СВЕТИ ИСИДОР ПЕЛУСИОТ

КЊИГА I

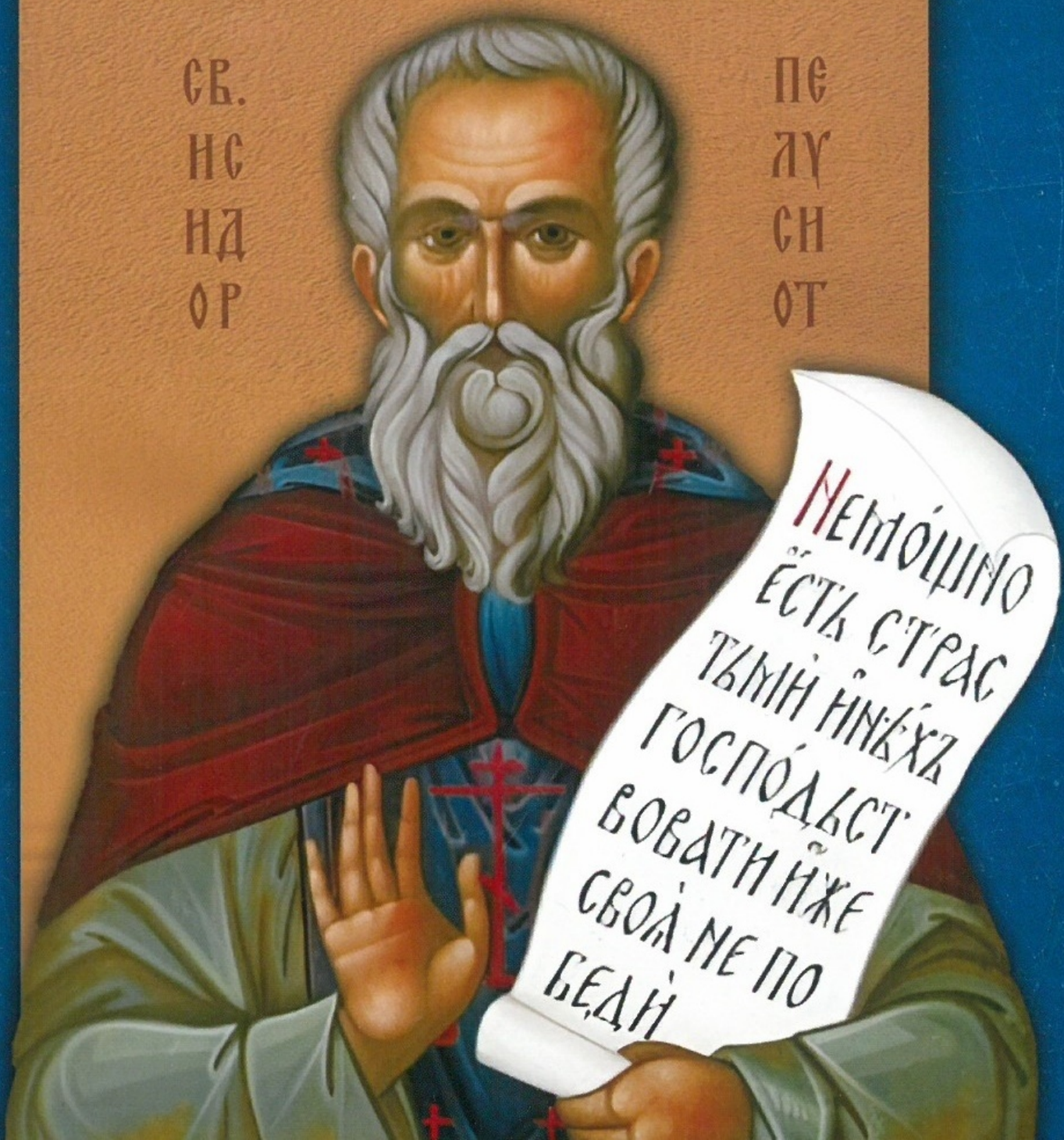

Преподобни Исидор Пелусиот рођен је 350. године. Извори нису сагласни у одређивању мјеста његовог рођења, тако да се негдје наводи град Пелусијум у Доњем Египту, а негдје Александрија. Стекао је изузетно образовање у Александрији. Био је велики богословски и ерминевтички ауторитет. Свети Фотије Цариградски изриче велику похвалу Преподобном Исидору смијештајући га у исту раван са Светим Василијем Великим и Светим Григоријем Богословом. Подвизавао се у Нитрији или Келијама, а потом на Пелусијској Гори. Постоје претпоставке да га је Свети Атанасије Александријски рукоположио у чин ђакона, а Епископ Пелусијума Амоније у чин презвитера. Оставио је иза себе око 2000 писама, иако извори казују да је написао петоструко већи број писама. Ових 2000 писама су настала у периоду од 393. до 433. године. Упокојио се око 435. године. С обзиром да је био савременик два Васељенска Сабора, бројних богословских расправа и оштрих сукоба између појединих Епископа, писма Преподобног Исидора Пелусиота представљају драгоцјен извор теолошких кретања и историјских збивања друге половине четвртог и прве трећине петог стољећа. Његова кореспонденција је још значајнија, јер кроз усвајање његових поука сви који желе могу да себе учине ученицима овог древног подвижника узрастајући у мјеру раста Исидоровог и нашег Господа.

800

ЕДИЦИЈА СВЕТИ ОЦИ

КЊИГА I

42 - Исаија 6:6
51 - Господ је проклео смокву
55 - Моћи
59 - Хула на Светог духа = Тумачење
64 - Већ секира лежи код корена
68 - Најмањи у царству небеском је већи од Јована
89 - избегавати сусрет са женама
95 - Венац од трња
117 О дану и часу нико не зна
125 - Анђео жели да убије мојсија
126 - Мучари као змије
132 - Шта су скакавци и дивљи мед
138 - Ја и Отац једно смо
139 - Није сматрао за отимање што је једнак са
145 - Изгоњење демона у Исусово Божом име
152 - Јован Златоусти

Излази са благословом
Његовог Преосвештенства
Епископа зворничко-тузланског г. Фотија

Наслов оригинала:
ΙΣΙΔΩΡΟΣ
ΠΗΛΟΥΙΩΤΗΣ
ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΡΓΑ

Превод са грчког језика:
Ђорђе Рафаиловић

Рецезент и лектор:
Др. Дарко Крстић

Издавач:
Издавачка кућа
Епархије зворничко-тузланске „Синај“

Штампа:
Атлантик, Бања Лука

Тираж:
500

Бијељина, 2023. год.

ОД СВЕТОГ ИСИДОРА ПЕЛУСИОТА

ПЕТ КЊИГА ПОСЛАНИЦА И ТУМАЧЕЊЕ СВЕТОГ ПИСМА

КЊИГА ПРВА
(PG. 78, 177–453)

Бијељина
2023.

1. – Посланица монаху Нилу

О онима који су достигли врх монашке филозофије.

Светитељи који су достигли врх монашке филозофије, из подвига и борби које извршише, наденули су одговарајућа имена стварима, ради савета и поуке нама, назвавши удаљавање од материјалних ствари одвајањем и послушност назвавши покорношћу. Они су имали природу као јединог учитеља, а ми, упркос томе што њихова дела имамо записана у књигама, мало се старамо око нашег делања. Одвајање треба да буде заборав ранијег животног става који смо имали и поricање навике, док послушност треба да буде умртвљење и пропадање оног што је земаљско у нама, као што је написано у Светом Писму.[1]

2. – Посланица монаху Доротеју

„Угљевље се упали од њега".

„Угљевље се упали од њега",[2] тј. Светитељи од Бога. „Јер је Бог наш огањ који спаљује",[3] па они који због чистог живота гледају Бога се исправно називају усијано угљевље, јер су ужарени због њиховог јединства са Њим и светила су која у свету сијају.[4]

[1] Кол.3,5.

[2] Пс 18,8.

[3] Јевр 12, 29.

[4] Фил 2, 15.

3. – Посланица схоластику Нилaмвону

О делатном животу.

Пошто си веома јасно научио од античких филозофа, да нико није нешто важно само зато јер мисли да јесте, делај пре свега, а немој само да говориш.

4. – Посланица чтецу Тимотеју

Да нам је садашњи живот
као једна невидљива арена.

Што се тиче подвигâ којима стремиш, дивни мој, буди убеђен да је живот који се пружа пред нама као невидљива арена, у којој се не рвемо са телесним већ са умним зверовима, које су страсти. Ако оне надвладају наше снаге, не доводе у опасност само наше тело, већ проузрокују и смрт самој души. Ако буду савладане и побегну, онда ћемо задобити победничке венце и велике почасти, и то много пута у овом животу, а свакако у будућем, јер су награде резервисане за будући век, као што су за овај век резервисане борбе.

5. – Посланица Нилу

О храни Претечиној и о подвизавању.

Ако речи Божије упућују на веродостојност, радознало истраживање ситница је сувишно онима који их разборито читају. Ако смо од Св. Јована Крститеља[5] научили које је по Богу савршено подвизавање што се тиче хране

[5] Мт 3, 4.

и одеће, наиме, ако је могуће, да се задовољимо длаком за покривање, а плодовима биљака и лишћем за незнатну и оскудну исхрану да би добили снагу. Међутим, ако нам је ово превише због наше слабости, нека нам буде узор за сваку потребу, храну и духовно усавршавање, коме стремимо кроз игуманово искушавање и заповест.

6. – Посланица Урсенуфију

О стиху, „Чаша у руци Господњој"

„Чаша у руци Господњој пуна је непомешаног вина за напијање"[6] ова Божија реч значи праведно узвраћање, које се даје помешано са човекољубљем за покајање оних који се радују сагрешењима. „Зато се преточи из једнога у друго"[7] наиме из човекољубља у казну, коју дугујемо грешкама, и у праведну осуду. Али да не би потпуно заборавили на суд, додато је, „Међутим, талог се није потпуно испразнио"[8] што значи да, ако потпуно презиру спасење, неће избећи суд у будућности. Јер зато каже: „Пиће сви грешници на земљи"[9] чашу суда, као што доликује.

7. – Посланица Тимотеју

О Богородици

Света Јеванђељска књига која је узводила Христов родослов до Јосифа који је вукао порекло од Давида[10],

---

[6] Пс 75,8.

[7] Грчки превод псалма се разликује од српског.

[8] Исто

[9] Исто

[10] Мт 1, 1-16.

задовољила се тиме да докаже да је и Дјева из истог племена као и Давид, јер Божији закон заповеда бракове између чланова истог племена.[11] Међутим, велики апостол Павле, тумач небеских истина, јасно расветљава истину сведочећи да Господ потиче из рода Јудиног.[12] Дакле, познавајући ове ствари веома добро, не треба да питаш подсмевајући се, јер не можеш да сакријеш да тражиш недостојне ствари.

8. – Посланица истом

Да труд нашег подвига треба да буде у складу са нашим снагама.

Као што млитаво тело тражи напрезање, које ублажава ране страсти, тако потребује помоћ и болесна и непочинствима раслабљена душа да се просветли Божијим заповестима. Дакле, треба да се трудимо (подједнако) и за једно и за друго, јер ако недостаје само једно од ово двоје, (постићи) савршенство је тешко.

9. – Посланица истом

О вечерњим сновима.

Вечерњи снови, као што си написао, љубопитљиви мој, нису само одјеци сусрета и разговора које имамо током дана, већ су и плод наше навике да будемо лењи. Јер када ум буде заробљен тешким сном пијанства, постаје покретач страсти. Међутим, када трезвено бдије

[11] Бр 36, 8.

[12] Јевр 7, 14.

и са нестрпљењем ишчекује Господа имајући своја бедра опасана,[13] тада неће бити побеђен ни од желуца ни од његових страсти. То да има бедра (опасана) не значи ништа друго него да треба да потчини силу стомачног дела.[14]

10. – Посланица свештенику Евсевију

Да не постоји ништа веће од љубави. А доказ тога су парови браће.

Ништа није тако угодно Богу као љубав, због које је Он постао човек и био послушан до смрти.[15] Из тог разлога први ученици које је позвао су била два брата,[16] показујући тако свемудри Спаситељ од самог почетка, да жели да сви Његови ученици буду повезани међу собом братском љубављу. Дакле, да не сматрамо ништа важнијим од љубави, која повезује све и чува у слози, која им је на корист.

11. – Посланица учитељу Офелију

Да се велика филозофија налази у томе када нам чине неправду или када нас вређају.

Ако се Сократ, тј. онај који је установио атичку филозофију, није бранио када су га тукли, а ти због

[13] Изл 12,11. Лк 12, 35.

[14] Стомачно-лумбални део је простор у човековом телу који садржи желудац и поджелудачни део. Сагласно са Светоотачким учењем у овом делу се налази средиште многих страсти, као што су незаситост и сластољубље и др.

[15] Фил 2, 8.

[16] Мт 4, 18. Мк 1, 19.

чега се толико узбуђујеш јер су те само извређали, као што си написао? Јер ако о томе дубље поразмислиш, ти ћеш добити Сократову славу, упркос томе што си мање претрпео од самог Сократа, а твој противник ће као стрелом да буде погођен твојом великодушношћу и вероватно ће у неком тренутку да промени свој грешан начин размишљања и говора, и препознаће благодат у теби, јер си ти постао разлог његовог покајања.

12. – Посланица Амонију

О охолости.

Иако кријеш свој недостатак, изгледаш као да си охол и узвисујеш се више него што ти дозвољавају твоје порекло, снага и значај. Или, дакле, почни да размишљаш сразмерно свом положај, или у противном ћеш бити исмејан од свих.

13. – Посланица монаху Ламбетију

О врлинском начину живота.

Кад си био спреман да се попењеш на планину вишњег живота и очистивши своју одећу и чула припремио си своје срце да чује Божије истине и пожелео си да потпуно заборави све приземне ствари, да би после стигао до највишег степена врлине и чуо Бога како говори и урезује стари закон[17] на плоче тела, да и ти постанеш плоча коју је написао Господ. Међутим, све оно што сада сви говоре јесте да си здушно метнуо

[17] 2 Кор. 3, 3.

руку на плуг спасења, али да си се олењио и вратио уназад.[18] Дакле, ако те не плаши овај пример, барем следи намеру као Симон.[19] Зато што се он, пошто се крстио и следио слуге Христове, поново окренуо материјалним стварима, па се несрећник стропоштао са висине и доживео смрт о којој су сви причали, да би се његовом смрћу показало шта чека оне који се одричу небеског пута. Ако неко поседује имало ума и логике чак ни непријатељима неће пожелети онакву казну, због тога ти да испуниш обећања према Господу, и брижно да се трудиш око винограда Његовог. Плата се чува у Његовој ризници, и даће сваком по труду његовом.[20]

14. – Посланица монаху Патримију

О делатном животу.

Имаш проницљивост, као што сам сазнао, да учиш приљежно и да говориш енергично, међутим, пут духовног живота се не постиже речима, него делима. Дакле, ако желиш да добијеш вечну плату, остави лепе речи лукавоме и труди се да чиниш добра дела.

15. – Посланица Петру

О уображеності, надмености и скромности.

Ко ти неће приписати неумесност, јер си прво одбацио богатство и племићко достојанство као бледу

[18] Лк 9, 62.

[19] Дап 8, 9-24.

[20] Отк 22, 12.

сенку почасти, и за многе си постао пут скромности, а сада си савладан презиром према другима, као да си заборавио Божији закон који заповеда да се понизи онај који жели да се узвиси.[21] Међутим, ако се ниси потпуно заштитио од валова уображености, бдиј да испуниш обећање. Јер не може ти измаћи чињеница, да се скромност увећава заједно са осталим врлинама и да они који живе на овај начин постају опонашатељи Бога. Међутим, надменост не зна само да уништава у садашњости, већ сврга̀ва са самих небеса онога који подиже свој врат, оно од чега је пострадао и сам Сатана,[22] (Звезда Даница) која излази ујутру.[23]

16. – Посланица Евангелију

Шта значи ово: „Јелисеј је сољу очистио раније беживотне потоке Јерихона"

Јелисеј је сољу излечио беживотне потоке Јерихона[24] руковођен исцељењем на Јеванђељски начин, као да је видео будућност. Вода је слика целог човечанства, које је било неродно у врлини и бесплодно у побожности. Со, која има снагу и својство да продре било где, је осликавала Господње учење, као што је и Он Сам говорио својим апостолима: „Ви сте со земљи".[25] И на крају, Јелисеј је слика Самог Створитеља и Господара, јер они који су сачували чисту слику пред Творцем су од Њега добили дар да заједно са Њим чине и чуда.

---

21 Лк 14, 11.

22 У Грчком језику реч Εωσφορος има два значења: 1. Сатана , 2. Звезда Даница.

23 Ис 14, 12. Лк 10, 18.

24 2 Цар 2, 21.

25 Мт 5, 13.

17. – Посланица Павлу

О одломку, „Лисице имају јаме и птице небеске гнезда...”

„Лисице имају јаме и птице небеске гнезда...”,[26] одговорио је Господ ономе који Га је замолио да Га следи, познајући његово срце, јер је Он Сам саздао срца људи.[27] То „Он сам” говори у смислу да их је створио, а да Му ниоткога није требала помоћ. Наиме, гледао је човека који је био савладан лукавим помислима, у коме пребивају зли духови и који се бесповратно креће ка злу, удаљио га је из заједнице са Њиме, да упорност његове злобе не постане повод за саблазан онима који верују и који би га гледали и Господњој сили би приписали немоћ, због немогућности да ученика преобрази ка врлини.

18. – Посланица племићу Ерминију

О ономе што је речено о Богородици. „И не познаваше је...” и др.

Пошто си рекао да су Јудејци сматрали саблазан оно што је речено у Светом Писму: „И не познаваше је док не роди сина њеног”,[28] тврдећи да је после овога Света Девица била у телесној вези са њеним вереником, нека зна богохулан и незахвалан народ да се то „док” налази много пута у Светом Писму у смислу „непрекидно”. „Док не положим непријатеље Твоје за подножје

[26] Мт 8, 20.

[27] Пс 33,15.

[28] Мт 1, 25.

ногама Твојим"[29] и наставља се у вечности. „И није се вратила голубица Ноју, док се не осуши земља"[30] и никада се више није вратила. „Док сте достигли дубоку старост, Ја и даље постојим, говори Господ"[31] и наставља да постоји вечно. И налази се још много сличних стихова расутих у Светом Писму. Међутим, Божији ум, желећи, о Јудејци, да исправи ваше злобно мишљење, где верујете и кажете да је Господ рођен из блуда, ревносно је пазио да докаже да је рођење без полног односа достојно поклоњења, да се родио без икакве жудње и телесног чина, зато што само такво рођење доликује Богу и несхватљиво је људском уму. Јер да после овога не би дошло до телесног општења оних који су били оклеветани за прељубу, спречено је појављивањем анђела, који је рекао да је Онај који се оваплотио у Богородици зачет од Духа Светога.[32] Такође то није дозволила ни величанственост чудеса при порођају, девственост после порођаја, химне анђела,[33] приношење дарова од стране мудраца, светлост звезде, бежање у Египат,[34] уништење идола, као и њихова врлина, о којој сведочи само Свето Писмо.[35] То показује још и последња жеља Господња, који је предао Богородицу девственику Јовану, повезујући их обоје девственошћу, када се налазио на крсту трпећи смрт којом је даровао живот.[36] Ако ово није уверило

---

29 Пс 110,1.

30 У овом одломку грчки превод се разликује од српског Пост 8, 12. Ради се о парафрази Пост 8, 11-14

31 У овом одломку грчки превод се разликује од српског. Ис. 46, 4.

32 Мт 1, 20.

33 Лк 2, 8-19.

34 Мт 2, 1-19.

35 Лк 2, 21-35.

36 Јн 19, 27.

народ, који гуњa и воли лукавство, онај народ који као своју највећу природну особину има богоборство, тада сејеш на камењу и пишеш по води, и зато престани да се трудиш узалуд.

19. – Посланица Епископу Ираклиду

Зашто пророк Данило није био осуђен и бачен у пећ заједно са Ананијом и осталима.

Питаш из ког разлога велики Данило није био осуђен заједно са три света младића на бацање у огањ од стране вавилонског цара,[37] иако је имао исту веру као и они, потицао је из истог племена, јео је за истом трпезом, и чак шта више био је њихов учитељ у побожности? Јер сматрам да је ово било сагласно са руковођењем Божије промисли, да не би безбожници приписали гашење огња у име вавилонског бога. Зато су га назвали Валтазар у част откровења мистичних тајни, и међу њима влада мишљење, да само кад призову његово име, њихов бог чини чуда. Да би оповргнуо ово утврђено мишљење, Божија промисао је издвојила пророка Данила из ове казне, остало је само и једино уздржање младића, и уз помоћ Божију угашена је огромна ужарена пећ.

20. – Посланица најсветлијем Јераку

Против Македонијанаца, односно духобораца.

Ако јеретик, који се не слаже са тобом, прихвата, као што си написао, достојног поверења Сина Божијег

[37] Дан 3, 20.

који је открио Божије истине, Он нас подучава која је суштина Духа јединства, који је достојан поклоњења, назначавајући једно име за Свету Тројицу, где једна суштина означава јединство. Ако не верује Њему, који прецизно означава истородног са Њим Светога Духа и учи истине које превазилазе људски ум, сувишно је саветовати га нашим речима, јер ово земаљско тело једва разуме шта постоји испод његових ногу. А све оне истине скривене на небесима и које превазилазе наша чула, Он и открива и познаје их једино Онај који пребива на небу.[38]

21. – Посланица схоластику Амонију

О читању[39] против идолопоклоника. Такође о благодати Богомнадахнутих књига и о користи која произилази од њих.

Незнабожачке митове о настанку богова, које називају и теогонијама,[40] су подучавали Орфеј и Хомер и Хесиод и сви после њих, многе књиге и веровања спојивши у једно учење. Међутим, наша вера се проповеда из двеју књига, то су оне које сам ти послао, једна се зове Стари а друга Нови завет. То да ли су оне више истините од оних паганских по називу или по садржају, ја сам уверен да ћеш то сам пронаћи и да ћеш усвојити оно најбоље.

---

[38] 2 Кор 5, 2.

[39] Мисли се на идолопоклоничке књиге.

[40] Теогонија је епска песма од Хесиода, у којој се описује порекло богова грчке митологије.

22. – Посланица Зосими

О свештенству.

Неки говоре да желиш свештенство, које је тешко достижно већини, а нарочито теби. Према томе, или исправи свој живот, или се држи подаље од жеље за Божанским Дворцем,[41] који је теби неприступачан.

23. – Посланица Теофилу

О стиху:„Да се свако дијете мушко које најприје отвори материцу...", и против теопасхита[42] и оних који говоре да Христос има само једну природу.

Ово што се каже у Светом Писму: „Да се свако дијете мушко које најприје отвори материцу",[43] не каже се за свако прворођено дете нека у ово не верују незналице, већ само за Једног јединог који је отворио материцу тек када се родио. Јер се свака материца прво отвара телесним односом и спајањем, међутим ону која је била носила Господа нашег Исуса Христа, Он Сам који је бесемено зачет је отворио пролазећи кроз њу при порођају, и оставио је затим заувек затворену. Он је постао истински човек, истински бивајући и Бог, и Њему се поклања као једном лицу из обе природе.

---

[41] Дворцем назива Свети Отац Свети Храм и жртвеник и користи ову реч која је карактеристична за Соломонов Храм, као и за хришћански жртвеник и храмове, зато што у њима пребива Цар Бог.

[42] Теопасхити или монофизитска јерес. Монофизити припадају ришћанској секти која верује да Христос има само Божанску природу, а не и човечанску. Ова јерес је осуђена на Четвртом васељенском сабору 451. године.

[43] Изл 13, 15. Лк 2, 23.

24. – Посланица Криспу

Да се Свето Писмо не сме изучавати површно, него са великим трудољубљем.

Имаш дужност да са великом разборитошћу истражујеш Свето Писмо и да умствено проучаваш његов најдубљи смисао, и да се ниси усудио да површно приступиш недодирљивим и неприступачним тајнама, дозвољавајући да доспеју у недостојне руке. Тако је и предрски Озија, скупио храброст и пружио руку ка ономе што се не сме дирати рукама, и као исход његове дрскости добио је губу и невољно је био избачен из Царске Палате, јер је постојао закон који је забрањивао улазак у њу онима који су осути лепром.[44] Ово нам је написано као опомена, да бисмо избегли дрскост и да не страдамо од казне за њу.

25. – Посланица Кирилу

Да је немогуће задобити врлину у жамору људи[45]

Која ти је корист да одеш у пустињу као Свети Јован Крститељ,[46] у чему си у почетку био веома ревностан, међутим сада више не следиш Крститеља, већ се враћаш својим старим бригама, и узнемираваш се и оптерећујеш се у пустињи, а сам си! Зато онај који само има изглед да тихује а меша тиховање[47]са помислима и неспокојством ума, и пуни чула густом маглом, и

---

44 2 Дн 26, 16-23.

45 Свети Отац мисли на град или велики број људи.

46 Мк 1, 4.

47 Тиховање или исихазам је молитвена традиција у православљу коју упражњавају монаси исихасти. Исихастичка пракса започиње покајањем и подвизима за очишћење душе и тела од страсти.

прља све оно за шта се трудио, олакшава победу страсти и ствара од војника дезертера. „Ни један се војник не уплиће у послове обичног живота да би угодио војсковођи",[48] већ се потпуно наоружава, да би био спреман за борбу, коју командант једино цени.

26. – Посланица Епископу Евсевију

О подмићивању, и да је веома страшно да неко продаје свештеничку службу.

Многи те исмевају, да дозвољаваш рукополање за Светотајинско Богослужење за новац, а не по Светоме Духу. Наиме, ако је ово само клевета, већ су сами себи обезбедили казну, јер „Господ ће побити све оне који говоре лажи".[49] Међутим, ако говоре истину, знај какав је крај тог зла, због мале добити одабрао си да чиниш светогрђе Богу. И ко ће се помолити за тебе, јер ни за Офнију и Финеса се није нашао нико да моли за њих, када су згрешили пред Богом и свештенством које им им је дао, већ су били предани најстрашнијој смрти, зато што су продали часни дар свештенства.[50]

27. – Посланица Фарисманију, дворском евнуху

О читању Светог Писма.

Чујем да пажљиво истражујеш свете књиге и да их пред другима сведочиш како доликује, али си похлепан

[48] 2 Тим 2, 4.

[49] Пс 5, 7.

[50] 1 Сам 2, 34. 4, 11.

и успаљујеш се на туђу имовину. И ово изазива велику недоумицу у мени, да те није ранила Божија љубав од непрекидног читања, извршивши промену понашања, не само спречавајући те да жудиш за туђим[51] имањем, већ саветујући те да разделиш[52] своју имовину. Дакле, разуми оно што читаш, или ако не разумеш читај.[53]

28. – Посланица Епископу Евсевију

Да је свештенство страшна и тешко приступачна ствар.

У многима се рађа жеља за многим стварима, али се не остварује зато што је немогуће. Заиста, ни цар не може да постане свако ко пожели царско достојанство, нити свако добија имовину коју хоће, нити супругу какву жели. Ако дакле, као што кажеш, Зосим покушава да без (икаквог) срама насилно продре у Божије тајне, нека буде научен од тебе тачном тумачењу, јер је забрањено губавима да улазе у Храм Божији, докле год не очисте ране своје болести.[54]

29. – Посланица Лукијану, архиђакону Пелусиотском

Онима који болују од среброљубља.

Ако су ђакони светог жртвеника очи Епископа, а ти си по допуштењу Божијем њихов старешина, дужан

---

51 Изл 20,17.

52 Лк 3, 11. Еф 4,28.

53 Дап 8, 30.

54 Лев 22, 4.

си да сав будеш као око, као многоока анђелска бића[55] (наиме, ти их опонашаш због њихове близине Богу, али не својим животом, као што сам сазнао, већ само чинодејством), и немој да замрачујеш рђавим делима овај уважени збор и пратњу, ни свог Епископа, који безусловно има поверења у тебе, нити да прљаш олтар својом похлепом, сабирајући за себе новац од рукоположења. Зато што је Господ са бичем истерао из храма оне који су продавали голубове.[56] Дакле, да не би и ти био избачен заједно са њима, престани да се богатиш на овај начин и да припремаш потпалу за будући огањ.

30. – Посланица Епископу Евсевију

О свештенству.

„Тебе поставих стражарем",[57] говори Свето Писмо, „И кад видиш мач где се приближава да објавиш народу".[58] Наравно, ако се пробуде и постану опрезни и пожуре да се потчине врлини, и себи и њима ћеш постати користан за спасење. Међутим, ако они затворе уши као змије,[59] ти си испунио своју дужност. Пази, дакле, да не сведочиш (Христа) само на речима, а да будеш на делима неискусан и поражен, предајући своју власт онима који те окружују и продајући безбожно ову благодат. Зато што, пред неподмитљивим и страшним судом, нити се дозвољавају рукополагања за новац, нити се занемарује квалитет живота кандидата за (свештени-

[55] Јез. 10, 12.

[56] Јн 2, 14-15.

[57] Јез 33,7

[58] Јез 33, 3-9.

[59] Пс 58,4

ка), нити се приказују други као узроци греха. Јер се ни Адам није ослободио оптужбе и казне одговором и изговором којим је дао, оптужујући своју жену и бранећи себе, да је на њен наговор јео забрањено воће.[60]

31. – Посланица племићу Диофантију

О племству.

Неће се само твоја власт завршити, већ и твој живот. Зашто непрекидно грешиш, а себи за кратко време припремаш вечну казну? Дакле, спознавши потпуну недостојност поверења које указујеш овим стварима, које су веома променљиве и превртљиве, требаш да тежиш да будеш познат по честитим делима, због којих се и овде дају похвале, а награде у будућности не могу да буду изгубљене.

32. – Посланица Доситеју

Да свештеник треба да буде светиљка која светли.

Бог свештеника, палећи га као свећу, поставља на његово достојанство као (свећу) на свећњак,[61] да би озарио и просветлио Цркву и са речима истине и са делима која су ослобођена од таме, да би се људи, гледајући зраке животодавне светлости, упутили ка њима и да би прославили Оца светлости. Дакле, имаш кратко решење недоумица о којима си поставио питање.

---

60 Пост 2,17. 3, 12.

61 Мт 5, 14-16.

33. – Посланица Прунихију

Зашто од оних који су се родили од жена не постоји ниједан узвишенији од Светог Јована Крститеља, и шта је то било узвишено у њему.

Питао си ме, зашто је Св. Јован Крститељ најузвишенији од свих оних који су се родили од жена, и ако је Св. Јован Крститељ пророк, шта је то узвишеније постојало у њему у односу на све друге пророке? Зато што тако говори Сам Господ.[62] Дакле, чуј много са мало речи. Св. Јован Крститељ је најузвишенији од свих оних који су се родили од жена, јер је пророковао још из мајчине утробе,[63] јер, иако је био сакривен у тами, препознао је светлост када је она дошла.[64] Оно узвишеније што је имао од свих пророка је то, да је у телу видео Онога о коме су пророци пророковали,[65] Онога кога су сви пророци и патријарси гледали само у сновима и виђењима, али нису успели да Га виде својим сопственим очима.

34. – Посланица истом

О питању које је поставио Свети Јован Претеча. „Јеси ли ти онај што ће доћи?"

„Јеси ли ти онај што ће доћи, или другога да чекамо?",[66] питао је Јован Господа, када је зарад истине требало да му се одсече глава, трудећи се да усмери ка

[62] Лк 7, 28.

[63] Лк 1, 41.

[64] Погледај Јн 1, 5.9.

[65] Погледај Јн 1, 29. 32-34

[66] Лк 7, 19. погледај Мт 11, 3.

Господу своје ученике, који су због савршеног Јованов ог живота сумњали о његовом сведочењу да је Исус узвишенији од Јована. Ово је одмах Господ показао са свим оним што је учинио, доказујући Јованово сведочанство многим чудима, а отерао је оне који нису поверовали, иако су очима потврдили оно што су чули од Јована.

35. – Посланица Цару Теодосију

О власти и богатсву.

Ако желиш Царство Христово, које крунише непролазни живот и које је одређено од Бога као награда онима који исправно управљају пролазним стварима, онда помешај власт и благост и правилним делањем олакшај терет богатства. Зато што се ни цар не спашава својом великом војном силом,[67] нити се од идолопоклоничког безбожништва удаљава онај који штеди на богатству, које по природи ствари тече из руке у руку.

36. – Посланица Антиоху, дворском евнуху

Да они који се налазе близу царева и племства треба да се понашају као пророк Данило.

Будући да отвараш Свето Писмо и стрпљиво се предајеш његовом читању, као што кажу, треба да знаш причу о чудесном Данилу. Он се налазио усред олује обмане и није био поробљен од ниједне страсти,

[67] Пс 32, 16.

достижући такав степен да не једе ни обично јестиво семење, које не прља оне који их једу у одређеним случајевима.[68] Наиме, ниси само слуга царске власти, већ је усмераваш тамо где желиш, па се одмах постарај да излечиш праведност, која је скрхана болешћу, или још боље речено која се налази на самој самрти, да би се нашао пред праведним судом који ће бити поштен према теби, иако ти мисао о њему тренутно не долази тако често на ум, јер си савладан превеликом охолошћу.

37. – Посланица Епископу Евсевију

Богу није потребна жртва стечена отимањем туђег новца.

Градиш цркву, као што кажу, у Пилусију. Веома је значајна у уметничком смислу, али је градиш на лукав начин, зато што користиш новац од рукополагања и неправди, угњетавња слабих и прилога сиромашних. Све ово није ништа друго него да градиш Сион крвљу и Јерусалим безакоњем.[69] Бог нема потребу за жртвама које потичу од туђег богатства, већ се тога гнуша као на пса који се приноси на жртву.[70] Дакле, престани више и да градиш и да чиниш неправду, да тај храм не постане разлог да те прекори Бог, зато што ће да стоји усправно и вечно ће против тебе да виче од каквих преступа си га саградио, захтевајући плате оних којима су их дуговали, и тражећи новац додељен за заштиту свих оштећених.

---

[68] Дан 1, 8.

[69] Мих 3, 10.

[70] Ис 66, 3.

38. – Посланица Марону

Свештеницима који не живе исправно, и да се њиховим злоделима унижава Христов домострој и да се чини светогрђе најбожанственијој вери.

Сви ти се ругају као некој необичној звери, која није почаствована ни трпезом која јој је понуђена, нити је држе везе љубави, нити је припитомљена честим сусретима са владаром, и навлачи велику увреду жртвенику. Дакле, или избаци из себе неукротив карактер, и уместо звери покажи се као човек, или заустави исмевање Цркве, бранећи самом себи страшне литургијске службе.

39. – Посланица монаху Теодосију

Да не треба да бранимо злодела других.

Зашто се чудиш да се само због греха једног јединог човека кажњава цео град, ствар за коју знаш да се десила за време цара Давида?[71] Јер када је господар превише поносан богатством материјалним стварима, његови поданици се смањују бројем што изазива његово нерасположење и осуду, међутим нису кажњени неправедно, већ им се исплаћује плата за њихова дела и губе благослов Божијег дуготрпљења, због одлука господара. Дакле, немој да браниш лукава дела Епископа Евсевија, мада он себе сматра епископом, зато што је жртвеник због њега ускраћен за свештенослужитеље и град за становнике. Као што је праведно, они који су без расуђивања изабрали недостојног, јешће плодове

[71] 2 Сам 24, 13.

свог труда,[72] јер су осрамотили врлину, и више су заволели тако очигледно зло.

40. – Посланица војнику Туви

Да војник не треба да носи оружје у време мира и да се њиме горди.

Није исправно да носиш оружје у мирнодопско време, нити да кружиш градом у војној униформи, нити да пролазиш цео град са мачем у руци, већ се опрез и спретност вежбају у борби против непријатеља. Међутим, ако ти се свиђа војна униформа и имаш жељу да постижеш победе и да се истакнеш, иди у војни логор који се бори са варварима, а не да новцем потплаћујеш своје одсуство оданде, и живећи у својој кући овде се играш рата, а дужан си да будеш тамо.

41. – Посланица монаху Филипу

Монаху који живи несталан живот.

Кажу да зец, животиња која је по својој природи пуна страха и плашљивости, страда од следећег: Сели се из јазбине у јазбину, плашећи се сваког покрета и звука. Међутим, ово не треба да се дешава монаху, који је дужан да има чврсто уздање у Господа и који се пење као по Сионској гори. Дакле, из ког разлога напушташ сигурно уздање у Господа и то да имаш крст као подвиг, и селиш се из места уместо, вероватно тражећи, као што се чини, богатије трпезе, више него чвршћу дисципли-

[72] Пс 128, 2.

ну? Мислим да пошто си обишао све Израелске градове и сваки најзабаченији кутак земље са таквим незаситим стомаком и расположењем, на крају ћеш постати као Еврип, мењајући правац кретања са сваким мирисом печеног меса и трајно живећи несталан живот.

42. – Посланица монаху Архонтију

Тумачење Божанског живог угљена.

Најпрозорљивији Исаија[73] је са кљештима узео живи угљен са жртвеника, гледајући на најјаснији начин оваплоћење Господа нашег. Као угљен живи изгледала је Божија суштина, а кљешта су безгрешно тело, које се сјединило са њом, и које произилази од нас. Дотакао је уста Исаијина и очистио његове грехе, наиме целог људског рода. И заиста је неописиво сједињење Логоса са људском природом избрисало, на Богу достојан начин, грехе целог света.

43. – Посланица племићу Ермину

Шта значи то, „Метни руку своју под стегно[74] моје"

„Метни руку своју под стегно моје, да те закунем Господом Богом неба и земље",[75] заповедио је на самрти Авраам слузи своме, у вези Онога који ће се оваплотити од стегна његовог, Бога неба и земље, Господа

---

[73] Ис. 6, 6.

[74] Стара реч за бутину.

[75] Пост 24, 2-3.

нашег и Владику Христа. Њега је чистим умом видео да ће да се зачне од семена Авраамовог, јер беше пророк који види догађаје унапред.[76]

44. – Посланица Епископу Мојсију

У вези свештеника који се немарно односе према бризи о сиромашнима.

Не треба храну за сиротињу делити без провере, већ онај који је постављен да се за то стара треба да буде уверен да, ако се ишта потроши више него што треба, постаје одговоран за покушај светогрђа.

45. – Посланица Епископу Мартирију

Да је свештенство страшна и тешкодостижна ствар.

Да ли читаш Божије законе као дела другоразредног значаја, или занемарујеш само читање? Јер кад су Арон и његови наследници улазили у Божији храм да би свештенослужили, скидали су вунену одећу, и носили су ланене одежде,[77] које су симболисале неисказиву тајну и заборав спољњег метежа. Заиста, онај који прилази да свештенослужи Богу, не може да носи на себи ништа страно и што га вуче ка материјалним стварима. Дакле, ако се и после ових доказа усуђујеш да насилно изврћеш истину, уводећи у храмове, у којима је дужна да буде потпуна тишина, пометњу, брбљање, неумесне разговоре и не-

[76] Јевр 2, 16.

[77] Лев 16, 3-4.

прикладне гестикулације, буди уверен да доводиш себе у највећу могућу опасност да будеш осуђен.

46. – Посланица схоластику Мини

О делатном животу.

Делима нису потребне речи, зато што се она виде сама по себи. Речи, шта више, да би се остварile треба и саме да постану дела, ако су у складу са поштењем. Ако желиш да будеш познат и по једном и по другом, и делај у складу са речима, и говори делима.

47. – Посланица племићу Немесију

Владарима.

Ако сила власти није помешана са благошћу и ако на њој не цвета снисходљивост, која служи Богу, она постаје безумље и дивљаштво. Међутим, акоје помешана са кротошћу и њоме се усмерава правда, тек тад је исправна и корисна, и пут живота по добрим законима и стање мира.

48. – Посланица свештенику Епагиту

Зашто је Господ био пописан налазећи се још у утроби? И зашто је касније платио порез?

Господ је био пописан још док се налазио у утроби[78] и платио је порез цару,[79] озаконивши покорност

[78] Лк 2, 5.

[79] Мт 22, 17-19. Мк 12, 14.

државној власти, када она ничим не омета поштовање Бога. Дакле, све оно што нам је проповедао Сам Бог, који је по снисхођењу постао сиромашан, и ми то треба да чинимо са благодарношћу, и да не одбијамо плаћање пореза под изговором да помажемо сиромашне.

49. – Посланица Архимандриту Павлу

О томе да се треба гнушати нерада и која су сведочанства о томе.

Окупио си око себе велики број браће, као што сам чуо, која имају навику да лагодно живе, али не желе ништа да раде. Међутим, ово ниси видео да се практикује ни код Христа, нити то подржава мудри учитељ Павле. Зато што први учи о виногрду, раду и плати.[80] А други је подучавао да свако треба да ради својим рукама и да не зависи ни од кога.[81] Дакле, ако си послушан Христу Богу и следиш премудрог Павла, или их дисциплинуј да раде, или их подучи правој сврси рада, зато што ће се радом издржавати, имати удобан живот и биће очишћени од лукавих помисли, они који сада ни Христу нису послушни нити следе Павла.

50. – Посланица чтецу Стратигију (Стагирију)

Какво значење има: „Прут бадемов"

Прут бадемов који је видео пророк Јеремија,[82] који је од свих пророка био у највећој опасности, је сим-

[80] Мт 20, 1-16.

[81] 1 Сол 4, 11. Погледај Дап 20, 34.

[82] Јер 1, 11.

бол свештенства. Зато што спољашњост и оно што се налази на површини, које би неко назвао својеврсним уводом, је горко, храпаво и жестоко, међутим, оно што је сакривено и унутрашње је постојано и чврсто, и има моћ да оснажи. Дакле, треба и са храброшћу подносити тежину свештенства, и са радошћу ишчекивати награде за њега.

51. – Посланица трибуну[83] Теопомбу

О смокви коју је проклео Господ.

Немој да мислиш, ти који си незасит духовним Божијим стварима, да је Господ без разлога проклео смокву,[84] већ је то учинио да би показао незахвалним Јудејцима да има довољну моћ и да кажњава. Наиме, пошто у свим Његовим чудима нису видели да може другима да учини нешто лоше, мислили су да може да чини само добро и да нема моћ да учини зло лукавима. Због тога је са једном неживом ствари уверио незахвалан народ да може и да се брани, али то не жели зато што је добар. Осушило се дрво да би уплашио људе. Међутим, заједно са овим се повезује и једно веома тајанствено тумачење, које је стигло до нас преко мудрих стараца. Наиме, смоква је дрво преступа, зато што су преступници користили њено лишће да би се покрили. Из човекољубља према људима Господ ју је проклео, да никада поново не донесе плод који ће бити

[83] Трибун је био један од највиших политичко-војних положаја у Римском царству. Види Дионисије Халикарнашанин, Римска археологија, 2, 7, 3. K. Jacoby, Dionisyii Halicarnasei antiquitatum Romanum quae supersunt, Stutgart 1967. То се задржало и у Византијском царству.

[84] Мк 131, 13-14.

узрок греха. Јер други Божији долазак неће бити ради оваплоћења (као први), већ да би са сваким човеком сравнио рачуне за његова дела.

52. – Посланица монаху Лампетију

Против Манихејаца.

Постоји много разлога зашто се уздржавамо од хране, као што су навика, природа или жеља за уздржањем. Навика се веома често преноси законом, а опет у другим случајевима се пости из мржње и страсти, а у осталим са ради увежбавања да би се достигли највиши (духовни) подвизи. Ако следиш ове последње, тада твој пост није за осуду. Међутим, ако припадаш гнусној секти манихејаца и маркионита,[85] нико из нашег манастира те неће подржати, зато што искривљујеш закон Христов и презиреш добро као да је зло.

53. – Посланица Теодулу

Од дванест пророка, о ономе што је рекао Амос, „го ће побећи у онај дан."

„Го ће побећи у онај дан",[86] каже пророк. Једноставно, пророк је унапред видео све шта се десило када је Господ страдао и то поистовећује са оним који је побе-

[85] Маркионизам и Манихејство су били строге подвижничке заједнице, које су се појавиле у 3. Веку у Цркви, и чинили су велике проблеме. Учили су да је тело зло и да је супростављено души, и зато су покушавали да га исцрпе строгим постовима.

[86] Ам 2, 16.

гао го. Онај који је био огрнут платном по телу је избегао затварање од стране оних који су убили Господа, оставивши им платно.[87] Међутим, у складу са његовим тајним и скривеним тумачењем, симболише витког и неугојеног човека, који не носи терете тела, нити има било какву препреку да се вине ка небеским пространствима, већ је олакшан и лако се ослобађа блата смртне природе и као птица лети у сусрет непропадљивом животу.

54. – Посланица схоластику Теологију

Против Несторијанаца.

Шта то више или другачије од наше вере, питаш, сматрају Грци, који имају многе заблуде и многобошци су, када говоре о мајци богова, када и ми верујемо у мајку Божију? Наиме, послушај укратко ово што желим да исправно научиш. Грци су знали да је мајка њихових богова и свих виших (бића) и зачињала и рађала из разврата и неизрецивих страсти, којој није била непозната ни једна врста телесног уживања које постоји а да их није занемарила и пробала мајка свих њих. Међутим, ону коју ми исповедамо је постала мајка Бога нашега који се оваплотио, која је зачела на јединствени и непоновљиви начин, за њу су знали сви нараштаји људи као што је и било у стварности, наиме постала је мајка без мушког семена и без посредовања пропадљивости. Међутим, ако не верујеш у ово што је речено, боље ћеш научити истину од силе Оног кога је родила. Зато што је Он подарио слепима очи, очистио је губаве од рана и страдања, повратио

[87] Мк 14, 51-52.

је равнотежу слуха и гласа онима са говорном маном, муцавцима и глувима. Ходао је по површини мора и умиривао је нарасле таласе и повремене нападе злих духова, изгонио је велике војске и фаланге демона само речју, многе мртве је заповешћу позивао у живот. Ова Божија чуда су нам пренели они који су их видели својим очима, чувајући у толиком степену њихово сведочанство чистим од ласкања и пристрасности да су записали и понижавајуће ствари које су се Христу догодиле, о прогонима, увредама, каменовањима, пљувањима, бичевањима, шамарима, крсту, клиновима и смрти, којој је убрзо следило васкрсење, које је доказало да је Онај Који је страдао био у људском телу, и проповедало је да је она која Га је родила била мајка оваплоћеног Бога. Ако су ове ствари исте, онда је неопходно да прихватимо и иста имена за њих.

55. – Посланица најпросвећенијем Јераку

О чудима моштију мученика.

Ако се саблажњаваш од прашине моштију мученика који се од нас поштују због њихове љубави и чврсте посвећености Богу, питај оне који су од њих исцељени, и спознај од колико болести су даривале излечење. И тада не само да нећеш исмевати ово што се дешава, већ ћеш то и заволети. Ако ти избегаваш да додирујеш кости мртвих, као што си написао, треба да се гнушаш и посмртних остатака лукавих људи који су били познати по свом злу, као оне које су Грци ископали у Артемидином храму у Ефесу, који поштују најсрамније ствари, величајући гробове злих људи и њихову прашину која изазива болести.

56. – Посланица Нилу

О Јуди издајнику.

Јуда није склизнуо у издају, дивни мој, зато што је Господ прорекао његов вољни избор, већ зато што је преступник боловао од подмуклости. А Господ видевши скривене покрете његовог срца, прорекао је оно што ће да се деси као да се дешава у том тренутку.

57. – Посланица Киру

О стиху: „Нити сипају старо вино у нове мехове"

Оне који су иструлили прилепљени за старо и који су одбили нову благодат, Господ назива: „Стари мехови",[88] који се цепају и просипају нову проповед Царства. Као такав је био прекорен Кајафа. Зато што је он, чувши од Господа да говори, „Ја сам Син Божији",[89] раздерао своје хаљине. А Петар који је прихватио закон Духа живота, не само да Га се није одрекао када је био поучен, већ Га је исповедио када је само био упитан о Њему,[90] показујући да му је знање истине урођено.

58. – Посланица монаху Патримију

Онима који су послали поклоне.

Овим поврћем нас дочекујеш, показујући на мудар начин једноставност у јелу и затварајући тако изворе

---

88 Мт 9, 17.

89 Мт 26, 63-64.

90 Мт 16, 16.

ситости, и показујеш својим поклонима да заиста јеси земљорадник раја.

59. – Посланица Горгонију

Како треба да се разуме ово што је написано: „И ако ко каже реч против Сина Човечијег, опростиће му се"

Желиш да сазнаш о једној тешкој и много расправљаној теми, коју су многи истраживали, али су је схватили само они који су имали Божије надахнуће: „И ако ко каже реч против Сина човечијег, опростиће му се; а ономе који каже против Духа Светога, неће се опростити ни у овом ни у будућем веку".[91] Зато што кажеш, ако је суштина Свете Тројице једна, како се светогрђе учињено Сину не кажњава, већ само оно које је усмерено против Духа Светога? Дакле, послушај! Онај који изусти реч светогрђа против Сина човечијег неће се казнити, каже Господ, наиме онима који имају крмељ на очима разума је тешко да схвате и разумеју неописив начин Божијег сједињења са униженим појавним телом, јер не препознају Божанство скривено у таквом телу. А код оних код којих је чист ум и којима се појавила оваплоћена Божанска природа, нити неверје може икад да продре у њих, нити им прети узвраћање (по делима) на суду Божијем. Светогрђе према Светом Духу је зато неопростиво, наиме ова сама дела која су објављена Духом Светим осуђују богохулнике као незахвалне и неблагодарне. Када су болесни били исцељивани и демони били истеривани силом Божијом, Јудејци су Га гунђајући оптужили да

[91] Мт 12, 32.

се сви ови Божији знакови чине уз помоћ силе Веелезевула.[92] Ово светогрђе, које се тако очигледно окреће против Божије суштине, Господ је одредио да буде неопростиво.

60. – Посланица истом

О истој теми.

Наравно да је светогрђе према Светоме Духу, као што си рекао, неопростиво, што је очигледно из самих речи Господа који каже: „А ономе који каже против Духа Светога, неће се опростити",[93] тако да се, светогрђе према Светоме Духу кажњава, што је потпуно јасно. Међутим, то да је Свети Дух исте суштине као Бог, тражио си да ти буде објашњено са доказима из Светог Писма. Теби је дозвољено да оштроумљем и са малим напором нађеш решења из речи које се налазе у рукама Божијим. Зато каже: „И ако ја помоћу Веелзевула изгоним демоне, чијом помоћу их изгоне ваши синови? Али ако ја Божијим Духом изгоним демоне, онда је дошло до вас Царство Божије".[94] А на другом месту Јеваванђелист говори веома јасно: „А ако ли ја прстом Божијим изгоним демоне".[95] називајући „прстом божијим" Дух Свети. Прст, према примеру људи, јесте из исте суштине као тело. Дакле са речју прст показао је, недељиву и истородну Божијој суштини, ипостас Духа Светога.

[92] Мт 12, 24.27.

[93] Мт 12, 32.

[94] Мт 12, 27-28.

[95] Лк 11, 20.

61. – Посланица Зосиму

Савет Зосиму, који помиње неке посланице Светог Василија.

Са задовољством бих те упитао, теби који имаш расположење Етиопљанина, речима Светог Писма, „Дакле, да ли разумеш то што читаш?"[96] Јер, као што кажу неки, се позиваш на одређене речи нашег Богонадахнутог оца Василија, а уопште не помињеш његова дела. Ако заиста волиш овога човека, делима потврди његове речи, којима је ускладио морал са правилима филозофије.[97] Дакле, ако си проучавао његову књигу, „Против оних који се опијају", пронаћи ћеш тамо самога себе да чини безбројно мноштво дела пуних срамоте.

62. – Посланица монаху Теопомбију

Да свако треба са скромношћу да управља речју.

Реч која се говори на духовну корист слушалаца је реч пуна силе, и с правом се назива реч зато што опонаша Бога. Ако реч има за циљ само похвале и завршава се тапшањем, онда је она звук бронзаног предмета, који одјекује у увету са високим, али празним звуковима. Дакле, управљај речју својом са скромношћу, желећи више умереност него хвалисање (смеле речи), и знај да кимвал[98] одговара позоришној сцени.

---

[96] Дап 8, 30.

[97] Филозофија у Светоотачком језику означава мудрост усмерену по Богу, а теологија је појам који се налази у хришћанским оквирима.

[98] 1 Кор 13, 1.

63. – Посланица монаху Талалеју

Потпуно је неприлично за пустињака да истражује грчку (идолопоклоничку) књижевност.

Ко те неће исмејати? Ко се неће на тебе сажалити, да док се налазиш у миру филозофије ученика Господњих, ипак си привучен метежом и немиром грчких писаца и песника? Зато кажи ми, шта садрже оне (књиге) које више волиш, од самих наших књига? Шта од тога чиме се занимају они није пуно лажи и достојно подсмеха? Нису ли њихова божанства (богови) пуна страсти? Зар не настају њихова храбра дела због страсти? Дакле, избегавај и само читање бестидности. Јер она зна да на болан начин поново отвори зарасле ране, да се не би вратио (зао) дух са још већом силом,[99] и изазове ти још гори пораз него претходно незнање и лењост.

64. – Посланица Евлампију

О проповеди Св. Јована Крститеља народу: „Већ секира лежи код корена..."

Јован, видећи бесплодну жељу Јудејаца (за покајањем), упоредио их је са бесплодним дрвећем, говорећи да се секира већ налази код њиховог корена,[100] објављујући са овим брзу и оштру поделу (међу људима) коју доноси Јеванђеље, јер оно не окопава, већ сече свако дрво које не доноси добар плод. Зато што је пупљење корена уствари закон, који се напушта, и на њему се калеми нови народ.

---

[99] Лк 11, 24-26.

[100] Мт 3, 10.

65. – Посланица истом

Шта значе ове речи: „У његовој руци је лопата"

Послао си поруку и желиш да сазнаш какво је дејство лопате, коју користи Господ, да би очистио гумно своје.[101] Дакле, њено значење, по мом мишљењу је следеће: Гумном назива Цркву од све четири стране света, у којој сакупља жетву из целог људског рода. Лопатом се назива праведни суд, који одређује сваком одговарајуће место. Они који су као слама и покварени и заносе се сваким ветром греха, њих предаје огњу, а оне који су са чистотом дела и плодовима покајања имали богати род (усев), праведни судија (заповеда), да буду сакупљени у житницу која је одговарајућа за верне и достојне раднике и ратаре, коју назива Спасење. Зато што се тамо заиста налази место њиховог пребивања. Садашњи живот је као јефтин шатор, који се убрзо после постављања распада.

66. – Посланица племићу Кесарију

О речи Господњој: „Пусти сада!"

Одређујући пригодну реч за сваку прилику, праведни судија рече Јовану: „Пусти сада!",[102] јер је одбијао да га крсти. И пошто се он није усуђивао да дотакне Његову Божанску главу, одајући тако поштовање Владици, чуо је „Пусти сада!" Сада, каже, је време сиромаштва, закон снисхођења, због чега Сам обукао људски облик и примам крштење, да би га очистио од

[101] Мт 3, 12.

[102] Мт 3, 15.

кршења (заповести). Сада није потребна Владичанска власт, већ понизност слуге. Пусти сада да се испуни самилост, да не би било спречено спасење људи. „Јер тако треба да испунимо сву праведност".[103] Зато што је праведност то што сам узео људска страдања и прихватио ради њихових грехова бестрасно крштење, које је отпуштање њихових грехова, и симбол њихове непропадљивости коју имају у Мени.

67. – Посланица чтецу Тимотеју

О крштењу Господењем.

Чини ми се да имаш велику жељу да покажеш послушност Господу и да истражујеш Свето Писмо.[104] Дакле, неопходно је да одговорим на твоје питање. „Ово је Син мој љубљени",[105] са неба је повикао Бог и Отац у тренутку када се крштавао Син, у намери да покаже да је Он Његов прави Син по природи, јер је у овоме постојала сумња међу људима, који постају синови Божији са усиновљењем у складу са њиховом достојношћу, и да се покаже Божанска и достојна поклоњења Божанска Тројица, које се спознаје свака у својој ипостаси, да би се тако искључила злонамерна безбожност Монтана и Савелија. Када се крштавао Син, Отац је посведочио да је Његов Син, и Дух Свети слетевши на Њега, показао је да је Онај који се крштава једносуштан са Њим и са Оцем.

---

[103] Мт 3, 15.

[104] Погледај Јн 5, 39.

[105] Мт 3, 17.

68. – Посланица истом

Шта значи ово што се каже за Јована Крститеља, „Најмањи у Царству Небеском" и остало.

Поставио си ми један проблем, ти који си најбољи од оних који воле подвиг, не лак, већ онај који тражи много испитивања. „Најмањи у Царству Небеском већи је од Јована".[106] Онај који је био савршен по Мојсијевом закону, као што је то био Јован, је заиста био нижи од оног који се крстио у смрт Христову. Зато што је то Царство Небеско, да се неко погребе заједно са Христом, који је сишао да разоружа смрт, и да васкрсне заједно са Њим, који даје моћ против ње. Пошто је Јован био највиши од свих оних који су се родили од жене,[107] али му је била одсечена глава пре него што је дошло Царство Божије, и ако је према праведности Мојсијевог закона био беспрекоран, ипак заостаје[108] према онима који беху усавршени Духом живота у Христу, јер је умро раније као што сам написао. Дакле, свако ко је најмањи у Царству Божијем, то јест у новом по Христу рођењу, је већи, као што смо рекли, од онога који беше праведан по Мојсијевом закону, јер закон није ништа усавршио.

69. – Посланица Марону

О стомакоугађању; и како је оно мајка свих неразумних страсти и да треба да васпитавамо наше тело постовима и спавањем на земљи.

Покушавам да нађем много начина опомене, са којима не само да желим, већ се и молим, да се повра-

[106] Мт 11, 11.

[107] Лк 7, 28.

[108] Јевр 7,19.

тиш из опијености (заблуде). Кажи ми, дакле, кажи, вољени мој, у име истине Божије. Није ли било стомакоугађање оно што је истерало прве људе из раја уживања?[109] Није ли било преједање оно које је лишило Исава првенства и слободе?[110] Зар није претерано једење волова и оваца изопштило Саула из Царства и лишило га живота?[111] Није ли жеља за месом и казанима истребила са хиљадама мука и искушења Израелце у пустињи?[112] Нису ли распомамљени желудац, отимање меса, пијанство и лудило за женама, ствари које су ускратиле Офнију и Финесу свештенство, ковчег завета, власт над племенима, славу и част, и предали их непријатељима и њиховим мачевима?[113] Није ли једење меса показало бестидне свештенике достојне смрти, у време Илије?[114] Нису ли апетит стомака и жеља за храном предале смрти поклонике Вилове који су били откривени из пепела?[115] Нису ли, са друге стране, пост и уздржање од брачног сједињавања спасили Ноја и његову породицу од таласа необичног мора, јер су јели само семенке и нису долазили у телесне односе са својим супружницима? Зато послушај шта је Свето Писмо наредило Ноју: „Уђи у ковчег ти и сав дом твој".[116] Раздвојте се, каже, нека мушкарци остану сами а жене саме. Блуд и разврат се исправљају кишом која треба да падне, међутим ви да не додирујете неупрљану брачну постељу.

---

109 Пост 3, 3-7.

110 Пост 25,27-34

111 1 Сам 15, 9.

112 Изл 16,3.

113 1 Сам. 4, 1-11.

114 1 Цар 18, 12-40.

115 Дан (Вил и Змај) 1-22.

116 Пост 7, 1.

Да је управо ово желео да саопшти, очигледно је из свега оног што је рекао када је изашао из ковчега: „Изађи из ковчега ти и жена твоја и синови твоји и жене синова твојих с тобом".[117] Истребљен је грешни род. Ви сте опет сами и нека се опет умножи побожан род људски.[118] Није ли пост онај који је дао живот Ниневљанима, за које је већ била донета одлука о непосредном извршењу смртне пресуде?[119] Није ли пост показао чудесног Данила и његове истомишљенике јачим од тирана и громогласног огња?[120] Нису ли пост и скроман живот учинили да Јован постане Крститељ оваплоћеног Бога, јер је задобио чистоту, достојну толиког тајноводства?[121] Нису ли пост, нагост, спавање на земљи и мучење тела учинили Павла достојним да чује неизрециве речи у рају?[122] Из ког разлога, дакле, остављајући угледање на ове ствари, волиш најгоре ствари на један злонамеран начин? Ако дакле ниси потпуно изван себе и ниси заборавио Бога, врати се својој природи која располаже са свим оним што служи Богу, и спознај ко је Онај Који те је створио[123] и искупио те ценом Своје Божанске крви[124] и немој да постанеш роб телу и тако да Спаситеља и Доброчинитеља учиниш судијом и противником на суду.

---

[117] Пост 8, 16.

[118] Погледај Пост 8,17.

[119] Јон 3, 4-10.

[120] Дан 3, 24-33.

[121] Мт 3, 1-17.

[122] 2 Кор 12, 1-6.

[123] Погледај Пнз 32, 6. Мал. 2, 10.

[124] Погледај Дап 20, 28. Рим 3, 25. 5, 9.

70. – Посланица истом

О истој теми.

Ако кажеш, међутим, да ниси савладан од желуца, наиме зато што те спречава старост, онда одакле ти ова искушења која приличе младима и која су блудне жеље које долазе из стомака? Јер кад неко господари над желуцем, господари и над страстима.

71. – Посланица монаху Илиону

Тумачење, „Седам дана"

Ово што се говори у Мојсијевом закону није једноставно, већ има двоструко значење, које је скривено од духовно запуштених, међутим откривено је онима који имају истанчан дух. „Дан" , каже, „такозвани седми дан биће вам свет? Никакав свештенички посао да се не ради у те дане, осим онога што је неопходно свакој души."[125] Свештенички посао се назива служење. Каже, ништа немојте да радите суботом од онога што приличи робовима, и на неки начин вас поробљава удљавајући вас од служења Богу и оптерећује вас теретом греха. Јер је дан одмора и опуштања од посла и не треба да се вређа његово достојанство повезивањем са рђавим делима. Реченица, „Што је неопходно свакој души", значи да треба радити оно што души доноси корист. Ово је Бог заповедио да се испуни: нада, молитва, мир, савет, добра дела, целомудреност, уздржање, истина, непорочност, и све оно што се везује за ове ствари, које улазећи у унутрашњост човека, ослобађају га од спољашњих саблазни и околности,[126] зато што најбоље убедљиво побеђује.

[125] Изл 12, 16.

[126] Погледај Јевр 12, 1. „Тешких греха"

72. – Посланица истом

Како свештеници сваке суботе у Храму скрнаве заповест о суботи.

„Свештеници у Храму скрнаве суботу и нису криви?"[127] Наиме, у дан суботњи забрањен је сваки рад рукама, а они секу дрва, пале ватру и раздељују месо за жртвовођење. Овакве свакодневне делатности не дозвољавају се у дан суботњи, док жртве не само да се не спречавају, већ су заповеђене и од самог закона. И стварно се радом скрнави субота, док се свештеницима то не узима за грех због различитости посла.

73. – Посланица презвитеру Калиопију

Зашто у време опасности Бог не штеди своје храмове.

Достојно је чуђења, кажеш, зашто Бог не штеди Своје храмове, када сеје страх по земљи. У Светом Писму имаш прецизно објашњење о овоме, и немој да се обесхрабрујеш овим што видиш да се дешава сада. Јер, ако није поштедео Свети Ковчег Завета и предао га је незнабошцима заједно са свештеницима који су сагрешили,[128] и ако је град са светињама и херувимима славе и одежду и пророчанство и помазање[129] и првосвештенство[130] пре-

[127] Мт 12, 5.

[128] 1 Сам 5, 1-22.

[129] Овде се подразумева Царско достојанство, које се, као што је познато, преноси Јудејском цару као обредни чин миропомазања, и он се назива „Помазаник Божији" (Погледај 1 Сам 2, 10.35; 9, 16; 16, 12; 24, 7)

[130] Изјава и истина су били два карактеристична одељка ефуда, који је носио Јудјски првосвештеник за напрсник свог чина. Њихово знањечење није још са прецизношћу разјашњено(Погледај Изл 28, 30; Лев 8, 8; Јзд 5, 40;)

дао народима да их изгазе и обесвете,[131] нити сада штеди (Свето Причешће), показујући да му није жао ни Његових дворова, да уплаши грешнике да очекују строжију казну за ово што чине. Зато каже: „Ридај, јело, јер паде кедар".[132] Дакле, када падају силни, то је пример слабима.

74. – Посланица монаху Кратону

О онима који носе меку одећу.

То да мекоћа, тананост и лепе боје одеће не спашавају у складу са каноном подвизавња по Богу, питај Јована Богослова, који описује хитон Господњи, и рећи ће ти: „Долама не беше шивена, него изаткана сва сврха до дна".[133] И ко занемарује безначајну вредност оне одеће, коју користе сиромашни Галилејци, волећи то нарочито да носе, које је ткано неком посебном вештином, као украси на прсима? Међутим, научи и од Богонадахнутог Матеја, који говори о Јовану Крститељу, и рећи ће ти: „А Јован имаше хаљину од длаке камиље".[134] Погледај и високоумног и Богоносног Луку, који проповеда о охолости Иродовој,[135] и осуђује одећу коју је он носио и говори да меку одећу носе они који беспосличаре по царским дворовима.[136] Међутим, ово није достојна одећа за духовну брачну собу која блешти као муња. Дакле, ако желиш ово последње,

[131] 2 Цар 25, 1-22.

[132] Зах 11, 2.

[133] Јн 19, 23.

[134] Мт 3, 4.

[135] Дап 12, 21-22.

[136] Лк 7, 25.

онда носи просту одећу као Исус Бог наш, зато што удобности припадају мекоћи овог живота, а не небеској светлости.

75. – Посланица пустињаку Јовану

О искушењу Господњем.

Ако је Христос, који је Бог и постао је човек због нас, одведен у пустињу и био је кушан, зашто се ти узбуђујеш, који живећи у пустињи, бориш се, као што кажеш, са искушењима? Дакле, пази само на победу Христову, која је била извојевана на законит начин, зато што је била савладана уображеност, угасила се гордост, уништено је сребролубље и противник се веома постидео, јер ни једна његова стрела није могла да га прободе. Природно је према томе да и ти покажеш храброст и одбијеш мачеве који повређују душу, стекавши бестрашће, као средство њиховог потискивања. После борбе ће ти служити анђели, не као слуге, зато што то дугују самом Богу, већ да те овенчају као победника. Ову плату има онај који са храброшћу води борбу у садашњем животу.

76. – Посланица истом

Зашто Господ није учинио хлебове од камења.

Христос није учинио да камење постану хлебови,[137] најплеменитији мој, не зато што још није дошао час за чуда, као што брбљају они који оговарају, већ је захтев

[137] Мт 4, 3-4 Лк 4, 3-4.

био ташт и одговарајући оном који га је затражио. Зато што Бог поклања све у границама, са мером, сразмерно потреби. Тамо где је оно што се тражи сувишно, тада свакако није пригодно чинити чуда.

77. - Посланица Диоскору

Да је немогуће да неко достигне врлину у метежу.

Толико много је корисно за спасење удаљавање од метежа града, као што је Син Божији, пошто је оставио градове, са врхова гора називао блаженим оне који живе духовном чистотом,[138] показујући делима оно што је подучавао, да је немогуће да онај који се није одвојио од жудње за приземним стварима и није се попео на врх врлине, од Бога буде блажен и да стекне будућа добра. Зато што онај који има окренуте мисли ка небу тамо и станује, тамо где се налази Христос и седи са десне стране Бога.[139]

78. - Посланица војнику Исаији

Недисциплинованом војнику.

Ако мислиш да ти сечива твог оружја и шлем и грудни оклоп обезбеђују добар живот, док их користиш за отимачине и да пустошиш путеве, знај да су многи, који су били више наоружани од тебе и било је још теже да буду савладани, доживели гору смрт.

[138] Мт 5, 8.

[139] Кол 3, 1-2.

У нашим списима имамо примере Орива и Зива,[140] Салмана,[141] Авимелеха,[142] Голијата,[143] Авесалома,[144] и сличне њима, а у паганским имамо Хекторе, Ајанте, Лакедемонце, који су више од свих полагали у силу, али су уништени, јер праведност није била пратилац њихове снаге. Дакле, ако не желиш да будеш безначајан војник, одмах се прекомандуј на духовни рат, и радије се бори против своје недисциплинованости.

79. – Посланица Тимотеју

О реченом: „Ако не буде већа ваша правда него књижевника",[145] и да не долази у супротност са „тешко вама књижевници"[146]

Ми смо пријатељу, криви истом казном као књижевници и фарисеји. Јер, баш као они који су веровали да изучавањем закона примењују закон, несмотрено су мислили да је довољно читање текста за примену његовог садржаја, тако и ми уображавамо да, кад додирујемо жртвеник, приближавамо се Богу. Међутим, Господ исправља ово погрешно мишљење, говорећи нам каже: „Ако не буде већа правда ваша од књижевника и фарисеја, нећете моћи да уђете у Царство Небеско",[147] говорећи то на начин који је достојан Бога.

[140] Суд 7, 25.

[141] Суд 8, 5-21.

[142] Суд 9, 1-56.

[143] 1 Сам 17, 1-45.

[144] 2 Сам 18.

[145] Мт 5, 20.

[146] Мт 23, 13.

[147] Мт 5, 20.

Ако не спроводите у дело оно што имате у мислима, ви који сматрате да је довољна спољашност да служите Богу, Царство Божије вам се неће отворити. Зато што је Царство истинито, оно се отвара онима који га истински траже. Надмоћ у односу на праведност од Мојсијевог Закона је узвишеност Јеванђеља. Зато што закон кажњава поступак, а Јеванђеље тежи тачности расуђивања, које се пружа од једноставних намера до најдубљих размишљања.[148]

80. – Посланица монаху Нилу

О стиху „Мири се са супарником својим".

Да живимо после пада и ходамо усред замки, Господ, желећи да нас учини проницљивим, наредио је да се пазимо квасца[149] и саблазни[150] и да се брзо помиримо са нашим супарником, док смо још на истом путу заједно са њим.[151] „Супарником" је назвао у побожном смислу супростављање тела духу. „Путем" је назвао људски живот, којим идемо са непостојаношћу, а „помирењем" са телом је назвао осећај његове побуне, коју смо дужни одмах да приметимо, да не би случајно, подлегли њеним наређењима и чинили дела недостојна вишњег звања,[152] и да не будемо предани због њих судији, када ће доћи и сабраће речи и дела наша и свакоме ће да да сразмерно по делима његовим.

---

148 Погледај Мт 5, 17-47.

149 Мк 8, 15.

150 Мт 18, 6-9.

151 Мт 5, 25.

152 Фил 3, 14. Погледај Јев. 3,1.

81. – Посланица презвитеру Ампелију

О стиху: „Нека не буде уза Те престо безакоња, који чини муку (другом) по наредби (закона)."

Реч: „Нека не буде уза Те престо безакоња, који чини муку (другом) по наредби (закона)",[153] је молитва светих душа, које се боре да достигну признање горе на небу од Бога, и вапе ка Њему преклињући Га: Нека се не подиже пред Тобом, Господе, престо безакоња, који нас приморава да одбацимо твој закон, као што је био тиранин Вавилонски цар према светој Твојој деци,[154] или јадне присталице идола према светим мученицима.

82. – Посланица Епископу Аравијану

Да они који су због блуда становника Гаваје отишли у рат уз сагласност Божију, нису уништени без разлога.

Они који су напали Гавају да би казнили блуд синова Венијаминових[155] и почели су да ратују против њих уз сагласност Божију,[156] нису неправедно изгубили победу, као што мислиш, већ праведни Судија не признаје рат који воју неправедни људи, тако да је праведно казнио њихову дрскост. Зато и они који су учинили и гора дела, наравно још већа од оних која су тада учињена, су отишли у рат, јер прво су се сложили

[153] Пса. 94, 20.

[154] Дан 3,19.

[155] Суд 19, 1-20, 48.

[156] Суд 20, 1-25.

да су невини за убиство своје браће. Али су научили из свог искуства, „Лицемере! Извади најпре брвно из ока свог, па ћеш онда видети да извадиш трун из ока брата свог."[157] Дакле, то су били прељубници, који су исповедали да не чине прељубу, али су били прекорени својим делима, па су добили заслужену казну у рату. Међутим, они који нису учествовали у злочинима блуда и нису имали ниједног таквог идола у себи, су постигли сјајну победу.[158]

83. – Посланица Епископу Леонтију

Како треба да буде схваћено ово: „Ако те око или твоја рука саблажњава".[159]

Оком и десном руком је Сведобри Христос назвао оне који се налазе веома близу нас као наши пријатељи и рођаци, оне који су благонаклоњени према нама ради искрене сарадње, и њих је назвао именима делова нашег тела, помоћу којих чинимо оно што нам се допада. Дакле, када неко од њих постане повод саблазни и ваља се у блату неког греха, који у нама изазизива срамоту а код њега нечасност, треба да га удаљимо из наше близине, да не би напао, као нека заразна болест, телесно здравље и да не пренесе своју бољку онима који су нетакнути од таквих страсти.

---

[157] Мт 7, 5.

[158] Суд 20, 26-48. Изгледа да Свети отац овде дели савезничку војску Израелаца против племена Венијаминова на два дела, на оне који су били криви за преступање закона, и погинули су у првој фази сукоба, када је побеђена савезничка војска (20,12-28), и на оне који су били праведни и постигли крајњу победу у рату, кажњавајући грех становника Гаваје (20, 29, 48).

[159] Мт 5, 29. Ово је грчки превод стиха који се разликује од српског. Српски превод је: „Ако те око твоје десно саблажњава..."

84. – Посланица истом

О стиху, „Да не зна левица твоја..."

Закон Господњи, вољени старешино, који заповеда: "Да не зна левица твоја шта чини десница твоја",[160] није тајни и сакривен, већ је очигледан и не може бити јаснији и потпуно разумљив онима који пазе. Пошто човекољубље прате уображеност и разметање, стих каже да ништа добро од тебе не буде узроковано страстима, нити помисао самохвалисања да прати твој подвиг, већ ако чиниш добра дела, немој да се размећеш и буди смеран. Немој овде да тежиш похвалама, већ очекуј будуће венце.

85. – Посланица Урсенуфију

О „Оче наш, који си на небесима"

Учење у Господњој молитви, заједно са свим другим Божијим поукама, заповеда да се молимо, „да дође Царство Твоје; да буде воља Твоја и на земљи као и на небу",[161] дакле, удостој нас да будемо награђени овде на земљи са миром вишњих сила, који не познаје, каже, бунтовништва, већ баш као што се међу њима остварује потпуна воља твоја, тако и међу нама нека буде оно што је Теби угодно. Наиме, ово знаш од раније и сада си то поново научио мене, прими и сачувај мир свом снагом својом, зато што је небеско добро и приближава човека Богу.

[160] Мт 6, 3.

[161] Мт 6, 10.

86. – Посланица учитељу Офелију

Да ништа није више од врлине.

Хвалисавост песника о роду и пореклу, о најплеменитији, није врлина, већ нехотимично наслеђе, које потиче из природе тела. Врлина је мудрост, праведност, храброст и разборитост. Онај који то поседује је племенит, и привлачи пажњу свих, и ништа му не недостаје да би живео лепо.

87. – Посланица Александријским монахињама сандалкама

О победама и трофејима жена.

Природа не зна да се повлачи у тешкоћама, нити се женски род оправдава за тако нешто. Зато што може да се са храброшћу побуни против ослабљености и да се са чврстином супростави опсадама страсти. И учитељице овога су чувена Сузана, затим ћерка Јефтајева, као и чудесна Јудита. Прва је у младости победила похотљивост стараца,[162] друга је изабрала смрт са храброшћу и отишла у блаженство носећи заједно са собом и своју девственост,[163] а трећа је добила снагу од Бога као награду за њену разборитост и убила је тирана.[164] Међутим, на највишем врху свих женских победа и трофеја се налази најугледнија Текла, која стоји као вечни споменик непорочности, која исијава као буктиња из олује страсти, и која се усидрила у луку коју не узнемиравају таласи. Ако желите да се на такав начин овенчате, одржавајте ваше свеће упаљеним, зато што

[162] Дан. (Сузана) 8-27. Другоканонске књ.

[163] Суд 11, 34-40,

[164] Јдт 13, 8. ; Види 8-13.

женик долази ускоро и да вас не савлада ниједан сан који проистиче из страсти уживања, онај сан који задржава поспане и лење изван врата женикове собе.[165]

88. – Посланица Арсенију

Да не треба да се горде они који не чине никакво добро.

Ако је фарисеј учинио оне ствари због којих се погордио,[166] зашто се ти узвисујеш, јер само брбљаш а не чиниш добро, и самог себе чиниш кривцем горој казни од оне коју је претрпео Фарисеј који није урадио ништа кажњиво, већ је осуђен само због његове уображености у вези чињења добра?

89. – Посланица Епископу Исидору

Да треба да се избегавају сусрети са женама.

Сваки сусрет са женама, треба ако је могуће, да се избегне, зато што он има могућност да изазове слабост. Ако је ово немогуће због нужне околности или бриге о сиромашнима, разговор треба да се води гледајући доле (ка земљи). Зато што код већине, или скоро код свих оних који беху побеђени женском лепотом, смрт[167] је била ушла кроз очи, као кроз неки прозор, и савладала је великог пророка и цара Давида, када је бацио поглед ка оном смртоносном купању.[168]

---

165 Мт 25, 1-13.

166 Лк 18, 11-12.

167 Јер 9, 21.

168 2 Сам 11, 2.

90. – Посланица истом

Да је апостолско предање то да жене пију у цркви, и о подвижницама.

Апостоли Господњи и учитељи нашег живота, желећи да зауставе брбљања у црквама, мудро су дозволили женама да пију у њима. Али као и увек, Богонадахнута учења су се преобратила у супротно, и ово је постало за већину узрок моралног пада и греха. Не само да жене нису постојане у побожности за време певања Божијих химни, него користе сладост мелодије за изазивање страсти, тако да сматрају да црквена мелодија нема ништа више од позоришних песама. Треба дакле, ако нас занима да тражимо оно што је угодно Богу и да чинимо оно што користи свима, да им забранимо да пију у цркви, и да остану у граду, зато што под окриљем Христовог имена остварују нечасну добит и претварају Божански дар у плату пропасти.

91. – Посланица монаху Илији

Да треба увек да бдимо.

Радујем се вестима које имам о теби, које ти приписују велико уздржање, и надам се да се чврсто и до краја држиш светог сидра и да мудро одбијаш опијеност преваром, да би могао да стигнеш без љуљања у мирну и неузбуркану луку, да се не бојиш ветрова искушења који те нападају, нити да се гордиш због таласа које разбијаш, наравно којима треба опрезно да се супроставиш зато што веома лако изазивају потонућа.

92. – Посланица монаху Томи

Да се монах не заустављa на монашкој раси.

Љубав према мудрости иде у супротну страну од галаме, и монашки подвиг се постиже далеко од метежа, да би га искористио као темељ за високу грађевину смерности, упорно и потпуно оставља иза себе помоћу усамљеничког живота како узнемирујуће ствари тако и неприличне речи. Ако сматрамо да су нам тривон,[169] брада и штап довољни за достизање анђеоског живота, а често смо у градовима и мешамо се са призорима и гласовима у њима, правимо се важни само због оруђа победе, избегавајући притом борбу и битку од које проистиче победа, или још горе распаљујући у нама разлоге за борбу, промачиће нам да личимо на псе који се враћају на своје бљувотине, или свиње које се ваљају у блату[170] старе навике.

93. – Посланица Тебенисијском манастиру

О томе да не треба да постоје многи учитељи.

„Не тражите, браћо моја, да будете многи учитељи",[171] пише праведни Јаков. Да не траже многи од вас да буду учитељи, монаси, пишем ја најмањи међу свима Исидор, и ако заиста нисам достојан монах, већ само Јаковљев слушалац. Дакле, будите праведни па занемарите

[169] Ради се о карактеристичној одећи античких грка и филозофа, коју су касније користили и монаси у црквеним круговима. Била је једна скромна и једноставна туника, обично стара и исцепана, која симболише ослобађање од материјалних (ствари) и искључиво бављење идејама, за филозофе, а о Богу, за монахе. Обично је праћена пуштањем браде и ношењем штапа као допуна њиховој спољашњој слици.

[170] 2 Пт 2, 22.

[171] Јак. 3, 1.

недостојност слушаоца, већ поштујте савет праведног и мудрог апостола.

94. – Посланица ђакону Пансофију

О стиху, „Него је све голо и откривено пред очима Његовим".

Израз „голо и откривено",[172] који је написао премудри Павле, је узет из праксе приношења жртвених животиња. Јер као што се оне, када им се гули кожа, разголићују од свог видљивог огртача, и показују стање оног што је скривено у унутрашњости, и показују се ради испитивања сваке кости и органа да би биле потпуно очишћене ради ритуалне чистоће у обреду због кога се приносе, тако ће и у велики дан Господњи бити откровење наших скривених и тајних дела, које ће личити на огољене и огуљене животиње, од којих ниједно дело неће моћи да се сакрије, него ће сва изаћи на видело.

95. – Посланица ђакону Евтонију

Да је Господ, носећи трње као венац, срушио владавину проклетства.

Пошто је трње било плод проклетства, којим је земља била осуђена после нашег преступа, Господ је дошао да га исцели у потпуности. Ради тога је овенчан трњем[173] као победник, тачно као што чине доказани међу победницима, који славе оружје и оруђе са којима су постигли

[172] Јевр 4, 13.

[173] Мт 27,29. Мк 15, 17. Јн 19, 2-5.

победу. „Не бојте се", каже, „Јер Ја сам победио свет".[174] Јер Онај који је преузео природу људи а да није починио њихове грехе,[175] повратио је почетну лепоту људског рода, и разорио је власт проклетства у самој људској природи.[176]

96. – Посланица Грку филозофу Максиму

Против Грка.

Узвисујеш се због филозофије, која је непријатељ истинске мудрости, и тако одбацујеш само њено име. Зато што филозофија није ништа друго, него да неко потпуно воли мудрост. Ако дакле, ти заиста желиш да будеш љубитељ мудрости, воли истинску филозофију, која поштује не само речи, него и начин живота, и која нас образује у истинској вери. Међутим, филозофија коју ти учиш, и у садашњем животу је достојна подсмеха, зато што божанствима назива извориште неморала, а у будућем животу припрема неопростиву казну, тамо где ти је Платон запретио са Кокитом и Пирифлегетоном.[177]

97. – Посланица Имитију

Против Македонијанаца, то јест Духоборца.

Да би показао јединство Свесветог Духа са Самим Собом и са Оцем, Господ и Владика наш је рекао Њего-

[174] Јн 16, 33.

[175] Јевр 4, 15.

[176] Гал. 3, 13.

[177] Кокит и Пирифлегетон су две од река Ада, које су карактеристичне по огњу и блату(Вид. Πλατωνος, φαιδρος, 113, изд. J. Burnet, Platonis opera, том 1, Oxford 1967).

вим ученицима после Васкрсења: „Примите Дух Свети. Којима опростите грехе, опростиће им се”,[178] дакле, влашћу Светога Духа кога примате, који има моћ да на Божански начин опрашта грехове.

98. – Посланица монаху Фронтину

О оном који је добио шамар по образу.

Ако си увређен речима и пао си у незадржив гнев, како можеш да будеш радник винограда Господњег?[179] Зато што онај који је ударен у један образ и може да окрене и други,[180] он је, каже Господ, поднео тежину дана и врућину, сматрајући да је у потпуности завршио посао и испунио Господњу заповест. Ако дакле, желиш оне велике награде, немој да се узбуђујеш због напора који су мањи, већ настави да подносиш веће, зато што не постоји други начин да наплатиш свој динар, ако немаш сведочанство савршености својих трудова.

99. – Посланица војводи Геласију

О надмености, слабости и ништавности.

Људи имају навику, иако је супротна заповестима Божијим, да се узвисују због много ствари, као што су порекло, мудрост, имовина, лепота или заслуга. Међутим, ништа од овога због чега се горде им не користи, јер проистиче из прашине и опет ће се вратити у

[178] Јн 20, 22-23.

[179] Мт 20, 1-16.

[180] Мт 5, 39.

њу. Наравно, ништа ти од овога у целокупности не пристаје, чак и ако би хтео то да порекнеш. Наиме, ако си ускраћен за све оно што даје могућност за уображеност, јер си и скромног порекла, и сиромашан, не баш паметан, веома прост и непријатан, из ког разлога пролазиш градом шетајући са дрскошћу као да си важнији од свих,_постајући у њему повод за велику узнемиреност? Или, дакле, спознај добро самог себе и стекни држање сразмерно својој ништавности, или се припреми за муке и опасности са којима ће те наградити они који имају силу. Јер немаш ни злата, које много пута помаже у тешким околностима и несрећама.

100. – Посланица чтецу Сиру

Против Наватијанаца.

Кажи ученику Наватове дрскости: Из ког разлога се безумно узвисујеш да си чист? Зашто се подсмеваш самом себи да си безгрешан? Зашто поричеш твоје учешће у људској природи? Исаија проглашава самог себе нечистим.[181] Давид зна да су сви људи лажови[182] и да су зачети и рођени у греховима.[183] Још и Сам Бог зна да људи постојано нагињу ка злу[184] и да имају потребу само за милошћу човекољубља, а ти се гордиш због прелести о чистоћи? Дакле, или престани да лажеш или ћеш да изгледаш смешан због својих поступака, или још боље треба много да се стидиш.

[181] Ис 6,5.

[182] Пс 116,11.

[183] Пс 50, 5.

[184] Пост 8, 21.

101. – Посланица младом монаху Теогносту

О томе да треба да увек да бдимо.

Добро си урадио зато што си у своје руке узео мотику[185] тако брзо. Добро чиниш што избегаваш материју која гуши, добро си учинио и што си се осамио због најузвишенијег начина живота. Дакле, да бдијеш као војник, да ти се не пришуња сан онеспособљавајући те, и да те, не дај Боже, покаже дезертером. Јер није да не знамо подвале лукавог.[186]

102. – Посланица чтецу Тимотеју

Против Теопасхита и оних који подржавају да Христос има једну природу.

Као што морепловци сакривају мамац у храни и изненада хватају рибу, тако и лукави саборци јереси маскирају своје безумље лепим речима и хватају удицом безазлене, водећи их у смрт. „Сврх свега што се чува чувај срце своје",[187] да не би прихватило природу Христову после Његовог оваплоћења само као привид. Јер укидање обе природе представља учење о њиховом спајању у једну, јер или се Божија преобразила у људску или се наша умањила и нестала. Ово је Харибда (Манијева) којом се потрудио да све људе низведе у пакао.

---

185 Η σμινυη је оруђе за копање са два дугачка зуба.

186 2 Кор 2, 11.

187 Пр 4, 23.

103. – Посланица истом

Зашто је после Васкрсења, Господ питао Петра о апостоловој љубави према Њему три пута.[188]

Троструко питање Господа Петру, да ли Га воли, не ствара сумњу о Владикином незнању (да неки не би тако говорили нелогичности), већ је троструко одрицање добар лекар одсекао троструким признањем.

104. – Посланица Леонтију

О онима који недостојно траже Епископско достојанство.

Не приличи сваком да жели Епископско достојанство,[189] дивни мој, него онима чији се живот руководи Павловим законима. Дакле, ако видиш у самом себи онакву строгост, напредуј са радошћу у пењању на тако високом врху. Међутим, ако она у теби не постоји, не дотичи се онога што је недоступно, све док је не стекнеш. Пази да не принесеш дрва ватри која гута све пред собом.

105. – Посланица ђакону Евтонију

Зашто Јован назва Јудејце: „Породи аспидини"

„Породи аспидини"[190] назвао је Јован Јудејце, зато што су породи лукавији од њихових лукавих роди-

[188] Јн 21, 15.

[189] 1Тим 3, 1. Погледај Тит. 1, 7.

[190] Мт 3, 7.

тења. Зато што говоре да ова животиња прождире утробу своје мајке, кад се рађа. Пошто су они напустили Бога који их је родио[191] и сваку благодат која им је дата су умртвили, логично је да их упоређује са оним отровним животињама, које незахвалношћу анулирају, или боље рећи, прождиру доброчинства других према њима.

106. – Посланица чтецу Тимотеју

У реченом: „Не чините од Дома Оца Мог дом трговачки...”

Дакле, питаш са промишљеношћу, и неопходно је да ти одговорим. Зато што каже: „Говори ушима које чују”,[192] и „Који има уши да чује нека чује”.[193] „Не чините од Дома Оца Мог дом трговачки”,[194] рекао је Господ под онима који су продавали голубове, алудирајући на свештенике који продају дарове Духа Светога, јер се Дух Свети појавио у облику голуба, ударајући шамар на тај начин онима који извлаче материјалну добит од Божанске ствари. То „Носите то одавде” , значи да више нису потребне крвне жртве, зато вам ја поклањам бескрвно отпуштење грехова, јер од сада па надаље желим да једино Духом будете ослобођени грехова. Телесни закон се испунио, нека влада закон Духа и нека руководи спасење.

---

191 Пнз 32, 18.

192 Погледај Рим 11, 8.

193 Мт 11, 15. 13, 9 и 43. Мк 4, 9 и 23

194 Јн 2, 16.

107. – Посланица истом

О сагласности два Завета.

Ниједно (ново) учење, вољени мој, није унео Син Божији у закон и пророке, већ је оним старим учењима, која су предуказивала на Њега, дао коначни смисао.[195] И заиста, ако проучаваш са промишљеношћу Стари Завет, наћи ћеш да је у њему проповедано све оно што се налази у Новом. Тако се показује истина у вези учења благодати са речима закона онима који мисле да подржавају закон и да је Јеванђеље страно према њему. На овај начин ће видети унутрашњу сагласност два Завета.

108. – Посланица схоластику Проересију

О живој речи.

Имаш збирку речи, као што сам сазнао, које увесељавају чуло слуха, али не хране душу. Међутим, оно што ти је потребно је животодавна реч, које ако је неко лишен личи на прапорац који звечи.[196] Међутим, ако њу стекнеш, постаћеш као инструмент умилног звука, хармоничан и Богу и људима.

109. – Посланица монаху Маратонију

Против Македонијанаца, то јест Духобораца.

Ако Бог и Спаситељ наш, који је постао човек и који нам је предао учење, да Свесвети Дух допуњује

[195] Погледај Лк 24, 25-27.

[196] 1 Кор 13, 1.

Свету Тројицу и убраја се заједно са Оцем и Сином у призивању светог крштења као избавитељ од грехова, и потврђује да на светој трпези обичан хлеб постаје тело Његовог оваплоћења, како ти учиш, безумниче, да је Свети Дух створење или твар, или да припада подређеној природи, и да није историодан и једносуштан са Владичанском, Створитељевом и Царевом суштином? Јер ако је роб, нека се не прибраја Господару. И ако је твар, нека се не налази заједно са Творцем. Напротив, сједињен је и Оцу и Сину прибројан, јер треба да послушамо Христа, јединог исправног учитеља ових истина, који учи са сигурношћу све што се тиче Његове суштине. Наравно, иако се ти не слажеш, ти који си мудрији и размећеш се да познајеш боље небеске (ствари) од Бога, или још боље да дрско глуматаш неког говорника против Бога.

110. – Посланица монаху Кратону

Да је онај који је позван на подвиг, дужан да ревносно прихвати све оно мукотрпно везано за њега.

Онај који жели да се подвизава и жуди за спасењем, прихвата са ревношћу све што је мукотрпно у вези њега, какво год и колико год да је, међутим ако се неко подвизава на недостојан начин, или таквим сматра служења која су везана за подвиг, онда је он обучен у светску сујету, коју је немогуће скинути са себе, осим ако нема сећања на тело, одакле је створено, и где ће се поново распасти.[197]

[197] Погледај Пост 3, 19.

111. – Посланица презвитеру Зосими

О оном који је рукоположен уз помоћ новца.

Стекао си свештенство на безбожан начин, безбожниче, крадући новцем небеску ствар, и као други Кајафа помоћу сребрњака си примио неизрециве тајне. Али постоји нада за твоју промену ка врлини, зато не желим да кажем ништа више против тебе.

112. – Посланица Епископу Евсевију

Да смо ми свештеници дужни да чинимо оно што говоримо.

Твоја проповед у цркви је пријатна, дај Боже да буде и корисна. Зато што личиш на оног који баца камење ка небу и мирно стоји на месту где би требало да падне, призивајући тако њихов пад на њега. Јер ако се греси које прекоревамо могу видети међу нама и нашим делима поричемо наше речи, не само да нећемо спречити слушаоце да греше, већ ћемо зарадити подсмех, јер једно проповедамо, а друго чинимо.

113. – Посланица истом

Да је продао свештенство за новац.

Градиш храм неупотребљивим камењем, помоћу незаконитих, боље рећи, безбожних средстава. Јер си примио новац за цену за свештенство, као неки трговац свештенством, и дао си га Зосими. Тако да се вест о овоме проширила по целој земљи, и свакоме ко то чује, одзвањају оба увета.

114. – Посланица чтецу Тимотеју

О три дана и ноћи погреба Господњег.

Објашњење о три дана и ноћи Господњег погреба је следеће.[198] Написано је у (Светом Писму): „Јер као што је Јона био у китовом трбуху три дана и три ноћи, тако ће бити и Син човечији у срцу земље три дана и три ноћи."[199] Дакле, Онај који је обећао да ће испунити праузор Јонин, познавајући га савршено (јер се налазио заједно са Јоном када су га бацили у дубину мора и када га је море избацило), без грешке га је испунио, боравећи толико времена у гробу, као Јона унутар кита. Међутим, ако тражиш и друго објашњење имаш следеће.[200] Господ је разапет у шести час у петак.[201] Од овога часа до деветог настаде тама[202] и ово да сматраш као ноћ. И опет од деветог па надаље би светлост, ово да сматраш дан. И одмах је следила ноћ петка и након суботе, ноћ суботе и свануће у недељу, сагласно са јеванђелистом који каже: „У освит првог дана седмице..."[203] Ако захтеваш да сазнаш, имаш и треће објашњење.[204] Господ је предао дух у петак. Ово је први дан.

---

198 У његовој посланици, Свети Исидор објашњава у потпуности своју тему, прилазећи јој са свих могућих тачки гледишта, тако да не би ником оставио простор за неслагање. Прво његово тумачење је засновано на пророчанству.

199 Мт 12, 40.

200 Ово тумачење је засновано на историји. Свети Исидор примењује библијско мишљење о дану, које се изражава у првој глави Постања. Сагласно са овим дан се састоји из два периода, периода таме (који претходи) и периода светла (које долази); „И би вече и би јутро, дан први" (Пост. 1, 5). Свети отац разликује у времену погреба Господњег три периода таме и три периода светла, према исходу три дана.

201 Јн 19, 4.

202 Мт 27, 45.

203 Мт 28, 1.

204 Треће тумачење је засновано на искуству своје епохе, које преовладава и до дан данас.

Цео суботњи дан је провео у гробу а затим и суботњу ноћ. Када је сванула недеља васкрснуо је из гроба, и она је дан, јер као што знаш, (целина дана се познаје из једног дела (дана)). На овај начин настављамо и ми да чинимо помен умрлих. У који год час дана да умре неко, остављамо да прође само следећи дан, и њему следећи дан ујутру води се као трећи дан. Дакле, сматрам да имаш одговор на оно што си тражио. Међутим, ако злонамерни траже три цела дана и ноћи, одговори им, да још и краљ, када прима изасланство и захтев за помиловањем од окованих и затворених, обећава да ће их пустити после три дана. Ако их ослободи пре истека рока, показује се више искренијим ранијим испуњењем обећања. Дакле, тако и Господ, васкрснувши раније него што је обећао, сходно томе ће бити поштован од свих народа.

115. – Посланица монаху Илији

О томе да нико не треба да се враћа са бољег на горе.

„А сада шта ће ти пут Мисирски да пијеш воде сиорске?"[205], рекао је пророк, или још боље кроз њега Бог, народу који је желео да се врати назад. Каква веза постоји између тебе и пометње, од које си се избавио уз помоћ крепке руке Божије и мишицом подигнутом?[206] Из ког разлога, пошто си дотакао врлину и окусио си врх филозофије, се враћаш опет на зло, а да немаш на уму реч Писма које каже: „Зар неће Господ да припреми мач ономе који се окренуо од праведности ка греху?"[207] Бежи од буре и бежи од таласа. Христос је

[205] Јер 2, 18.

[206] Пнз 5, 15.

[207] Погледај Јез.18, 24.

запретио ветру.[208] Никаква врста олује неће те ухватити, ако се будеш држао луке која је Христос.

116. – Посланица кориктору[209] Лисонију

О страху.

Имајући мудри проналазак за истину, наиме разноврсне справе за мучење, искористи страх од њих, у судским случајевима, зато што те је Божији закон поставио да плашиш зликовце.

117. – Посланица архимандриту Атанасију

О одломку: „А о дану и часу том нико не зна".

Зашто богохулници привлаче против себе суд Господњи? Зашто богоборци још више пале огањ пакла? Кажу, Господ није знао дан свршетка света.[210] Није да га није знао (што даље од такве помисли), већ је одбијао да одговара на некорисна питања. Јер како је могуће да не зна час или дан Творац векова,[211] у коме су све ризнице премудрости?[212] Није било незнање то да предсказује знакове и страхоте и да описује последњи дан са његовим одликама као да је већ дошао, већ као што сам

---

208 Лк 8, 24.

209 Кориктор (Кориктор или Конриктор или Коректор) је било звање у правосуђу (Погл. Μαρτυριον του αγιου Ευπλου, изд. H. Musurillo, The acts of Christian martyrs, Oxford 1972, стр. 310-312. Ευσεβίου Καισαρείας, Εκκληστιαστική Ιστορία, 10, 5, 23, PG 20 889C).

210 Мт 24, 36. Мк 13, 32.

211 Погледај Јевр 1, 2.

212 Кол 2, 3.

рекао раније, није дао одговор на бескорисно питање. Зато кажи ми, каква ће нам бити корист да сазнамо дан свршетка света? Напротив, корисно нам је да га не знамо, сматрајући сваки дан као да је тај дан, да би били спремни за њега бдијући и очекујући Господа.[213]

118. – Посланица Зосими и Марону

О свештеницима који не живе у складу са заповешћу Господњом.

Наравно, ти си сам био довољан, најбестиднији Зосиме, да скрнавиш свештенство и да му приписујеш сваку срамоту, међутим стекао си и сарадника, са којим си се повезао као пар волова, који обрађују трновиту њиву страсти. Дакле зауставите, несрећници, ово неумесно лудило. Престаните, најдрскији, да прљате царску порту. Очистите сами себе од прљавштине, избавите жртвеник од мрља нечистоће. Растеретите нас од суза, избавите од саблазни оне који вас гледају, затворите уста оних који се подсмевају, сетите се суда Господњег, поштедите душу и тело ваше.

119. – Посланица Епископу Евсевију

Да је до бескраја страшно да се купује или продаје свештенство.

Добро си прочитао део псалма и сабрао си самце у дому Господњем[214] спајајући Зосиму и Марона. Показао си свако старање, чини ми се, да нико од лукавих

[213] Мт 24, 42-44.

[214] Пс 68, 6.

не би остао ван жртвеника. Дакле знај, повећавајући број оних који се понашају као Симон, који мисле да ће новцем стећи Дух Божији,[215] да си стекао заједничку благајну са издајником, ваљаш се у горкој жучи и свези неправде,[216] издајући са дрскошћу оне ствари за којима жуде и сами анђели.[217]

120. – Посланица презвитеру Исидору

О Епископу Евсевију и Зосими.

Немој да се дивиш Евсевијовој безочности и дрскости Зосимовој, него Божијијој трпељивости, која нас на тај начин чека да се покајемо и допушта приношење тамјана и из нечистих руку. Јер ако неко, ко је као сироче одгајан не греховима, свакојаким нечистоћама и преступима, се дотиче жртвеника Божијег и држи прљавим рукама Свете Тајне, наравно постаће достојан осуде, међутим Божански олтар се не може упрљати његовим делима.

121. – Посланица чтецу Тимотеју

О одломку: „Ја сам послан само к изгубљеним овцама дома Израиљевог."

„Ја сам послан само к изгубљеним овцама дома Израиљевог",[218] говори Господ Хананејки, желећи да испуни обећање дато Аврааму,[219] наиме приступио је ње-

---

215 Дап 8, 9-24.

216 Дап 8, 23.

217 Погледај 1 Пт 1, 12.

218 Мт 15, 24.

219 Пост 12, 1-3. 17, 2-10.

говим потомцима,[220] од њих је изабрао мајку, и зачет је у њој, и узео је тело од ње, и постао је прави човек, исти са нама у свему, изузев греха,[221] побијајући тако сваки изговор Јудејаца. Наиме, као што сам рекао, обећао је Патријарсима спасење и умножење њихових потомака као звезда на небу,[222] дошао је њима узимајући тело из њиховог рода. Из овог разлога није отишао другим народима, дајући првима предност уласка. Пошто код првих познаје непокајаност, док су се други лако обратили Богу, и пошто су му први припремили смрт и крст, док су други дали плодове поклоњења и богословствовања, Он је, васкрснувши из мртвих, дао ученицима заповест да науче све народе,[223] напустивши незахвалне и неблагодарне Јудејце. Због тога су се ученици окренули незнабожачким народима,[224] и учинили да засија слава Божије проповеди у целом свету.[225]

122. – Посланица племићу Доротеју

Тумачење свештеничког возгласа.

„Мир" возглашава свештеник са узвишеног места ка верном народу у цркви, опонашајући вазнетог[226] Господа на трону, који је оставио и даровао Његов мир.[227] Одговор народа је: „И Духу Твојему", што значи: Дао

---

220 Јевр 2, 16.

221 Јевр 4, 15.

222 Пост 15, 5. 26, 4.

223 Мт 28, 19.

224 Дап 13, 46. 18, 6.

225 Рим 10, 18.

226 Лк 24, 51.

227 Јн 14, 27.

си нам, Господе, мир слоге међу нама, дај нам и мир, нераздељивог јединства са тобом, да би имајући мир у Духу Твоме, кога си метнуо у нас на почетку стварања (човека), постали нераздвојни од Твоје љубави.[228]

123. – Посланица истом

Објашњење тајне Свете Евхаристије.

Чисто платно, које се распростире током служења Светих Дарова, је свето служење Јосифа из Ариматеје. Дакле, као што је он завио тело Господа у платно и ставио Га у гроб,[229] којим је цео наш људски род убрао плод васкрсења, тако и ми, освећујући хлеб предложења на платну, верујемо без икакве сумње да је тело Христово, из ког извире за нас она непропадљивост, коју нам је даровао Спаситељ Исус, наравно, који је био сахрањен од Јосифа, али је васкрсао из мртвих.

124. – Посланица истом

Против Теопасхита и оних који говоре да је Христос имао једну природу.

Страдање Божије не постоји, зато што је страдање било Христово. Дакле, оваплоћени Бог је претрпео страдање са људском природом коју је преузео. Зато што Божанска природа, одвојена од људске, не само да не може да страда, него ни да буде задржана нити да се види, осим ако због човекољубља није сједињена са људском природом.

---

228 Рим 8, 35.

229 Мт 27, 57-60.

125. – Посланица Епископу Григорију

О анђелу који је сусрео Мојсија и желео да га убије.

Наравно, срамота ме је велике даљине одакле је дошло твоје писмо, међутим, нисам могао да поднесем ласкање, и да не прихватим питање које си ми поставио. Наиме, пошто се родитељи радују успесима своје деце, иако се ради о обичним дечијим играма, одговорићу ти укратко. Анђео који је сусрео Мојсија, када је он сишао у Египта, и желео да га убије,[230] није подигао нож на њега да му се освети за убиство које је учинио раније из ревности, већ зато што га је оптуживао за преступање закона, и дошао је да би га спровео. Јер је постављен од Бога за законодавца, и дужан да чува закон са прецизношћу, а он га је прекршио од самог почетка јер је одвео децу Божију у Египат необрезане, преступајући на тај начин заповест која је једина раздвајала Јевреје од других народа. Међутим, када је Сефора узевши један каменчић, обрезала свог сина, и свесна преступа, пала је пред ноге анђела, и анђео је отишао. Показала је тиме необрезање разлогом праведног гнева Божијег, који је схватила женина вера. Јер се заиста често дешава да нађу брже од мушкараца начине да се суоче са невољама и да прибегну Богу са већом искреношћу. Дакле, учинила је оно што се и сада каже да се дешава у случајевима велике невоље. Опкољени смо многим тешкоћама, одмах да крстимо нашу децу. Можда се на овај начин анђео постидео свете тајне крштења. Зато што су Јудејци имали обрезање[231] уместо крштења.

[230] Изл 4, 24-26.

[231] Пост 17, 10-11.

126. – Посланица племићу Ерминију

О написаном, „Мудри као змије, а безазлени као голубови."[232]

Господ нам заповеда да будемо мудри као змије, најученији мој, наиме у сваком искушењу да чувамо главе наше, које представљају веру нашу. Зато што, у којим год тешким околностима или ранама се деси да се нађе змија, она превасходно чува главу неповређеном. Такође на паметан начин свлачи стару кожу пролазећи кроз тесну рупу и тако се ослобађа од старости. Наиме, жели Господ да и ми свучемо старог човека, ходајући тесним путем пуним патње, и уместо њега да обучемо новог, који се обнавља по Његовој слици.[233]

127. – Посланица Симпликију

Да је стицање многих књига, наравно, корисно онима који их читају, међутим постаје узрок велике казне онима који мисле да ће се обогатити само њиховим стицањем.

Стекао си веома много књига, као што сам сазнао, и веома си уображен због тога, али занемарујеш читање, чинећи тако исто као они који поседују жито и хране мољце.[234] Јер заиста и књиге рађају и хране мољце, када се везују и не отварају да би се читале. Дакле, или користи своје богатство, или престани да штетиш образовању, бивајући и у овом предмет многог исмевања, тако да те не зову више поседник књига, већ гробница књига и хра-

[232] Мт 10, 16.

[233] Еф. 4, 24. Кол 3, 10.

[234] Пр 11, 26.

нитељ мољаца. Такође сакупљаш оптужбе пред Богом, зато што си сакрио велики таленат на општу корист, који је био поверен и другима и који би га мудро искористили, међутим, ти си га закопао без икакве срамоте.[235]

128. – Посланица Зосими

О уображености.

Природно је, бивајући неук, да имаш бестидност сразмерну својој необразованости. Пошто, као што сам сазнао, поред свега овога се још и надимаш гордим размишљањем о себи, онда заиста спознај самог себе.[236] Прекор ти произилази из самих твојих речи. Види колики смех изазиваш, не говорећи исправно грчки. Види подсмехе оних који чују твој припрост говор.[237] Или престани да говориш на начин достојан подсмеха, или сматрај свој говор сиромашним.

129. – Посланица монаху Пахомију

Да је Царство Божије монашки живот.

Царство Божије је монашки живот, зато што се не покорава ниједној страсти, размишља о вишим стварима и достиже небеске. Дакле, следећи овакав начин живота, пази да те не зароби ниједан преступ и да те не одвуче далеко од царске палате. Зато што није лак повратак ка

[235] Погледај Мт 25, 18, 24-26.

[236] Погледај Јн 15, 6.

[237] Варваризам је погрешна употреба речи, наиме синтаксична грешка или погрешна синтакса предлога, неумесна реч.

оном животу за оне који падну.[238] Међутим, Бог, који је отворио врата за велики и делотворан рад[239] и назива Самог Себе врата,[240] кроз која је улаз спасења, нека ти да мисао без пометње, и реч беспрекорну, зачињену благодаћу Божијом,[241] са којима ће ти и садашњи живот бити испуњен срећом, а будући благонаклон и спасоносни.

130. – Посланица монаху Јовану

О посту, бдењу и преједанју.

Засићеност не зна да бди, нити уображеност зна да се смири. Подвиг тражи опрезност и благост. Дакле, ако тежиш подвигу престани са поменутим стварима. Ако не владаш својим желуцем, тада зашто заузимаш место и нервираш друге подвижнике?

131. – Посланица чтецу Тимотеју

О глувоћи Захаријевој.

Глувоћа Захаријева[242] није се десила изненада, као што си мислио, најумнији човече, зато што је свештеник био навикнут на Боговиђења и појаве анђела, пошто је у чистоћи служио светињи, већ је његово ћутање био симбол који је указивао на ћутање закона. То да се опет глас родио из тишине, неплодности и старости, мислим да значи ово, наиме, да пророчанства о

238 Погледај Јевр 6, 4-6.

239 1 Кор 16, 9.

240 Јн 10, 7.

241 Погледај Кол 4, 6.

242 Лк 1, 10.

Христу и Његовој мајци проистичу из писаног закона, који је овештао, престарио и постао неплодан због непослушности оних који су га примили.

132. – Посланица истом

Шта су скакавци и дивљи мед, којима се хранио Јован Крститељ.

Скакавци које је јео Јован[243] нису били инсекти који су личили на бубе, као што мисле неки који су неуки, (далеко било од такве помисли), већ врхови биљака и растиња. Нити је опет дивљи мед био од неке травке, већ планински мед који настаје од дивљих пчела и веома је горак, непријатељ сваког осећаја укуса. Са овим је Јован показао велико страдање, које се није ограничило само на немаштину, већ и на суровост којом је загорчавао сваку жељу тела.

133. – Посланица Војводи Стратигију

Господарима

Имаш господску душу која мрзи лукавство још од малих ногу, међутим, сада си од краља добио власт, која ти даје моћ, управо ону коју си тражио да задобијеш. Дакле, пошто су и једно и друго дарови од Бога, свом својом снагом употреби их на служење Њему, да би ти дао и већу власт, ако те види да њоме чисто управљаш. Зато што зна вештину пастира, која се увежбава са великодушношћу, да би царовање учинио веома моћним.[244]

---

[243] Мт 3, 4.

[244] 1 Сам 16, 11-12.

134. – Посланица Зосими

О равнодушности.

Ако те царство (Божије) не подстиче на (добра дела), нити те опет ни пакао не плаши, онда нисмо схватили да кротимо неукротиву звер, борећи се са лукавим демоном у људском облику.

135. – Посланица Марону

О истој теми.

Ако необуздано сластољубље разара и чини да нестаје снага и тела и духа, и оног кога је победило лако чини предметом подсмеха и исмевања, као што подучава Сампсон када је ослепео,[245] из ког се разлога добровољно предајеш у заточеништво и не чуваш своју природну снагу неокрњеном, већ својом вољом постајеш производ страсти? Зашто то чиниш и Бога растужујеш, који нема у твом животу где да спусти главу, а и нама се супростављаш, који се молимо за твоје спасење, као што и самом себи чиниш неправду, одбијајући лекове који те могу учинити здравим?

136. – Посланица племићу Ерминију

О Епископском достојанству и шта оно симболише.

Колико си ти незасит за учењем, толико сам ја расположен да ти одговорим, само ако би Бог, твојим молит-

[245] Суд 16, 17-21.

вама, твојим жељама даровао испуњење одозго са неба. Платно које носе ђакони, када богослуже у светињи, подсећају на смирење Господње, када је опрао и обрисао ноге ученицима.[246] Епископов омофор, који је направљен од вуне, а не од лана, симболише кожу овце, коју је тражио Господ када се изгубила, и коју је ставио на своја рамена.[247] Зато што је Епископ слика Христова, обавља његово дело и показује свима обликом омофора, да је опонашалац доброг и великог Пастира, да је постављен да би носио грехе његовог стада. И будно пази сада. Јер када истинити пастир долази на почетак читања коленопреклоних Јеванђеља,[248] Епископ устаје и скида омофор који својим обликом указује на опонашање Христа, саопштавајући тако да је присутан Сам Господ предводник Епископског достојанства, Бог и Владика.

137. – Посланица Нилу

О речима Господњим: „Сести мени са леве и десне стране, није моје да дам"[249]

Господ није одбио захтев мајке Заведејевих, јер Му је било немогуће да то учини, пошто шта год хоће то и може, већ је то одбио као неумесан захтев. Јер је рекла: „Заповеди да седну ова два моја сина, један с десне а други с леве стране Теби у Царству Твом".[250] Међутим, праведан наградодавац исправља неумесност захтева разумним расуђивањем, говорећи: „Није на мени да једноставно дајем они-

[246] Јн 13, 5.

[247] Лк 15, 5.

[248] Вероватно Св. Исидор мисли на тренутак кад се чита јеванђеље и кад цео верни народ у Цркви клечи.

[249] Мат. 20, 23.

[250] Мт 20, 21.

ма који траже, већ да дам награду онима који се труде". Зато што није одлика праведног судије да занемари зној, и да да награду немарнима. Ако дакле, желе престо, нека не занемаре борбе, помоћу којих престо постаје награда, припремљена онима који се боре по правилима.[251]

138. – Посланица Савелијанцу Китирију

О реченом: „Ја и Отац смо једно"[252]

Не само да није могуће, као што си написао, да видиш светлост скривену у Писму, кроз оно што си рекао, већ шта више си заслепљен сијањем, које бљешти из ње. Јер рећи да је једна ипостас у којој се пројављује Отац и Син, је показатељ великог безумља, штавише поремећености. Зато, ако стриктно будеш пазио на непогрешивост онога што је написано, наћи ћеш непогрешив смисао тајне. Зато што је речено: „Ја и Отац смо једно", а не, „Ја и Отац сам једно". То „једно" изјављује једну суштину, а то „смо" означава две ипостаси.

139. – Посланица Теону

О одломку, „Није сматрао за отимање то што је једнак са Богом"[253]

„Није сматрао за отимање то што је једнак Богу", пише Божанствени апостол Филипљанима, који су били сујеверни људи, заштитници и чувари идолопоклоничких веровања, и због бављења са њима су слично размишља-

[251] Погледај 1 Кор 9, 24-25. 2 Тим 2, 5

[252] Јн 10, 30.

[253] Фил 2, 6.

ли и у вези проповеди Јеванђеља, што је недопустиво. Јер су научили у складу са идолопоклоничком религијом, да је њихов бог, пошто је постао виши од других, одсекао полне органе свом оцу, из страха да ће да роди и друге синове, који би имали удела у царству, а познавали су и бројна преотимања божанске власти, свађе и ратове око ње. Због тога нису веровали да је Син Божији сишавши на земљу дошао и оваплотио се, оставивши небо без страха од губљења власти. Међутим, ово њихово незнање, или још боље њихово безумље, исправља Богочовек, као и учитељ неизрецивих тајни, говорећи: „Зато нека је у вама иста мисао која је и у Христу Исусу, који будући у обличју Божијем, није сматрао за отимање то што је једнак са Богом, него је себе понизио узевши обличје слуге".[254] Ово значи да није отео Божанску природу и Царство, већ их је имао урођене пре постања векова, нити је стекао одузимањем другоме, већ бивајући Господ неба и земље и под земљом, нити је напустио небо, и дошао ка нама, него је још и сишао у ад,[255] да би прошавши свуда спасио сваког човека са сваког места. Дошао је на земљу обнављајући оне који су живи и који су некада живели, и сишао је испод земље, ослобађајући оданде оне који су били заробљени од тиранске власти смрти.

140. – Посланица Зосими

Зосими, који је упркос томе што је остарио, истрајан у злу.

Јадни Зосиме последњи је час, зашто ленствујеш, као да се налазиш на почетку свог живота? Жетва ти

[254] Фил 2, 5-7

[255] Погледај 1 Пт 3, 19.

је близу и њива је спремна за срп.[256] Зашто си немаран као да се налазиш пре сејања? Нека те седа коса научи свршетку, и многе године које су ти прошле, нису ли те научиле да видиш крај? Страшни судија стиже. Зашто не припремиш своја дела да их покажеш? Престани да се опијаш и буди трезвен јер је касно. Не исмевај дуготрпљење Божије, једући и пијући са пијаницама. Господ ти неће закаснити да дође, као што мислиш, већ ће доћи онда кад ти не будеш знао.[257] Дакле треба да се (отрезниш), и да се са страхом уразумиш.

141. – Посланица Адамантију

Јудејцима о Божанском зачећу.

Јудејцу, који се није сложио са тобом око Божанског оваплоћења и тврди да је немогуће људској природи да роди без телесног односа и семена, кажи да то није чудно што се тиче свих тајни и истина закона, иако ти то не знаш. Јер ти не можеш да научиш одмах ни уводне ствари закона, иако су очигледне и јасне, како онда можеш да проникнеш у оно што је сакривено у њему или да се нагнеш над безданом његових учења? Зато што је написано: „И Господ Бог пусти тврд сан на Адама, те заспа; па му узме једно ребро, и место попуни месом; и Господ Бог створи жену од ребра",[258] претходно створивши Адама од земље. Гле, човек је створен од земље, а жена од мужа, и обоје су створени без полног чина. И пошто је жена имала дуг према мушкарцу, јер је настала од његовог ребра без семена, она му се

256 Јн 4, 35.

257 Погледај Мт 24, 48. 2 Пт 3,9.

258 Пост 2, 21.

одужила када је постала мајка од Господа и када Га је родила оваплоћеног без семена. Дакле, то није немогуће по природи, него као што се то већ било десило са првостворенима, тако је домострој Господњи дошао до врхунца, иако су се све необичне (ствари) дешавале при рођењу овог детета. Читај да би знао. Међутим, ако не желиш да сазнаш, немој да читаш, да не би био оптужен да ниси упућен у ово што читаш.

142. – Посланица схоластику Ирону

О робу који је погрешио, да му се опрости.

Дошао је неки младић у ова далека места где боравимо, када је сусрео оног који чува врата тражећи да ме види. Дакле, сагласно нашим обичајима вољни смо да све људе примамо у дом и да им понудимо одмор и укажемо поштовање разговором, младић је позван и одмах је пао ничице на земљу, и пре него што је било шта рекао, горко је заплакао. Пошто сам га придигао рукама и обећао да ћу му помоћи колико је могуће, питао сам га ко је и какву муку има. Рекао ми је да је твој роб и да је учинио грешку из незнања, за коју је било немогуће, као што је мислио, покајати се. Наравно, прво што ме је изненадило је то да не могу да замислим да Ирон који воли Христа и зна за благодат која је све ослободила, има роба. Друго ме је растужило, јер нам је заповеђено од Господа да опраштамо једни другима сваки преступ, чак и ако се деси и други пут, што је Господ учио и чинио тако. То је учио када је рекао: „Ако не опраштате људима грехе њихове, ни Отац ваш небески неће опростити вама грехе ваше."[259] То је учи-

[259] Мт 6, 14-15.

нио блудници,[260] царинику Матеју,[261] Самарјанци,[262] одузетом[263] и Петру[264] који се налази на челу групе његових ученика, ослободивши их не само од телесних, већ и од духовних сагрешења и болести. Дакле, ако желиш да опонашаш Христа, опрости прекршиоцима велике грехове. Зато што мале грехове већина људи занемарује као уобичајене и уз мољење их опрашта. Међутим, велике грехове опраштају само они, чија је савест велика пред Богом, и који очекују од Њега велике награде за своја дивна дела.

143. – Посланица Талалеју

О одломку: „Не дајте светиње псима..."[265]

Исправно и мудро пазиш на читање Божијих учења, пребродивши морску болест оног бескорисног и опорог тумачења и прихватио си са љубављу Божијом заповести Христове. „Не дајте", дакле, „светиње псима", наиме Јудејцима, који су пуно пута примили Божију реч, и поново се вратили на своју бљувотину,[266] или онима од јеретика који ходају ка речи истине и опет се враћају у њихову изопачену веру. Такође смо добили заповест, „Не бацајте бисере пред свиње", наиме онима који се мешају са страстима и живе живот сличан свињама, можда их погазе својим злим делима,

260 Лк 7, 47-48.

261 Мт 9, 9-13.

262 Јн 4, 5-30.

263 Мт 9, 2.

264 Јн 21, 15-19.

265 Мт 7, 6.

266 Пр 26, 11. 2 Пет. 2, 22.

богохулећи име Божије, и вративши се назад растргну вас. Зато што је предавање светих тајни таквим људима пад без устајања, за оне који им их предају са ниподаштавањем.

144. – Посланица Атанасију

Да садашња патња и обуздавање жеља припрема будући ужитак добара.[267]

Из ког разлога, када си већ изабрао узак пут и дао си за њега обећање Богу, идеш широким путем који води у смрт? Зато што изобиље и расипништво у овом животу, проузрокује казну у другом, а насупрот томе патња у овом и обуздавање жеља припрема будући ужитак добара.[268]

145. – Посланица Марону

Да је свештенство страшна ствар.

Упркос томе што си отео свештенички чин преваром и гомилом новца, избегавајући пажњи људи, који се претварају да не виде истину, међутим, немој да мислиш да можеш на овај начин да избегнеш и будућу казну. Зато што ни чињење чуда у име Христово од стране неких, ни изгоњење демона, ни чињење многих духовних знакова неће моћи да ослободи од страшног огња одговорне за такав чин. Међутим, ако неко пита,

[267] Мт 7, 13.

[268] Погледај Лк 16, 19-25.

зашто је Господ дозволио чуда недостојнима?[269] Могао бих да кажем, да је Господ чинио чуда у славу Свога имена, спречавајући замке демона, а са друге стране припремајући пут без препрека за Јеванђеље. Обе ове (ствари) ће донети велику осуду незахвалнима, јер задобивши толику силу од Бога, ипак су својом вољом занемарили дародавца добара, и опет су истеривали демоне и исцељивали страсти позивајући се на Христа, међутим беху прекорени од демона као незахвалници. Зато што су се лукави и дивљи демони показали покорнијим од њих, јер су се уплашили од самог имена Господњег и побегли су великом брзином. Из овог разлога им је запрећено неизбежном казном и слуге безакоња ће чути: „Одступите од мене, не познајем вас".[270]

146. – Посланица чтецу Тимотеју

Из ког разлога је наређено губавом човеку да принесе дар који је одредио закон.[271]

Исправно истражујеш Свето Писмо,[272] ти који си трговац скупоцених бисера.[273] Дакле, укратко ћу да ти одговорим на ово што тражиш. Губавом човеку је наређено да принесе дар који је одредио закон, да би се показало јединство два завета, и да је Онај који је тада учинио исцељење, био исти Онај који је установио и закон.

269 Погледај Мт 7,22.

270 Лк 13, 27.

271 Лев 14, 1-32. Мт 8, 4.

272 Јн 5, 39.

273 Мт 13, 45.

147. – Посланица истом

О Авраму, Исаку и Јакову.

Изазивајући ревност незахвалног Јудејског народа, који се одупирао Јеванђељској проповеди, Господ каже да ће многи доћи са истока и запада, да би сели заједно са Авраамом, Исаком и Јаковом, њиховим праоцима, у Царству Небеском,[274] надограђујући тако каменчић благодати на темељу закона и постављајући Божији народ заједно са патријарсима, и показујући уску везу закона са Јеванђељем. Тако ће они који су се показали достојни у сваком од ових, заслужити овенчање, а они који се хвале и горде због њиховог порекла, а лишени су врлине и хвалишу се да су синови Царства, стрмоглавиће се у вечну казну.

148. – Посланица старешини Конону

Какав треба да буде старешина.

Власти над стварима и народима, сила царства и строгост судова, доказују да су истините власти онда када су праћене љубављу према добру, опонашајући тако небески поредак. Међутим, ако падну у руке људи са лукавим намерама, тада штавише постају тиранije, јер владају против воље народа, и уместо послушности, стварају свађе и буне. Дакле, из ког разлога, оставивши ове прве, добре ствари, злопатиш се заједно са овим другим, лошим стварима? Јер не наносиш зло својим поданицима, већ пре њих ратујеш сам против себе, јер је незадовољство народа које избија против таквог старешине велико и тешко се њиме управља, међутим ако се раздели на многе, постаје кратког даха и брзо нестаје.

[274] Мт 8, 11.

149. - Посланица Епископу Тривунијану

Да је Епископско достојанство веома опасно, не само за Епископа који улази у то, већ је и за оне, који гласају недостојно, неопходно да буду подложни казнама.

Епископ (надгледач, надзорник) је дужан да познаје своје служење почевши од самог имена свог звања. Он треба да нагледа нападе невидљивих и мрачних звери, лењост Цркве, млитавост монаха, штету коју чине неправедни, несрећу удовица, сиромаштво сирочади, подозрење против жртвеника, слабост оних који му служе, зла дела младих, лукаве тежње старијих, и уопште да је једно велико око које види све и ништа му не промачиње, јер ако нешто промакне његовој пажњи, не мучи само њега, већ много пута заједно са њим и целу Цркву. Са једне стране мучиће онога, који је поднео да свештенослужи Богу, јер је био такав, или је прихватио једно такво високо достојанство без своје воље, или је савладан страшћу то купио, а са друге стране мучиће оне, који су недостојно подарили свештенство једном таквом човеку.

150. - Посланица Пилусијском манастиру

О гостољубљу.

Као што се из речи распознају покрети срца,[275] тако се и стање у кући показује по њеном старешини. Наиме, неки који су се нашли овде су ми испричали, да су у подне једног ведрог и врелог дана, исцрпљени од велике врућине и жеђи, покушали да нађу прибежиште у

[275] Мт 15, 8.

хладу настрешнице, али су налетели на једног пса или вероватно вука који мрзи људе, коме сте ви поверили послушање гостољубља, а који их је отерао снажно их ударајући. Ако су неки, а да то нису знали, угостили анђеле,[276] ви не из незнања, већ знајући, истерујете анђеле.

151. – Посланица Епископу Евсевију

Да свештеничко достојанство захтева великодушност и пуно је безброј опасности.

Свештеник Божији, пошто је близу Бога, треба да буде сав једно око као многооке анђеоске силе,[277] и као оне да види све и да му ништа не промакне. Дакле, пошто ниси упућен, научи то са приљежношћу, и немој да вређаш пресветло свештенство, које скрнавиш како лењошћу тако и даривањем свештеничког чина свима који су спремни да плате.

152. – Посланица Симаху

О Светом Јовану Златоустом.

Питаш за трагичну судбину Божанственог Јована, али ја не могу да ти је испричам, зато што та трагична ствар превазилази снагу мога ума. Међутим, послушај неке ствари, које је суседни Египат незаконито учинио као и обично, одричући се Мојсија, а прихватајући Фараона, бичујући понизне, и угњетавајући измучене,

[276] Јевр 13, 2.

[277] Јез 1, 5-14.

градећи градове а укидајући плату, и наставља исто до дана данашњег. Тај исти Египат је поставио на трон Теофила, манијака за скупоценим камењем и обожавателља злата, окружио се са четири сарадника, или још боље саотпадника, борио се против Богољубивог човека и богослова, нашавши за мотив свог зла мржњу и непријатељство мог имењака. Међутим, дом Давидов јача, а Саулов слаби,[278] као што и ти видиш, човек је отишао из неспокојства овог живота и преселио се у вишњи мир.

153. – Посланица презвитеру Ираклиду

Шта значи реч Господња апостолима: „На пут незнабожаца не идите"[279]

„На пут незнабожаца не идите", значи немојте се слагати са њима у начину размишљања. Такође и „У град Самарјански не улазите", не мислим да треба да избегавате заједнички живот са њима, већ да немате удела у њиховој безбожности и лукавству.

154. – Посланица Пилусиотима у општежићу

Да не треба да останемо незахвални према Оном о коме су пророци пророковали а ми га дотакли и да не истрајавамо са тврдоглавошћу у непокајању.

Слушајући многе оптужбе о вама, упућујемо многе свакодневне молитве за вас. „Ниневљани ће устати на

[278] 2 Сам 3, 1.

[279] Мт 10, 5.

суд са родом овим, и осудиће га",[280] рече Господ. Зато што они уопште нису чули за закон, а бејаху погођени пророковом претњом, и чувши за образ и сенку погреба Господњег, уплашили су се од тог чудесног догађаја. Међутим, ми смо видели Оног о коме су пророци пророковали и додирнули смо га, па ипак остајемо незахвални према Њему и непокајани са тврдоглавошћу. Дакле, браћо да се не покажемо неверницима и од идолопоклоника, привлачећи на нас катастрофу, коју су они избегли.

155. – Посланица морнаричком наредник Теофилу

О томе да не треба да се заклињемо.

Ако си један из нашега стада и потчињен си добром пастиру, одбаци природу зверова и сличност са њима, и прати глас Његов, који нам заповеда: „Не заклињите се никако".[281] То да се не заклињемо значи да не треба да захтевамо заклетву ни од других. Ако ти не желиш да се заклињеш, немој да тражиш заклетву ни од других ни из следећа два разлога: Онај ко је питан, или говори истину или супротно, говори лажи. Ако човек често говори истину, сигурно ће је говорити и без заклетве, међутим ако је лажов, говориће лажи чак и ако се заклиње. Не треба да тражимо заклетву из ова два разлога.

[280] Мт 12, 41.

[281] Мт 5, 34.

156. – Посланица Евстатију

О свештенству.

Послао сам ти књигу коју си тражио и очекивао сам да видим неки плод на теби од ње, плод који обично дају сви. Зато што не постоји, заиста не постоји срце које није погодило њено читање, и да није било рањено Божијојм љубављу, она је показала колико је свештенство свето и неприступачно, а подучила је и на који начин може да се обавља без мане. Јер је Јован, мудри тумач Божијих неизрецивих тајни, будно око како цркве у Константинопољу тако и целог света, са таквом подробношћу и прецизношћу разјаснио њен смисао, тако да они који врше свештеничку службу сагласно са вољом Божијом, али и они који је врше са лењошћу, наћи ће у овој књизи примере како подвига тако и преступа.

157. – Посланица архиђакону Пансофију

Свештеницима који болују од сребролубља.

Ако служиш жртвенику Христовом, да вршиш своју службу у складу са Његовим законима и да изгледаш да си кротак и смеран у срцу.[282] Зато што не управљаш неком политичком влашћу, која је болесна од уображеност и гордости, већ службом мира и спокојства. Међутим, ако те сабрано неправедно богатство чини уображеним, оно ће брзо да нестане, зато што је по природи нестално и непостојано, док ћеш ти да приходујеш многе подругљиве подсмехе, зато што сабираш оне ствари које су пролазне као да су нешто постојано.

[282] Мт 11, 29.

158. – Посланица Приску Кападокијцу

О лукавом карактеру и да су Кападокијци и лукави и најбољи од свих.

Неки говре да си лукав и уображен и да лукавошћу превазилазиш све људе. Међутим, ја упркос томе што чујем да много говоре за тебе, нисам убеђен, зато што те уопште не познајем. Међутим, имам један податак који потврђује све што се прича, а то је ћудљив карактер људи твога завичаја. И бојим се да припадаш другој категорији Кападокијаца, оној која је упрљана свим могућим манама. Зато што постоји и једна другачија категорија Кападокијаца, којој припадају најбољи од свих људи, од које су произишли они који су светлошћу свог начина живота и својим саветима осветлили све крајеве земље. Пошто ти је и свештенички чин купљен за новац, бој се оних Богоносних људи, па или опонашај њихово расположење, или престани да скрнавиш њихову службу. Јер ако ти се деси да те они прекоре, тада ти неће изостати ни Христова осуда.

159. – Посланица Епископу Леонтију

О свештенству.

Нека се ниједна препрека не појави Јеванђељу Господњем, нити да духовно учење буде праћено нечим што ће да му одвуче пажњу, нити метеж да посредује у корисном разговору. Јер ни Христос, када су Га тражили мајка и браћа, није услишио њихову молбу, пошто је већ почео да проповеда истине вере и да ради на спасењу оних који Га слушају,[283] показујући да треба да

[283] Мт 12, 46.

се духовне (ствари) цене више од телесних. Тако су и Његови ученици напустили бригу о трпезама, и ако су биле неопходне за сиромашне.

160. – Посланица Тарасију Исавријанцу

О томе да треба да увек будемо духовно будни.

Сви говоре да си узвишенији од сваког у свом роду и завичају, и говоре да имаш честито понашање, не задржавши крајњу суровост карактеристичну за твој звичај, већ си заволео и начин живота и храм првомученице Текле. И сад си блажен зато што живиш сиромашан од свег срца, јер то верујуће удостојава похвале. Желим ти да останеш исти, пошто ништа постојаније немамо, већ нас као јаки ветрови ударају ташти гласови.[284]

161. – Посланица племићу Томи

Похвална...

И дивно пишеш и шаљеш са племенитошћу, зато нека би живео раздраган, ти који си свима доброчинитељ.

162. – Посланица његовом величанству Јераку

Оподвизавању.

Није довољно, најплеменитији, храна, пиће и покривач Јованов[285] за употпуњење подвижничког живота они-

[284] Погледај Јак 1, 6.

[285] Мт 3, 4.

ма који то траже, већ и Јованов карактер за савршенство. Дакле, ако похваљујеш наш скроман живот, покушај да стекнеш нашу благост, која изгони сваку уображеност.

163. – Посланица Киру

О томе да неко прича лепо, али не ради исправно.

Заиста се вежбаш софистичкој вештини, када пишеш и измишљаш лепе речи. Међутим, треба да пружиш и разлоге за корист од ових ствари. Јер кад говориш лепо личиш на прапорац,[286] а када чиниш добро то те чини сродним анђелима, којима безбрижна послушност у страху Божијем сведочи о извршењу воље Божије.

164. – Посланица Мартирију

О гордости.

Господ се супроставља гордима,[287] јер се и у почетку супроставио њиховом предводнику (Сатани). Размисли дакле, колико је опасно да имаш и Бога као супарника и најстаријег побуњеника за савезника.

165. – Посланица Лисонију

О исправној употреби власти.

Наравно, многи мењају један положај са другим, и они који то врше на један допадљив начин од нижих

[286] 1 Кор 13, 1.

[287] Пр 3, 34. Јак. 4, 6.

се пењу вероватно ка вишим. Међутим, неки не само да су заменили више положаје за ниже, већ су били уништени на најжалоснији могући начин, а да нису били помогнути од власти. Тебе ће због добре владавине прихватити саме небеске силе којима си постао драг, зато што се и бринеш за сиромашне који воле Бога, и зато што ти је правда увек на првом месту.

166. – Посланица Мартиану

О трезвености.

Царицу јужну је подстакао глас о Соломоновој мудрости, да га посети из удаљених делова земље,[288] међутим, тебе Сам Господ није убедио да се повратиш из духовног сна и да гледаш своју корист, и ако виче сваког дана. Дакле, пази да не будеш осуђен од ње, зато што су њој гласови и речи дали крила да посети Соломона, а тебе уопште нису поправили ни лик ни дејствовање Христових енергија.

167. – Посланица Исаији војнику

Да не треба да се радујемо биткама и метежима.

(Оног) који се радује биткама и ужива у метежима, и веома тежи да га други мрзе, како би неко могао другачије да га на одговарајући начин окарактерише него као злог демона, који је својим жељама променио своју природу? Пошто Христос мучи демоне и овде,[289] пре

[288] Мт 12, 42.

[289] Мт 8, 29.

оног последњег времена, а тамо им је обећао вечни огањ заједно са њиховим оцем,[290] ти или престани да живиш живот који воли неред, или знај да још и овде подлежеш казнама, а тамо нећеш избећи одмазду која ти следује.

168. – Посланица презвитру Зоилу

Зашто Божанско Писмо назива вино истинитом речи Божанског знања.

Пошто је Господ назвао Самог Себе чокотом,[291] дарујући укусну проповед која увесељава душу, Божанско Писмо логично назива вином истинитом речи Божанског знања. Његa мудрост чашћава у великом путиру,[292] називајући путиром ребро Господње, из кога за нас извире радост живота.[293]

169. – Посланица истом

О одломку: „Мешетари твоји..."[294]

Када су апостоли Господњи примили надахнуће Духа Светога, људи су мислили да су били пијани од слатког вина[295] и пренели су свим народима истинито и непатворено причешће светим тајнама. Дакле, оне који кривотворе Божије учење и замућују небеске догмате са лажним и искваренim заповестима, Манихејце, Симо-

290 Мт 25, 41.

291 Јн 15, 1.

292 Пр 9, 5.

293 Јн 19, 34.

294 Ис 1, 22.

295 Дап 2, 13.

ните, Монтанисте, Наватијане, Аријанце, Македонијанце, Фотините и све оне који имају исто мишљење са њима, исправно их Свето Писмо назива „Мешетарима" који мешају вино са водом, јер своја јадна учења уводе у потпуно чисту и истиниту мудрост Божијих речи.

170. - Посланица Херимону

О онима који се недостојно причешћују Светим Тајнама.

Говоре неки за тебе да чиниш све оно што је забрањено, много пута и незаконите радње, а настављаш да пружаш руке ка светим тајнама причешћујући се са дрскошћу тајнама које су ти забрањене да их се дотакнеш. И заиста ми је дошло да се задивим твојој бестидности, зато што учествујеш до засићења на трпезама демона, и не бојиш се да се причешћујеш са трпезе Господње.[296] Дакле, престани, да те не би стегла нека омча,[297] као Јуду, који је пао у очајање због своје дрскости, који је и издају спровео, истовремено захтевајући и Свето Причешће.[298]

171. - Посланица Ниловим синовима.

О братској слози.

Зашто поричете природу или зашто занемарујете хришћанско призвање? Зато што вас је природа довела

[296] 1 Кор 10, 21.

[297] Дап 1, 16-18.

[298] Јн 13, 27.

у живот из исте утробе, а призвање вас је поново родило кроз исту наду. Дакле, или поштујте прво рођење, или се бојте другог поновног рођења, и похитајте ка слози, или ка оној која је од природе, или ка оној која је од хришћанског призвања.

172. – Посланица Архондију

О Авраамовој реченици богаташу: „Између нас и вас је постављен велики бездан"[299]

Велики бездан је постављен између њега и богаташа који се нашао у паклу, одговорио је Авраам, показујући разлику која постоји између праведних и преступника. Зато што је један био гостољубив, волео је сиромашне и угошћавао је оне који долазе из далека, а други је немилосрдно избацио човека са гнојним ранама који се налазио испред његових врата. Наиме, као што су им расположења била супротна, тако им се и обичне судбине не укрштају, јер први примају одмарање, а други трпе казну.

173. – Посланица монаху Марку

Монаху који непрекидно мења место боравка.

Оне који не живе негде постојано и личе на тебе, најнепостојанији, пророк је назвао танком сламом која нестаје са лица земље.[300] Јер и ако си засађен од блаженог Амона, и заливен свим што је мило Богу, и

[299] Лк 16, 26.

[300] Пс 1, 4.

безбедно си пустио корење и донео си плодове, као што претпостављамо, сада кружиш по кућама, не у циљу учења, већ због обилнијег јела. Ко ће моћи да те оплакује колико треба, у тренутку када и самог себе уништаваш, а нарочито оне код којих младалачко доба прихвата лакоћу као корисну ствар?

174. – Посланица племићу Киринију

О томе да не треба судити и пресуђивати без одбране.

Грађани су нам послали службени спис који је постављен испред цркве, као што рекоше, пре него што си стигао у град, који свима одузима право одбране и азил у цркви, ствар која није само пример суровости, већ рађа сумњу на непобожност. Јер ако не даш право на одбрану, нити дозвољаваш азил у храму Божијем, помагајући тако потказиваче и умножавајући неправде, како ћеш онда спроводити правду? Како ћеш да спасиш оног коме чине неправду, који, да не би постао жртва моћника, и немајући судију да га одбрани, је потрчао ка безбедном храму? Одлука суда је лажно оправдање за продају. Дакле, смањи окрутност, па ћеш имати купопродају са веома добром ценом.

175. – Посланица истом

Ко не поступа исправно, нека се не жалости слушајући да га оговарају.

Наше границе познајемо, и можемо да прекоревамо лукаве. Дакле, ако не желиш да причају оно што

чиниш, престани то да радиш, и ништа неће ни да говоре. Јер ако неко чини оно што није срамота нека се не узнемирава када се прича о томе. Ако се и само име сматра увредом, како неће бити увреда и чињење тога?

176. – Посланица Пилусиотима

О онима који примају мито.

Добри Киринејац опет украшава место купопродаје. Јер то не бих могао да назовем судницом, него само часним и неупрљаним новцем који се нуди за крађе. Дакле, чините боље ствари, а да му не нудите новац, и да не везујете сами себи омче око врата. Зато што ће ваша добра дела бити разлог његове несреће.

177. – Посланица Епископу Евсевију

Слична тема.

Ствари у Пилусију се сада налазе у тешком стању, градска управа се заразила истом болешћу као и црквена. Јер и чудесан Киринејац је посрнуо упетљавши се са влашћу, и чувеном Евсевију је поверена пастирска служба, и Марон управља стварима економске природе, док је Пансофије постао архиђакон. Први судске одлуке ставља на лицитацију, други распродаје свештеничке чинове, а остала двојица су им сарадници и ученици. И заиста је блажен онај који се не саблазни међу вама.[301] Престаните дакле, непажљиви, да не од-

[301] Мт 11, 6.

решите руке судији, који се налази изнад свега овога да не бисте и вишњег судију прогласили кривим, који има усмерену пажњу одозго ка вама, а не може се подмитити.

178. – Посланица Руфину

Молба за престанак неправди.

(Било) безакоња Пилусијаца или најважније државне послове Ромеја, којима управљаш исправно, су разлог да ти, велики доброчинитељ, ниси приметио да је Киринејац и преузео власт и да је овде довео ствари у лоше стање. И заиста купопродаје отетог су велике, много је сиромаштва, честе су неправде, а Црква није у стању да помогне. Правда је нестала, закон се занемарује, страх је обузео оне који не плаћају, а Киринејац користи удаљеност да би се заштитио у свему што чини. Дакле, или га удаљи од власти, или знај да ћеш заједно са њим окусити исту казну пред Богом и пред Његовим судом.

179. – Посланица Ликени

О удовици која се понаша као млада жена.

Ако истрајаваш у удовству, немој да се понашаш као млада жена. Међутим, ако се дотерујеш накитом а истовремено носиш име ожалошћене удовице, ове две ствари се не слажу. Или ово друго напусти, или немој да вређаш јавни морал.

180. – Посланица Теофронију

Да се врлине познају кроз дела, а не кроз речи.

Ревнитеља Божијег учења не показује изговарање речи, већ служење Богу делима. Јер ни најстарији бунџија (Сатана), који је користио Божије речи, кад је кушао Господа,[302] није био достојан похвале за њихово знање, већ је осуђен и одбачен, јер их је знао, али је одбијао да их чини. Ако не желиш да изгледаш празан и да имаш врлину само на језику, покажи је са својим делима. Јер ни Голијат није имао никакву корист од спољашњег наоружања, када је изнутра био слаб.[303]

181. – Посланица монаху Ориону

Да огорчење апостола Петра против Ананије и Сапфире није било безумље, већ је било корисно за почетак проповеди.[304]

Убиство грешника, највећи пријатељу речи Божије, које је починио најмудрији Петар, није било дело безумља, већ прозорљиво учење које показује да зна унапред многе људске грехове. Јер су тада апостоли почели да бацају семе Јеванђеља и видевши да је одмах никао и коров, мудро су га одмах искоренили, да се не би десило, пошто би растао заједно са житом, да жито заједно са коровом буде бачено на ломачу будућег огња.[305] Тако је и Божанствени Мојсије, видевши да се од самог почетка крши закон, и ако је (била) реч

302 Мт 4, 1-11.

303 1 Сам 17, 1-51.

304 Дап 5, 5-10.

305 Мт 13, 24-30.

о мањем преступу, наредио да се каменује онај који је секао дрва у суботу, објаснивши да је то Бог записао.[306] Зато што је преступ за осуду и за мале и за велике ствари. Тако су и први преци људског рода због окушања плода са дрвета осуђени на живот и на смрт са много патње.[307]

182. – Посланица Епископу Ираклиду

Зашто се Господ назива бисер и зашто је Царство Божије слично трговцу који тражи скупоцени бисер.[308]

Онај који је тражио скупоцен бисер и проценио је његову вредност једнаком са свом његовом имовином, је нов народ Господњи, онај који презире и иметак и религију својих отаца, и тражи Господа славе. Назива се бисер јер је сједињен са дубином Божанства и препознали су га само рибари и Његови ученици.

183. – Посланица истом

Ко су они: „Који силазе у море на бродовима, и који чине послове у водама многим"[309]

„Који силазе у море на бродовима, и који чине послове у водама многим" су Богоносни апостоли Господњи и због њиховог претходног занимања и због

306 Бр 15, 32.

307 Пост 3, 16-19.

308 Мт 13, 45-46.

309 Пс 107, 23.

риболовачког посла којим су зарађивали за живот.[310] Јер као што се ствари у људском животу надимају и смирују као морски таласи, логично је да Божанске речи називају морем непредвидиве ситуације у њему. А они који су га умирили названи су онима који раде у многим водама.

184. – Посланица Зосими

О стрпљењу и дуготрпељивости Божијој.

Ако презреш стрпљење и дуготрпељивост Божију, несрећниче, осети барем срамоту за садашње ствари, јер многи који не маре за будуће ствари избегавају исмевања у садашњем животу. Међутим, ти ако презреш и једне и друге, овде ћеш бити предмет подсмеха, а тамо ридања.

185. – Посланица Епископу Евсевију

О отимању и Епископској похлепи.

Могао си да даш помоћ онима којима је она потребна, да ниси уништио самог себе прљавим приходом и проблемима. Јер кад те виде да си гори од Пансофија, који није само извређао божанственог Стефана, чију је службу прихватио без расуђивања, већ се труди да понизи сваку врлину богобојажљивог реда ђакона, којом почашћу ће моћи да ти узврате? Наиме, ако би и њега спречио и себе исправио, у сваком случају ће ти ствари у овом животу изгледати добре, а у будућем подношљиве.

[310] Погледај Лк 5, 10.

186. – Посланица трибуну Серину

Да они који приносе дарове Богу од њихове жетве треба да то чине са једноставношћу, и да не суде оном који посредује у томе, наиме свештенику.

Немој да осуђујеш дарове, већ их само принеси, зато што ни онога који теби нешто приноси не занима где и како ћеш то искористити. Довољно је само да даш, што и теби доноси поштовање од других, и самом себи пружаш слободу говора.

187. – Посланица истом

О истој теми.

Наравно, као што си рекао, да су одговорни пред Богом свештеници који злоупотребљавају свете приносе, међутим превиђаш следеће. Тражећи да сазнаш начин где ће их искористити, наводно их приносећи за једну одређену сврху, захтеваш одговорност за њих, и тако ћеш да оскрнавиш намеру приноса дарова и њих ћеш да ослободиш од будуће апологије (одбране пред судом Божијим).[311] Тачно као што они који разметљиво чине добра губе будућу награду од тапшања коју добију овде,[312] тако и они који преиспитују овде оне који дугују казну тамо, њих ослобађају од греха и од казне.

[311] Апологија потиче од грчке речи (η απολογια) која значи одговор или одбрана.

[312] Мт 6, 1-3.

188. – Посланица Асклипију

О онима који занемарују судњи дан.

Ако се небо одмотава као књига, и звезде падају, и Орион и земља и све што постоји у њој ће да изгори,[313] и све се спрема да се открије и оголи[314] пред страшним даном доласка Господњег, из ког разлога ти показујеш немар и не исправљаш оне ствари које ти се рачунају да ћеш да одговараш за њих, већ као да ниси ништа крив и да ћеш бити заобиђен, одлажеш покајање? Дакле, пази, можда ти тек тада дође покајање, када ће постојати само очајање.

189. – Посланица Серину

Боље је опонашати мученике, него их поштовати даровима.

Наравно, добро је да поштујемо мученике прилажући дарове, као што си и сам урадио, међутим, боље је да их поштујемо са подвизима које су они учинили. Дакле, онима којима си принео накит, њима принеси као плод и начин њиховог живота.

190. – Посланица Паладију

Молба за слугу.

Роб који је побегао од тебе због непромишљености, увређен слушањем твојих лоших речи вратио се опет

[313] 2 Пт 3, 12.

[314] Јевр 4, 13.

теби из послушности, јер је код нас подучен добром расположењу. Прихвати га и ти благонаклоно, дарујући и нама и самом себи, нама љубав а теби добробит од овог поступка.

191. – Посланица Калиопију

Да је добро удаљавати се од градова; и ка племићима.

Ми смо отишли из градова, јер су бучни, а нашли смо буку на крају пустиње. Јер градске старешине, дакле они који имају обавезу да обезбеде мир у градовима, сада пустињу покушавају да уреде као град, нагнајући њене становнике у бег и изазивајући у нама сузе и јадиковања. То да је сажаљење Божанска ствар, то знам ја веома добро. И знам да је већи бол када је неко у немогућности да се брани од неправде. Ти, дакле, који имаш могућност и власт, која може да гарантује заштиту, заустави неправде, и побрини се да град добро фунционише, а нама даруј мир, и смањи јадиковања монаха у пустињи.

192. – Посланица Лампетију

Зашто је Јаков при рођењу држао пету Исава.

Јаков је при рођењу[315] држао пету Исава, саопштавајући овим дешавањем следеће, да ум који у чистоти гледа Бога, (јер ово значи име Израил), савлађује страсти преједанња, што се управо са њима и десило.

[315] Пост 25, 26.

Када је Едом[316] показао ону незадрживу манију, ради јела је заменио част прворођеног сина за слугу.

193. – Посланица истом

Шта је нагосвестио Јаков, када се огрнуо јарећим кожама.

Користиш са оштроумношћу логична објашњења и схваташ са великом бистрином скривена значења. Када се Јаков огрнуо јагњећим кожама и добио благослов од оца,[317] наговестио је Господа и Спаситеља нашег, који је безгрешно преузео грешну природу и усмртио у Самом себи њене страсти. Јер ово симболише огртање са мртвим кожама. Јер није ништа грешно оставио у људској природи, што би имало за последицу стајање са леве стране и осуду[318] на страшном суду, већ је умртвио њене земаљске удове,[319] и принео је Оцу омиљену храну, који је увек гладан нашег спасења, и даровао нам је у себи неисцрпан извор благодати.

194. – Посланица монаху Ориону

О причи о кукољу.

Питао си због чега лукаве помисли излазе из срца и прљају човека?[320] Због тога што спавају земљорадници, и ако су дужни да бдију и да чувају плод доброг семена

316 Пос.т25, 30.

317 Пост 27, 16-23.

318 Мт 25, 32-33.

319 Кол 3, 5.

320 Мт 15, 11.

који ниче, јер ако преједаньем и тешким сном нисмо изневерили бдење над собом, прљајући слику Божију, то јест кварећи добро семе, сејач кукоља[321] не би могао да нађе место да се ушуња и да посеје у нама кукољ достојан огња.

195. – Посланица истом

О истој теми.

„Хоћеш ли дакле да идемо да га почупамо"?[322] кажу анђеоске силе, које увек са радошћу желе да служе Божијој вољи, пошто виде како наш немар, тако и велико дуготрпљење Божије. Међутим, спречене су да то учине, да не посеку жито заједно са кукољем, да не би умро грешник који размишља о покајању, да се не посеку заједно зли родитељи са њиховом још нерођеном децом, која се још увек налазе у очевим бедрима, и постоје за Бога, који види и оно што је скривено и још се није догодило. Зато што су анђеоски редови подређени заједно са нама створеној природи, па не знају оно што се још није десило, док Господ зна и пуно пута је то чинио. Није покосио Исава који је сгрешио а још није постао отац, да не би посекао заједно са њим и Јова, који се родио од њега.[323] Није усмртио Матеја, када је чинио неправду са порезом, да се не би ометало Јеванђеље.[324] Није усмртио блуднице које су се развратно понашале, да не би нестали примери

[321] Мт 13, 25.

[322] Мт 13, 28.

[323] Јов је потицао од Исавовог рода. Јов. 42, 17.

[324] Мт 9, 9.

покајања.[325] Није казнио Петрово одрицање, јер је видео топле сузе.[326] Није посекао смрћу Павла, када Га је гонио,[327] да не изгубе спасење сви крајеви земаљски. Међутим, колико год да кукољ чека жетву а не мења понашање да донесе плод покајања, припрема се за велики огањ, јер болује од потпуне бесплодности.[328]

196. – Посланица Серину

Посланица о стиховима Књиге изласка: „Нека сваки сусед иште од суседа свог накита сребрних и накита златних."[329]

Није неправедан суд, као што мислиш, то да заповеди Бог онима који су толико тешко радили и градили градове са великим трудом,[330] да отму плен од Египћана и да узму златне и сребрне посуде од оних који су им задали толике муке, већ је то значајна црта праведног судије, који доноси закон да је радник достојан свога јела.[331] Јер ако је неко од нас успео да стекне духа мудрости, наћи ће велику плату, дату и на тај начин да разуме значење напорне израде опека и исцрпљујућег зидања града, због чега им је праведни судија дао додатну прилику да учине корисним своје напоре.

---

325 Мт 21, 31. Лк 7, 37.

326 Лк 22, 54-62.

327 Дап 9, 1.

328 Мт 3, 8-10.

329 Изл 11, 2.

330 Изл 1, 12-14.

331 Мт 10, 10. Лк 10, 7. 1 Тим 5,18.

197. – Посланица Киру

Не чини човека надменост и уображеност, већ добро понашање и скроман начин живота.

Разметање, гордост и таштина нису начела небеског сијања, него добро понашање, скроман начин живота, и неразметљива помоћ потребитима. Јер се похвалама у овом животу губи награда за чињење добра. Међутим, ако неко тражи награду у будућем животу, и у овом ће зарадити њен предујам, а у будућем животу ће уживати богату награду.

198. – Посланица истом

Да су Египћани кажњени на Црвеном мору истом казном због убиства мушке деце Израилаца.

Дакле, рекао си да ти је било веома корисно оно о чему смо разговарали прошли пут, послушај још једно тумачење не мање значајно од оног претходног. Срамотно убиство мушке деце Јевреја[332] Бог је осветио истом казном, подавивши у Црвеном мору све мушкарце,[333] да би била извршена иста казна и над Египатским трупама. Дакле, пази и немој да осуђујеш са дрскошћу.

[332] Изл 1, 16.

[333] Изл 14, 27-28.

199. – Посланица Дидиму

О стиху: „Царство Небеско је као зрно горушичино."

Господ упоређује Царство небеско са зрном горушичиним[334] због веома много сличности: Због дубоког сиромаштва у његовој дуготрпељивости, од којих је произишла свежина и растерећење од свих мука у животу, због тога што је стадо било мало у почетку Јеванђељске проповеди, због урођене јаке снаге семена, коју и потребује онај који корача уским путем, да се не прекида, него да се одржи јединство његовог живота. Јер онај који се сјединио са Богом и уобличио се у једног савршеног човека,[335] дужан је да има недељиво и нераскидиво јединство са Њиме, које се не прекида ни због какве страсти, већ да је у потпуности подређено Њему.

200. – Посланица ђакону Ирону

О сузама и покајању. О ономе што је написано у књизи пророка Амоса: „Извезли су са конопцем њихову одећу, направили храмовне завесе".[336]

Смисао пророчке речи има следеће јасно значење: „Покривали су сузама мој жртвеник", каже Бог, сузама оних којима је учињена неправда, оних којима је отето, који су оклеветани.[337] Из тог разлога, прекорева ове неправде излажући их презиру, и имајући на уму касније

[334] Мт 13, 31.

[335] Еф 4, 13-16.

[336] Ам 2, 8. (Овде се Грчки превод разликује од српског. Српски превод: „И на хаљинама у залогу узетим леже код сваког олтара"

[337] Мал 2, 13.

догађаје, сматра их њиховим узроком. Јер сузе покајања не само да нису достојне осуде, већ су угодне Богу, као тамјан. Хаљине које су везали са конопцем направивши завесу за жртвеник, показују њихово потцењивачко расположење према Богу. Јер закон заповеда да се свети храм украшава са чистим и скупоценим материјалима, а они су га упрљали везујући завесе Светиње над Светињама нечистом одећом, скрнавећи палату Божију. Не само да нису правили разлику између чистог и нечистог, него нису ни раздвајали Бога од нечистих ствари, што им је отворило изворе толиких зала која су их задесила.

201. – Посланица Дидиму

Са којим значењем је Царство Божије упоређено са квасцем.[338]

Царство Божије је упоређено са квасцем са следећим значењем: безгрешно оваплоћење Господа Спаситеља нашег је поново заквасило цео свет, и са једним телом који је узео од наше природе и од Богородице Марије, обновио је цело човечанство од самог њеног почетка до данас, опет га поново рађајући.[339]

202. – Посланица Епископу Макарију

О доброј управи и неправовременим похвалама.

Потпуно сам уверен да добро усмераваш младе служитеље Цркве, међутим, лоше је што их похваљујеш.

---

[338] Мт 13, 33.

[339] Јн 3, 3.

Припази да се не олење због похвала, да им се не одузме задовољство које постоји у труду, и да не буду оштећени гордошћу, уместо да воде складан живот.

203. – Посланица Зинодоту

Против пијанства и оних који се опијају.

Ако је и Ноје пробао од плодова сопственог винограда, не знавши шта ће да претрпи од вина,[340] и ако је Лот изгубио свест од вина и постао отац у старости својој а да то није ни желео,[341] и ако је Ирод постао играчка опијања, обојивши у црвено, крвљу великог Јована,[342] своју трпезу и своје срце, и ако су сви остали неразумни злочини људи производи вина,[343] зашто ти онда навлачиш на себе ово неконтролисано лудило и не придржаваш се мудре уздржаности?[344]

204. – Посланица Дидиму

Зашто се Царство Небеско упоређује са рибарском мрежом.

Као што мрежа која се баци у море сакупља најразличитије врсте рибе, тако и вечно Царство Христово[345] прихвата мноштво људи из сваког народа, и свакоме даје спасење сразмерно вери, не по племенистости

340 Пост 9, 20-21.

341 Пост 19, 32-33.

342 Мт 14, 6-11.

343 Сир 19, 1-2..

344 Сир 31, 25-31.

345 Мт 13, 47-50.

порекла, нити по скромности на речима у вези личне вредности, нити ради свештеничког чина, нити ради царског достојанства које је недостојно овог позива и разумеће се уживањем, већ оном који окреће поглед ка чистоћи размишљања и живота, и који стреми да буде уловљен од истинитих рибара.[346]

205. – Посланица истом

О истој теми.

Добра риба се сакупља у судове, а лоша се избацује из мреже,[347] дакле, симболички говорим о испитивању Цркве Господње, јер су сви запечаћени именом Христовим и сједињени су у једну складну целину. И сакупљају се у судове, то јест у вечне станове,[348] они који држе истиниту веру, а избацују се напоље из Царства јеретици и сви који су противници православља.

206. – Посланица Евтонију

О тетрадрахми[349] коју је узео Петар.

Тетрадрахма коју је Господ заповедио Петру да узме са дубине и која је била сакривена у риби,[350] саопштава нашу природу, која је прекривена страстима, коју поново позива Господ кроз Самог Себе да је врати свом прволику. Заповедио је да се да за Њега, јер

346 Мт 4, 19.

347 Мт 13, 48.

348 Јн 14, 2.

349 Грчи превод користи реч тетрадрахма, а Српски статир.

350 Мт 17, 27.

је поставши човек подлегао свим нашим обавезама, не дозвољавајући противљење цару, све док су његове наредбе добре, и показујући истовремено деловање Божије силе.

207. – Посланица Мартирију

Како треба да се разуме одломак: „Ако се не повратите и не постанете као деца"

Не захтева Господ повратак у детињство у овом поређењу,[351] као што ти мислиш и као што је мислио Никодим,[352] него да се одрекнемо зла и да у нама постоји једноставност као код деце. И ово је саопштио са оним што је говорио, јер није рекао: „Ако не постанете деца", већ „као деца", тако да додатком речице „као" показује да мисли на наше опонашање дечје незлобивости.

208. – Посланица Донатију

О благости.

Немој да вулгаризујеш законску власт својим неприличним понашањем, већ да је украшаваш са свим стварима које јој доликују, показујући благост унесрећенима, понашајући се исто пред слабима и јакима, и тада ћеш заиста да упалиш велику буктињу добре управе. Јер је праведност горивни материјал за светиљку добре власти.

[351] Мт 18, 3.

[352] Јн 3, 4.

209. – Посланица Теогносту

Шта значи ово: „Подајте, дакле, цару царево а Богу Божије”[353]

Ако равнодушност која борави у нама постане разлог да продре у нас нешто што одговара материји, или нешто што охрабрује поквареност, или идол обмане, ово жели Господ да узвратимо оном који ствара и узгаја зло. Међутим, ако постоји нешто што је сагласно са врлином, или је знак скромности, или је плод опрезности и избегавања греха, ово Господ жели да верујемо и да смо убеђени да је дар Божији и да му узвратимо похвалу коју заслужује. То значи ово што каже: „Дајте, дакле, цару царево а Богу Божије”.[354]

210. – Посланица Христодору

Шта значи стих: „Тада који буду у Јудеји нека беже у горе”[355]

Знакове тешкоћа последњих времена, које нам је Господ открио да их препознамо, а ти тражиш писмом да ти их објасним, су ови и сазнај укратко њихово значење: „Тада који буду у Јудеји нека беже у горе” значи: Они који се ослањају на побожност (јер се тако тумачи реч Јудеја)[356] нека имају поглед усмерен ка вишњем прибежишту, чувани исповедањем своје вере. „И који буде на крову да не силази да узме шта му је у кући”,[357] зна-

---

353 Мт 22, 21.

354 Мат. 22, 21.

355 Мт 24, 16.

356 . Пост 29, 35. 49, 8. Пс 114, 2. Тачно значење Јудејске речи Jehudhah је „похвала”. Очигледно овде Свети Отац преузима то са значењем похвала Бога као последица побожности.

357 Мт 24, 17.

чи: Онај који овде презире свој дом и одрекао се сваког одморишта у овом животу и постао узвишен због начина живота, избацујући све страсти које бораве у њему, нека не узме ништа од њих, ни страшљивост, ни лењост, ни уображеност, ни жељу богатства, јер све ове приземне ствари значе силажење одозго где се налази. „И који буде у пољу да се не врати натраг да узме хаљине своје",[358] значи: Онај који је свукао старог човека и одрекао се телесних ствари, нека носи новог човека, који га је обновио ка познању Божијем[359] и очистио га од блата. Зато ће са овим да остане недирнут током оне велике катастрофе.

211. – Посланица истом

О истом.

„А тешко трудницама и дојиљама у оне дане",[360] означава оне душе које крију у себи Божију љубав, али немају храброст да говоре са искреношћу и да роде исповедање Бога и отпор, и оне који имају детињасто и несавршено схватање о дуготрпељивости Божијој и не чувају наду будућих награда, већ су клонуле због претњи и напада и одузета су им будућа добра.

212. – Посланица презвитеру Зинону

Подвижницима.

У Божанском Писму имаш расцветале плодове семена које сејеш. Видиш награде твојих добрих трудо-

[358] Мт 24, 18.

[359] Кол 3, 9-10.

[360] Мт 24, 19.

ва. За твоје добровољно сиромаштво Добри Пастир и Спаситељ ти обећава стострука добра[361] и у овом и у будућем животу а због борби на борилишту против страсти, неувели венац ти плете Павле, који се храбро борио против њих, и победио их је.[362]

213. – Посланица Сосандру

Савет удовцу.

Био си везан везом брака, али ју је Господ одрешио на твоју корист и зарад спасења твоје душе, јер ништа што долази од Њега није без добитка за човека. Пошто заједнички живот у браку носи људске, а не бриге по Богу,[363] сада када ниси више везан за жену, немој да тражиш другу жену,[364] да те не би заразио вирус жене, који ће те очарати слашћу другог брака, и научиће те телесним пожудама, бескорисним бригама и скривеним помислима, већ уместо тога спаси душу своју, долазећи на нашу гору.

214. – Посланица Домитију

Да превазилази сваку дрскост то да неко поучава, а да не живи као што треба у вери.

Није могуће, несрећниче, да поучава у вери било ко, као што не носе сви царску одећу од порфире. Ако, дакле, њу не носе сви, а посебно не сиромашни, јер ако то чине биће као да вређају државу и ниподаштавају узвишену

361 Мк 10, 29-30.

362 2 Тим 4, 8. Погледај 1 Кор 9, 25.

363 1 Кор 7, 32-33.

364 1 Кор 7, 27.

власт, тако и ти престани са речима које су недостојне Цркве, које не доносе никакву корист слушаоцима, већ излажу ствари вере увредама и изазивају јеретике, који су против нас. Јер они вређају побожност, а да се не обраћају теби лично и да не окрећу своје оптужбе против тебе, пошто не виде твоје незнање, већ је исмевају због немоћи.

215. – Посланица Епископу Евсевију

Свештеницима који болују од сребролубља.

Као што оном који воли накит приличи леп изглед одеће, тако и теби пристаје одломак псалма: „Нека се постиде они који узалуд безаконују".[365] Зато што си отворио врата и начине за добитак, ти ћеш због тога платити казну, међутим, новац другима сабираш, којима као и себи нагомилаваш грехе. Ако желиш себе и њих да ослободиш од огња, многи Лазари (сиромашни)[366] те окружују. Њима удели пламен новца, и са њима ћеш да наследиш одмор у оном животу.

216. – Посланица презвитеру Зинону

Захвалница.

Примили смо хаљину и послали смо ти хитон (унутрашња одећа) и много смо ти захвални, што си тражио један мој прекривач, јер смо испунили закон Јована Крститеља, који каже, да не треба да имамо две одежде.[367] Наравно ако се то да оном који има потребу,

---

[365] Пс 25, 3.

[366] Лк 16, 20.

[367] Лк 3, 11.

обоје смо поступили исправно, и ја уживајући у топлини нове одеће, и он частвујући голу кожу одећом од длаке. Међутим, ако то намераваш да задржиш као предмет неког светитеља, наравно да ћеш да ме гурнеш у очајање, имајући моју савест да ме прекорева, па ако опет пошаљеш и опет затражиш, нећемо ти дати.

217. – Посланица истом

Слично.

Ако погледаш на ову ствар са надом која све сједињује, и дрзнеш се са вером на оно што превазилази наше снаге, нека би Бог дао да осетиш корист због свог расположења, којим си се много пута старао о нама са дарежљивошћу и налазио си се ту када нам је било потребно, и нека би нашао милост од Господа у онај дан (Страшног Суда).

218. – Посланица чтецу Тимотеју

О виђењу четири звери.

Чувено виђење Божанственог Данила[368] је приказало царства Асираца, Мађана и Македонаца као монолитна и састојали су се од само једног народа и због тога је свако појединачно царство упоредио са по једном звери. Прво је упоредио са медведом, друго са лавицом, и треће са леопардом. Међутим, четврто виђење, које садржи једну страшну и веома упечатљиву звер, која је прекривена гвозденим чељустима и

[368] Дан 7, 1-7.

наоружана са бакарним ноктима, која је прождирала, мрвила и газила све пред собом, јасно је означавала Римско царство, које није могло да се пореди ни са једном животињом, зато што је сачињено од много народа и племена, и у себи поседује сваку силу и славу. Због онога што је видео није могао само са једним именом да прикаже царство које је проширило јарам државе на све народе и у време оваплоћења Господњег се развило у једно бескрајно царство.

219. – Посланица Нилу

Зашто закон заповеда да се месо пасхалног јагњета једе печено на ватри.

Јевреји су јели месо Пасхалног јагњета печено на ватри,[369] типски описујући јелом будуће велике тајне Божијег домостроја и били су од раније упознати са жртвеним јагњетом Божијим, које је сјединило на неизрецив начин огањ Божије суштине са људским телом, које сад ми једемо и ослобађамо се од зла.

220. – Посланица пилусијским монасима

Разметање тривоном[370] и брадом није поуздан знак подвижништва.

Није, браћо, разметање са тривоном и брадом поуздани знак подвижништва. Не састоји се жеља за

[369] Изл 12, 8-9.

[370] Одећа или прекривач од вуне, коју су носили Спартанци, филозофи а касније монаси, као знак сиромаштва и ослобађања од материјалних ствари.

одласком у пустињу у мешању по градовима и метежима. Нико не може да окопава бразду Христову прихватајући трновито страстољубље. Нико не може да достигне монашки живот онај који се постојано бави свађама. Није могуће да се очисти кроз уздржање онај који тежи лепим јелима и луксузу. Ако желимо да се подвизавамо у складу са монашким правилима,[371] дакле, неразметљивим изгледом и усамљеничким животом и врлином бестрашћа и чувањем мира и једноставношћу исхране, тек онда ћемо да водимо добру битку.[372]

221. – Посланица презвитеру Исидору

Шта значи ово: „Ако мртви зацело не устају, што се крштавају мртвих ради?"[373]

„Ако мртви зацело не устају, што се крштавају мртвих ради?" каже Божији апостол, упоређујући веома прецизно природу тела са неупрљаном душом. Јер је душа вечна и бесмртна, док је тело подложно пропадању и нестајању. Крштавамо се ради мртвих према природи тела, верујући да ће она бити преображена у нетрулежност. Одломак има ово објашњење. Ако каже, зацело наша тела не васкрсавају, онда из ког разлога при крштењу, верујемо да ће се преобразити у нетрулежност?

[371] 2 Тим 2, 5.

[372] 2 Тим 4, 7.

[373] 1 Кор 15, 29.

222. – Посланица истом

На који ће начин Господ да суди живима и мртвима, у складу са Другом посланицом Тимотеју.[374]

Суд живима и мртвима значи да ће се душа и тело заједно појавити на суду, а не једно одвојено од другог, већ као што су били у овом животу сједињени у заједничком постојању, тако ће се и у оном уједињени појавити на суду. Ако опет тражиш и друго тумачење, оно је следеће: Одвојиће живе, оне који су живели живот на начин угодан Богу, и узвратиће им вечне награде. Судиће и оне који су умртвљени од грешења и закопали су својом лењошћу таланат који им је дат, као у гробницу, и казниће их. Ако желиш и треће значење, оно је следеће: Судиће онима који ће тада живети и онима који су пре њих умрли.[375]

223. – Посланица Зосиму, Евстатију, и Марону.

Прекорна.

Ако ни вечни живот са Христом не желите, нити се бојите пред казном вечног огња, тада или се такмичите са демонима у презиру према Богу, или сте бездушна подобија људи, која немају разум и неосетљиви су настрах.

[374] 2 Тим 4,1.

[375] 1 Сол 4,15

224. – Посланица монаху Кинтијану

Пријатељска.

Болест је напредовала сагласно мојој жељи, ослобођајући ме полако од морске болести. Међутим, пошто је Бог заповедио да опет останем међу таласима,[376] помози ми у мојој пловидби твојим молитвама, да не претрпим ништа што је далеко од мирног мора.

225. – Посланица Симпликију

Пријатељска.

Радујемо се заједно са градом којим руководиш, али се и радујемо зато што сада видим и праведност да корача кроз њега и да тријумфује. Због овога ћеш имати Бога за савезника и помоћника, који ће ти указати на зле, а показаће ти добре људе.

226. – Посланица сенату

Писмо препоруке.

Бог се још брине о Пилусију, још у њему постоји семе побожности, још се светитељи, заштитници града, брину о њему намученом. Дошао је дивни Симпликије да управља уздама власти. Шаљем вам добру вест другачијег живота. Са радошћу примите овог човека и објасните му све ваше тешкоће. Поседује и мудро размишљање, и побожно расположење, и преобразиће ваш бол. Јер има снагу од Бога, Који многима даје могућност да поступају исправно.

[376] Вероватно Свети Отац подразумева неки повратак у болест са којом се суочавао.

227. – Посланица Флорентију

О уображености и уздржању језика.

Не чиниш добро што се дивиш Атини, стоичкој и платоновој филозофији и античкој фантазији, које си раније изучавао, да би научио бесмислену реторику, ти који си презрео земаљске ствари и коме је заповеђено да не воли ништа од оних ствари које припадају оном животу.[377] Наиме, ако си васкрсао са Христом, да размишљаш о вишњим стварима, где се налази Он.[378] Јер они који виде твоју једноставну одећу, и да монаштво постоји у теби само по монашкој одежди, док истовремено имаш хвалисаве мисли и горд језик, због тога светогрде најбожанственију веру.

228. – Посланица племићу Сорану

О Светом заједничарењу.

Причешће Светим Тајнама назива се заједничарење, јер нам дарује јединство са Христом и чини нас заједничарима Његовог Царства.

229. – Посланица племићу Ерминију

Да се Бог не радује жртвама проистеклим од неправди и не прихвата нечисте дарове.

Написао си да ти објасним из ког разлога је тај човек, који је отишао да помогне сиромашнима, био у ве-

[377] Погледај 1 Јн 2, 15.

[378] Кол 3, 1-2.

ликој опасности и да га његова намера није избавила из ових несрећних околности. Ово се десило, по мом мишљењу, јер се Бог не радује жртвама проистеклим од неправди[379] и не прима нечисте дарове. Јер не чини добро сваки онај који жели добро, већ онај који стиче и приноси жртву на начин достојан Бога.

230. – Посланица истом

О истој теми.

Пошто си тражио доказ из Светог Писма у односу на претходни одговор, знај да је Каин принео дарове Богу, и то прве плодове од рода. Међутим, Бог, пазећи на лукавство његове намере, није погледао ка њему, нити је прихватио његове дарове, упркос томе што их је принео својом вољом.[380]

231. – Посланица Керкирију

Да бесрамне и дрске мисли увек прате опасности и страхови, док кротке и благе прате похвале и почасти.

Веома дрске и безочне мисли увек прате опасности и стални страхови, док кротке и благе прате похвале, почасти и храбра дела. Ако ниси због безумља изгубио исправно расуђивање ствари, следи оно што је боље, напуштајући оно што је лошије.

[379] Погледај Сир 34, 18-19.

[380] Пост 4, 3-7.

232. – Посланица Епископу Синесију

Да не треба са равнодушношћу да се супростављамо непријатељима и противницима.

Добро је да пред опасностима опашемо бедра,[381] служимо Богу и тучемо непријатељске фаланге вером, а не да се супроставимо са равнодушношћу нашим непријатељима и противницима. Ово говорим јер смо дошли до таквог степена безвољности, да уопште немамо времена да извршимо наше свештеничко служење Богу и тешкоће које нас окружују нам не дозвољавају да узмемо оружја одбране. Зато ово треба да чинимо, јер је и Финес користио копље када се Бог разгневио.[382]

233. – Посланица Анастасију

О разметљивости.

Христос се гнуша убица,[383] и не само њих, већ и свих оних који живе заједно са њима, јер се не противе њиховим злоделима, што се показује у случају Ирода, јер је после убиства Крститеља отишао са оног места.[384] Међутим, ако не желиш да доживиш судбину Иродову,[385] и ти и сви у граду, чиме би нестали твој дом и твоја деца, престани са неизлечивим лудилом. Због чега беспотребно журиш да пропаднеш на најгори могући начин?

---

381 Еф 6, 14.

382 Бр 25, 7.

383 Пс 5, 6.

384 Мт 14, 13.

385 Дап 12, 13.

234. – Посланица Амазонију

Да Господ није задовољан са блудницама и прељубочинцима, већ се противи њима.

Из ког разлога узалудно вучеш са собом књиге, јер делима које чиниш ниподаштаваш њихово изучавање? Јер Господ осуђује и сам поглед на жену са жудњом,[386] а ти не само да лудујеш за лепим женским телима, већ си, као што сам чуо, заволео отимачину јер си узео у свој дом и живиш заједно са једном проститутком, волећи тако вечно бешчашће. А треба да знаш ово што је написано: „Брак да држе сви у части, и постеља брачна да буде чиста, а блудницима и прељубочинцима судиће Бог",[387] и првом стиху да стремиш, а од другог да се клониш. Јер „Страшно је упасти у руке Бога живога",[388] који није задовољан са њима, већ се стара да се непрестано бори против њих.

235. – Посланица Серину

У вези са питањем Господњим: „Ко говоре људи да је Син човечији"[389]

Христос, који познаје срца, није питао своје ученике: „Ко говоре људи да је Син човечији", јер није знао разноврсност људских мишљења о Њему, већ је желео да подучи све људе правилном исповедању, које је Петар, надахнут од Њега, положио као стену и чврст темељ, на коме је Господ саградио своју Цркву.

---

386 Мт 5, 28.

387 Јевр 13, 4.

388 Јевр 10, 31.

389 Мт 16, 13.

236. – Посланица истом

О одговору Петровом: „Ти си Христос, Син Бога живога."[390]

Исповедање Петрово: „Ти си Христос, Син Бога Живога", значи јединство две природе, које је Син Божији остварио на Божански начин, у Самом Себи ради нашег спасења.

237. – Посланица Ирмокијану

Да они који завиде плаћају казне које заслужују и у садашњем и у будућем веку.

Занемарујеш Божије узвраћање, као да превиђаш будуће ствари. Јер завидљивци, не само на будућем суду, већ и у овом животу, плаћају казне које заслужују. Нека те у ово убеди Језавеља, жена Ахавова, која је лудачки желела виноград Навутејев, па је и у овом животу постала храна псима,[391] и после овога живота борави у вечном огњу.

238. – Посланица Серину

О Спаситељевој речи о Цркви да „Врата паклена..."

Вратима пакленим[392] је Божанска реч назвала гоњења безбожника и богохуљења јереси. Свему се

390 Мт 16, 16.

391 1 Цар 21, 1-29.

392 Мт 16, 18.

овом Црква Божија супротставља, првима борбом а од других никада није била савладана.

239. – Посланица презвитеру Алфију

О преображењу Господњем.

Преображење Владике и Спаситеља нашег на гори[393] пројавило је наше васкрсење из мртвих. Онима који су гледали Преображење је било наређено да га чувају у себи до Христовог васкрсења, које се до тада јављало само у вери, а сад је виђено на делу. Присуство Мојсија и Илије потврђује Његову владавину над мртвима и живима.

240. – Посланица Киринију

Да Бог није узрок зла.

Ако је Бог узрок зла, како ти онда шаље кишу, и чини да ти Сунце излази сваког јутра[394] и продужава твој земаљски живот до старости, иако си већ много пута заслужио смрт и то пре много година, међутим, због Његове самилости те је сачувао до овог животног доба да би се покајао и коначно пробудио?

241. – Посланица Синесију

О Аријанцима и Евномијанцима.

Ово што желиш да сазнаш је наравно кратко, али сигурно. Ако је Бог одувек исти и ако ништа додатно

[393] Мт 17, 1-8. Мк 9, 1-8. Лк 9, 28-36

[394] Мт 5, 45.

није стекао никад, онда је одувек и Отац. Међутим, ако је одувек Отац, тада је одувек имао Сина. Дакле, Син је савечан Оцу.

242 – Посланица племићу Ерминију

О Монтану.

Иако до данас ниси чуо, као што си написао, за Монтаново богохуљење, оно је веома старо и одржало се много времена, изазивајући велику трулеж и ране и катастрофу. Треба да је избегаваш и да се удаљиш од ње и да не гледаш уопште назад, зато што може да изазове толику штету души, колику је измислио сам творац саблазни. Зато што садржи врачбине, жртвовања деце, прељубе и служење идолима, и саслуживање страшним демонима, и онај који учествује у том богохуљењу одмах се испуњава њима.

243. – Посланица истом

О истој теми.

За представљање ове страшне безбожности потребно је веома много речи, али ћу ти укратко рећи следеће: Покушавају да одбаце Свесветог Духа, говорећи да није сишао светим апостолима на дан Педесетнице, већ да је много касније дат ђакону Монтану, који, како они сами говоре, није учино никакав тежак грех, међутим, очигледно је прељубник и говори да се због овог подвига удостојио Богојављања.

244. – Посланица истом

О истој теми.

Пост уопште не користи онима који не држе здраво исповедање вере. Јер колика је предност душе у односу на тело, толико су вреднији закони побожности од указа политичке власти.

245. – Посланица истом

О истој теми.

Употреба горих ствари доприноси проналажењу бољих. Јер да би се удаљили од овог богохуљења, и њега смо потпуно разумели, и од оног другог смо побегли, и уместо њега смо прихватили потпуно другачије и неупрљано учење. Баш као што осећамо гађење за Монтана, тако се гнушамо и његовог истомишљеника Манихеја. Јер су њих двојица близанци безбожништва, који се налазе усред пакленог огња.

246. – Посланица истом

О Аријанцима и Евномијанцима.

Између Арија и Евномија није настао спор ради тога да би постали бољи, већ су обојица имали амбицију да један другога превазиђу у богохуљењу. Први се усудио да са дрскошћу каже да је Син Божије створење, а други је проповедао са безбожношћу да је чак и роб. Дакле, треба свом снагом да их избегавамо обојицу, зато што заражавају своје присталице са најгором болешћу.

247. – Посланица истом

Против Савелијанаца.

Друга Харибда,[395] коју је тешко описати и која стрмоглављује на дно ада оне које је заробила, је јерес Савелија, која је почела у Либији и тријумфално је стигла до многих. Јер је проповедала безумље да је достојна поклоњења и блажена Света Тројица уствари једна ипостас са три лица, што штавише укида постојање Тројице. Зато што је једна Божанска природа, а три ипостаси. Ово да држиш и тако да верујеш, и да те нико не учи смањењу броја ипостаси, под изговором јединства Божанске природе.

248. – Посланица презвитеру Драконтију

О стиху: „Пут направите Ономе Који је узишао на запад"[396]

Пошто кажеш да је име Богу исток,[397] и да је светлост неприступачна,[398] како корача на запад? Исток је заиста Његово име, беспочетни Бог, Он је вечна светлост. Корачање ка западу значи Његову заједницу са људским сиромаштвом, које је запад и личи на ноћ, ако би била упоређена са вишњим сјајем. Јер су овде две стварности биле неупоредиве пре него што их је Творац сјединио у Самом Себи.

[395] Морска неман из Грчке митологије.

[396] Пс 68, 4.

[397] Зах 3, 8. 6, 12.

[398] 1 Тим 6, 16.

249. – Посланица Епиктиту

Шта значи, „чаша пада и чаша[399] гнева"[400]

„Чаша пада и чаша гнева" значе казне којима Господ прети грешницима да би се поправили, некада је нудећи Вавилонцима а некад Асирцима. А када су је испили Јевреји, њих је опила, али их није удостојила бољег живота. Међутим, Христос, испивши једну чашу на Крсту, и горчину је исцелио, и радост је донео.

250. – Посланица Епископу Евсевију

О онима који су недостојно примили Божанске дарове.

Наше незахвално и лукаво расположење је недостојно примило сваки дар од Бога. Светог Духа смо одбили са лукавим делима. Примили смо благодат да чинимо чуда, и са нашим неверовањем смо га удаљили. Науку и мудрост нам је удахнуо њихов дародавац, и ми смо их богохуљењем отерали. Било нам је поверено небеско свештенство, а ми смо га покварили са лажним расуђивањем. Један је добио епископско достојанство насиљем, и отежава ствари са његовим рођацима. Други управља економским стварима и смета жртвенику са робовима. Један други је постао пријатељ са претходним и присваја прилоге сиромашних. А други је пак благонаклон према овом претходном, и уводи у храм евнухе, феминизиране и купљене робове. Куку! Са колико мрља се прља олтар.

---

[399] У Грчком преводу стоји реч Конди (το Κονδυ), то је врста чаше коју су користили народи Блиског Истока.

[400] Ис 51. 17 и 22.

251. – Посланица ђакону Евагрију

О огртачу.

Огртач ругања тријумфовао је над свим земаљским властима, упркос томе што је постао предмет игре. Међутим, када га је носио Господ,[401] постао је јак и снажан, и појавио се у владавини, коју неће наследити нико и вечно ће трајати. Јер је огртач требало само да се дотакне Христа, поставши Његова одежда, па да постане безбедан и поуздан.

252. – Посланица презвитеру Алфију

Из ког разлога се поцепала завеса храма.

Улазак у светињу која је била скривена у храму и ограђена завесом,[402] указује да освећење још није било дато и да се чува за долазак Господњи. Када је Бог поцепао завесу[403] и објавио народима неизрециве тајне Светиње, која је била сакривена од Јудејаца због њихове незахвалности, отворио нам је пут ка сродству ка небу.[404]

---

401 Мт 27, 28 и 31 Мк 15, 17.

402 Завеса је била скупоцена и златом окићена тканина која је делила Светињу над Светињама од остатка Храма Соломоновог. Једини који је смео да прође иза ње је био првосвештеник, једанпут годишње на празник Покајања или који се Јеврејски зове Јом Кипур.

403 Мт 27, 51. Мк 15, 38. Лк 23, 45

404 Погледај Јевр 10, 19-20.

253. – Посланица истом

Зашто је за време страдања Владике пропатила и нежива природа.

Тражиш са великом упорношћу значења Писма. И ко може да буде довољан теби, који изналазиш таква значења, ако ти Бог не подари реч која ће да потпомогне твоју намеру? При страдању Христовом камење се раскомадало и гробови су дрхтали пред устајањем тела,[405] означавајући Господа свега што је на земљи и испод ње као Онога који је ексерима прикован на крст.

254. – Посланица истом

О истој теми.

Због чега су, питаш, пропатила нежива бића? Сматрам да се то десило да би била осуђена глупост Јудејаца, јер су се неживе ствари раскомадале од страха, док су Јудејци преобратили своју природу у природу камења, јер су постали и неосетљиви за страх и незахвални за учињена им добра дела.

255. – Посланица истом

О два разбојника.

Два разбојника[406] симболишу два народа. Један је до краја показао незахвалност, и чак ни најгоре ропство које је подносио под Римљанима, није га подста-

[405] Мт 27, 51-53.

[406] Лк 23, 39-43.

кло да стане у одбрану против оптужби на Христов рачун. А други, иако се нашао на крају живота, није изгубио наду за опроштајем, него је исправио многа зла у самом себи са исповедањем Христа као Бога.

256. – Посланица истом

О истој теми.

Разапињање међу разбојницима, које је претрпео Господ, открило је Његов добровољни долазак у два народа, које је посетио својом вољом, у намери да их оба обнови Својим очовечењем, иако је старији, као уосталом и један од разбојника, одустао говорећи: „Ми немамо цара осим ћесара".[407] И тражио је да невина крв падне на његову главу,[408] поносећи се да је убиство било праведно, због чега ни Јевреји, ни он лично нису успели да уђу у Царство.

257. – Посланица Евлогију

О Захаријевој глувоћи.

Када се појављује светлост, свитање се повлачи. Када је сунце у зениту, хорови звезда губе сјај. Када осване сунчан дан, сенке зоре нестају. Када је засијала мудрост Јеванђеља, престала је педагогија закона. Зато је Захарије и оглувео, када је чуо добре вести оног новог и необичног поздрава.[409]

---

[407] Јн 19, 15.

[408] Мт 27, 25.

[409] Лк 1, 12-20.

258. – Посланица архимандриту Петру

Како треба управљати младим монасима.

Младе монахе не треба да преоптерећујемо тежином канона, да се не би уморили одмах на почетку, али нити да их оставимо без дисциплине и без труда, да не би пали у лењост, већ треба да им помогнемо да полако напредују у успињању ка врлини, да би постали бољи, напредујући као Исак. Јер исту штету коју чини претерани труд проузрокује и велики немар: Први исцрпљује до крајњих граница, а други води у пропаст.

259. – Посланица Гигантију

Да од искусних монаха треба да тражимо решење за недоумице у Божанском Писму.

Избегавај свако богохуљење, а за недоумице везане за Свето Писмо да тражи од нас систематско објашњење. „Ни у сам свет, мислим, не би могле стати написане књиге".[410] о Божанским знамењима Господњим, написао је јеванђелист, пошто је човек свет у малом, јер учествује у свим елементима од којих се састоји свет. Дакле, јеванђељска чуда, као и многа друга, нису могла да стану у човека који нема веру, јер су била натприродна и Божанска, и узвишенија и величанственија од оних која су се икад догодила, тако да је на њих јеванђелист мислио да не могу да стану у сам свет.

[410] Јн 21, 25.

260. – Посланица монаху Луки

О покорности.

Ставио си тежак јарам, а немаш искуства у томе. Дакле, постоји бојазан да можда смањиш своје снаге које су неопходне за рало Божијег плуга, и изгледаш као сарадник оног који гради кулу, а да није добро проценио своје могућности. Ако желиш да будеш уважаван монах, да не чиниш оно што се свиђа твојој вољи и што је једнолично, већ да послушаш савете оних који су својим животом, временом и трудом, већ окопали и преорали Божији виноград, од којих ћеш лако да научиш занат. Зато што је смешно и вредно подсмеха да се за тежачке занате окрећемо свугде да нађемо учитеље, док Божанствену филозофију монаштва, као да је нешто безначајно, поверавамо себи самима.

261. – Посланица Евулу

О злу.

Да је злоба у свакој околности потпуно бескорисна, и зао друг у садашњем животу, и моћан тужилац у будућем, потврдиће ти многи. Дакле, из ког разлога је грлиш и стараш се о њој, Зловољниче, а не Евуле, ти који би по имену требао да имаш добру вољу? Избегавајући злобу као непријатеља сваког добра, и Богу и људима ћеш изгледати достојан похвале.

262. – Посланица Епископу Леонтију

Да манастире не треба да оснивају духовно неискусни.

Уредивши све како треба, добри Евсевије је даровао епархији Пилусиотској и ово: Дозволио је чуварима волова и коза и одбеглим робовима да оснивају манастирска борилишта, а да нису били научени томе, нити да су живели монашким животом, или нити да га уопште не воле, нити су икад чули за монашки живот, нити да су о њему барем формално подучени. Чинећи ово, личи на човека који, када је почео рат и док се стреле одапињу свом жестином, дозвољава да се испред њих поређају ненаоружани и неискусни ратници, својевољно предајући непријатељима победу.

263. – Поланица ђакону Ираклију

Саветодавна.

Сви који виде твоју промену на горе, веома исправно и одговарајуће ти упућују Богом надахнуте речи псалма: „И прођох, и гле не беше га, и тражих га, и не нађе се место његово”.[411] Јер они који добијају снагу од Господа и не користе је за добробит, него на штету, долазе у стање да не могу ништа да ураде, и бива им наплаћена казна за њихову моћ чињења злих дела.

[411] Пс 37, 36.

264. – Посланица Ориону

Саветодавна.

Непријатељ је заједнички за све и уопштено ратује против оних који не обожавају његова уживања и не клањају се самом корену зла, наиме, сребролубљу.[412] А један од његових непријатеља си и ти, и то истакнут, зато држи чврсто свеоружје Духа.[413]

265. – Посланица Симаху

Саветодавна.

Ако умишљаш да је висина тела најважнија карактеристика људи, знај да те је гигант Неврод[414] веома превазишао, као и гиганти Астарота[415] и иноплеменик Голијат[416] и Саул, који је био виши за главу од свих Израилаца.[417] Али им висина није уопште користила, када су се погордили пред добротом Божијом.

266. – Посланица Кратину

О покорности.

Питање које си ми поставио, поставио га је и неки младић Господу. Он га је питао: „Шта да учиним да за-

412 1 Тим 6, 10.

413 Еф 6, 11-17.

414 Пост 10, 8-9. 1 Дн 1, 10.

415 Пост 14, 5.

416 1 Сам 17, 4.

417 1 Сам 9, 2.

добијем живот вечни"?[418] а ти си ми написао: „На који начин да достигнем монашки живот?" И наравно онај, због свог детињастог размишљања беше упућен на закон, а тебе ћу ја, јер стремиш ка савршенству, да руководим до висине успињања. Одрекни се самога себе и узми крст свој,[419] и побегни као ја у пустињу.

267. – Посланица Киринију

О стању душе у вечном животу.

Питао си у ком се стању тамо налази душа и на који начин се одржава. Ја ти кажем, да ће она која је живела са врлином отићи у васкрсење живота, а она која је живела у злоби ће отићи у вечни огањ.[420] Ти си уплашен као ова последња, зато се постарај да се нађеш без осуде и без казне.

268. – Посланица Павлу

О сили Божије проповеди.

Појавом скромних и неписмених светих ученика Господњих, коју ти сматраш недостатком, надвладала је сила светог Јеванђеља,[421] пошто је победила оним оружјем, којим су сви остали били побеђени.

---

418 Лк 10, 25.

419 Мт 16, 24. Мк 8, 34. Лк 9, 23.

420 Мт 25, 46.

421 Погледај 1 Кор 1, 17-18.

269. – Посланица презвитеру Марону

Свештеницима о бризи о сиромашнима.

Иако си неразуман и неваспитан, али си можда нешто већ начуо у вези тога, да су у старо време ученици светих апостола продавали све што су имали у домовима и носили Цркви ради сиромашних. Међутим, ти чиниш потпуно супротно, јер са непобожношћу (сакупљаш) у свој дом све оно што припада Цркви и сиромашнима. Престани дакле са непобожношћу, јер се економом назива онај који дели сиромашнима оно што им припада. И наравно, оно што им припада су ствари Цркве.

270. – Посланица Агатодемону

Против Грка.

Из чињеница ти је довољно да видиш, најплеменитији, и највише ствари. Наиме, хеленизам, који је доминирао много година и уз много труда и новца и оружја и речи, је нестао. Међутим, наша вера, која се пренела преко простих и неписмених, сиромашних и неугледних људи, за кратко време је прошла као муња и стигла свугде, просветливши не само лица, него и мисли. Јер је хеленизам садржан у лажним митовима, а наша вера је састављена од небеских истина.

271. – Посланица Леандру

О власти над самим собом.

Људска природа, дивни мој, нити није пријемчива злу, нити поседује зло по својој природи, већ га стиче својом вољом, чиме отпада од добра.

272. – Посланица истом

О истој теми.

Оно што си написао је претрпео и први човек, али му је други, Христос,[422] повратио првобитни облик, наиме преузео га је неописивим начином и исправио га на начин који је достојан Бога.

273. – Посланица Евтонију

„Величаћу Господа" и др.

„Величаћу име Бога мога са похвалом, и то ће угодно бити Богу већма од млада телета",[423] појао је Давид, указујући на отпадништво Израиља, и на примање у Дом Божији других народа. Јер пошто је, каже, народ прекршио жртве које им је Бог поверио и Он се не задовољава са крвљу, ја приносим богослужење у Духу, које ће се приказати пред Његовим очима вишим од старозаветног.

274. – Посланица Теону

О онима који се хвалишу лепотом и богатством.

Гордиш се због лепоте и богатства, као што се види, а презиреш друге који их немају, заборављајући да си украшен травом која брзо вене.[424] Такође сакупљаш новац који је као вода, која тече од једног до другог, и

422 Погледај 1 Кор 15, 45.

423 Пс 69, 30.

424 Јак 1, 10-11. 1 Пт 1, 24. Погл. Ис 40, 6-8

опет извире другима. Дакле, или пази на ове непоуздане поседе као на сенку и дим и ветрове, или спознај да се поуздаш у сенку и дим и ветрове.

275. – Посланица одговорним лицима у граду

О незахвалнима према отаџбини.

Добру награду добија Пилусион од Аспијана, са добром платом узвраћа граду који га је одгајио. Шапћући клеветања на благонаклоно уво властодршца, добио је од њега управу над службом за прикупљање пореза и постао је разлог да његови суграђани страдају од толиких несрећа као и они људи који станују заједно са лоповом. Дакле, молите се усрдно да становници Пилусиона не буду у стању да учине оно што желе. Јер су бољи, када су сиромашни и потчињени, него кад подигну мало главу и могу да учине неке сумњиве ствари. Тада се показују да су породи аспидини,[425] који једу утробу која их је родила.

276. – Посланица Херимону

Онима који сматрају важним ствари овога живота.

Пошто си неверан и несталан и немаш ум прикован на будуће ствари, природно је да си се прилепио за несталне и недостојне поверења ствари овога живота, мислим на богатство и уображеност. Или их презри као земаљске, или вежбај трпљење, да би имао стрпљења када нестану.

[425] Погледај Мт 3, 7. 12, 34. 23, 33.

277. – Посланица Пеонију

О употреби пића са мером.

Превише пића је штавише пад и што се тиче изгледа и што се тиче животних ствари, јер превише замућује ум и оптерећује тело. Дакле, држи се далеко од великих количина пића и користи га са мером, која је мајка здравља, и узрок трезвености.

278. – Посланица Петру

Да је подвизавање опонашање заповести Господњих.

Подвизавање, вољени мој, је имитирање и посуда у којој се налазе све заповести Господње. Ослобођено је од гнева, од надмености и гордости, не воли новац, налази се далеко од егоизма, вежба се покорности, служи свима, потпуно је страно према телесним стварима, борави једино са Духом Божијим, његов језик је пријатан и користан за молитву, не може да се покрене на исмевање других, а све чини са уверењем, и са одобрењем игумана, кога су време, труд и Божија одлука поставили за кормилом заштите, који познаје и избегава нападе лукавих духова.

279. – Посланица Клеарху

О пијанству.

Опијање је узрок толиких несрећа, мученице, да га онај који је чуо неизрециве речи у рају[426] ставља изван

[426] 2 Кор 12, 4.

Царства Божијег.[427] Дакле, не презиримо ову велику болест као да је безначајна.

280. - Посланица Хрисанту

О злопамћењу и гневу.

Много је оних који те исмевају да си злопамтило, јер користиш као лукаву одбрану бес, кога је Творац поставио као помоћника души да оснажи тело од млитавости и лењости. Ако је истина оно што говоре, очигледно је да не познајеш циљ Творца и користиш гвожђе за убиство, лепоту за превару, језик за богохуљење, чинећи дародавца добара узроком зла. Дакле, брзо обуздај свој гнев да те не гурне у провалију и уништи.

281. - Посланица Дидиму

Против лукавих Кападокијаца.

Ако иноплеменици (Филистејци)[428] воде порекло из Кападокије и потомци Кападокијаца су Филистејци, а од иноплеменика су настали и Гаваонци, очигледно је да су Гаваонци Кападокијци. Зато, имајући записано њихово лукавство, зашто се чудиш у вези Гигантија? Јер је ово племе уопштено подмукло и лукаво, које се

[427] 1 Кор 6, 10.

[428] Термин „иноплеменици" се користи често и односи се на Филистејце, употреба која проистиче из превода Седамдесеторице („Иноплеменици се углавном називају Филистејци, а Палестинци Грци") Св. Василије Велики, Υπομνημα εις τον Ησαιαν, 286, PG 30, 621B). Међутим користи се и шире са значењем многобожци.

не задовољава миром, већ се храни сукобима, и има исти извор и за горку и за слатку воду.[429] Приликом сусрета са другима говоре лепе речи, међутим у одсуству осуђују. Пуни су претворности, бестидности и дрскости, плашљиви су, подругљивци, улагивачи, склони превари, човекомрсци и пуни надмености, жалосте се са срећом пријатеља и насићују се њиховом несрећом, заводе наивне жене лицемерно глумећи побожност, превазилазе Вавилонце у манији за златом, одмах су спремни да говоре лажи и брзи су да погазе заклетве. И за каквог год да сматраш врло лукавог и достојног сваке мржње Гигантија, и сматрај и знај да су такви сви Кападокијци.

282. – Посланица Серину

Шта значи стих: „Јер где је труп, онде ће се и орлови сакупити".[430]

Пошто нам је наш Творац и владика поклонио предео, да би смо живели лепо, наиме дом у Едему, а ми смо протерани из њега због неодлучности нашег размишљања и лукавости ђавола, и бисмо бачени на земљу која нам је привремено боравиште пуно труда и туге, неки од нас су поново раширили крила и напустили живот који воли приземне ствари, приближивши се узвишености небеског живота, за кога је Добри пастир Христос обећао да ће на том месту сабрати све своје овце. Дакле, ово значи оно што си питао: „Јер где је труп онде ће се и орлови сакупити". Тамо где смо, каже, доживели пораз због нашег неуз-

[429] Погледај Ис 5, 20.

[430] Мт 24, 28.

држања да не једемо забрањеним плод, ту се постиже и победа кроз пост и уздржање, које је узгајила наша природа.

283. – Посланица архимандриту Петру

О стиху: „Те ноћи две ће жене млети не жрвњевима"[431]

Намере људи расуђују редови анђела и скуп апостола. Зато што се од првих удаљио њихов вођа, а од других издајник међу њима. То исто ћеш наћи да се десило и у овом случају. Једни се чувју строгоћом и будношћу, а други пропадају лењошћу и немаром. Од ових се први узимају, а други остављају, када Господ дође у Својој слави.[432]

284. – Посланица Синодију

О Васкрсењу.

Ако Бог може ни из чега да створи све што жели, колико тек може да обнови тек постојећа тела која су се вратила у земљу? Наравно, то да ће да буде васкрсење и како ће оно бити, то ће те научити тајна посејаног семена[433] и развој свих биљака, које зими умиру и у пролеће се поново враћају у живот.

[431] Погледај Мт 24, 41.

[432] Погледај Мт 24, 41.

[433] 1 Кор 15, 42-44.

285. – Посланица Петру

О две жене које ће млети не жрвњу.

Пошто си тражио да сазнаш и значење дела стиха који се повезује са претходним, наиме, „Две ће млети на жрвњу,[434] једна ће се узети а друга оставити",[435] млином сматрај променљиво кружно кретање садашњег живота, и којом брзином се млин окреће, тако се мењају ствари у животу. А две жене које мељу можеш да посматраш као разлике према начину живота у некој ствари или поретку, као на пример у увежбавању подвига или девствености или уздржању или целомудрености или гостољубљу или вери, у којима се многи вежбају, међутим не са истом намером. Јер се једни вежбају да достигну врлине са циљем будућих награда, а други због хвалисања, и са похвалама на овом на свету примају пуну плату[436] и остављају се у млину, док се други узимају да би плату примили на небесима.

286. – Посланица ђакону Евтонију

О десет девица.

Прича о десет девица[437] показује разлику намера и начина живота. Јер су све биле девице, али се нису све старале на исти начин и за друге врлине, јер су мислиле да је само девственост била довољна за улазак у Царство. Међутим, непристрасан суд је показао да девственост не користи уопште, ако недостају стра-

[434] У грчком преводу стоји реч млин.

[435] Мт 24, 41.

[436] Мт 6, 2. 5. 16.

[437] Мт 25, 1-13.

дања. Зато каже: „И сва је слава Цареве кћери украшена разнородним украсима".[438] Наиме, треба, каже, да је украшена са златним ресицама свих врлина. Јер ако се неко подвизава у девствености и узвисује се због тога, губи највећи подвиг смерности. Јер није написано да ће се узвисити онај који се подвизава у девствености, него „онај који унизи самог себе".[439]

287. – Посланица племићу Ерминију

О ономе коме је Господ поверио пет таленатa.

Људска природа има све благодати у себи које је добила од Бога, и у свим њеним осећањима извире разликовање добрих ствари. Дакле, онај који чини исправно и учи својим делима, удвосртручио је пет таленатa и добија заповест да влада над пет градова, над становима и шаторима Божијим, а не само над шаторима.[440] Јер ће се један поставити над једним градом, а други над многима, свако према своме делу.

288. – Посланица истом

О стиху: „И поставиће овце са десне стране себи, а јарце с леве".[441]

Благу и питому овцу, која нам је корисна за одећу и покривање, Божија реч каже да ће бити постављена са десне стране Бога, док ће грубог, и дивљег сваштоједа

[438] Пс 45, 13.

[439] Мт 23, 12.

[440] Мт 25, 14-24.

[441] Мт 25. 32-33.

јарца (јаренце) поставити са његове леве стране.[442] Са оваквим стварима им указује на такве начине живота, који имају за последицу стање које им је аналогно. Дакле, мрзимо и избегавајмо један, а чврсто се приљубимо уз други.

289. – Посланица Евлогију

О избегавању чаше.

Логос Божији је постао истински човек, и заиста је испунио све оно што је људско. Тако, дакле, и за време страдања тражи да избегне чашу,[443] показујући да не треба драговољно да јурнемо у опасности, али када дођу да их подносимо са трпљењем. Јер још док се планирало разапињање, тражио је да га избегне, међутим, када је одлучио, узевши крст на своја рамена, сам је наставио ка распећу као победник.

290. – Посланица Петру

Племићима.

Власт племства је угодна Богу. Још и онај који влада силом је пријатељ Божији. Јер је написано: „Поштовах пријатеље твоје, Боже, веома се укрепише власти њихове".[444] Ако желиш да будеш пријатељ Божији, да владаш са силом, спроводи правду, али не на основу поклона, нити пријатељства, него према вредности.

---

[442] Мт 25, 32-33.

[443] Мт 26, 39.

[444] Пс 139, 17.

291. – Посланица Титијану

Шта значи то да је Петар одсекао уво слузи архијереја.

Онај који је у заједници са Исусом и мисли његове следе Исуса, брани се када му богохуле на учитеља, као Петар који је исекао уво слузи, који је припадао свештенику,[445] јер су Јудејци боловали од непослушности и нису пазили на Мојсијев закон, који је учио да говоре све оно што говори Христос, показујући тако, да је свештеник слуга непослушности у закону, и да је потребан нож за пресецање порицања.

292. – Посланица истом

О ослобађању Вараве.

Није уопште чудно да је град у коме су се десила бројна крвопролића и да су деца убица ослободили њиховог и дрзника сличног њима Вараву, убицу, и оставили су га слободног без оптужбе.[446] Дајући мали значај убиствима, јер су навикли на њих, са једне стране су ослобађали одговорне за убиства, а са друге су осудили на крст и гроб Оног који је ризница живота и непропадљивости.

293. – Посланица Ориону

Зашто Божија реч упоређује Јеванђељску проповед са вином.

Божија реч загонетно упоређује Јеванђељску проповед са вином, које у једном тренутку извире из вла-

[445] Мт 26, 51.

[446] Мт 27, 21.

дичиног ребра,[447] а у другом испуњава уста ученика са слатким вином.[448] Јудејци су, међутим, изгубили радост, коју вино дарује, и покушали су да претворе истину у лаж, приневши сирће учитељу мудрости, помешавши га са горчином жучи.[449] Јер они чија су уста пуна клетве и горчине,[450] имају таква и пића, па узвраћају сирћетом Оном који је засадио животодавну лозу,[451] и чашћавајући горком жучи Онога, који је, као са медом, заслађивао све са Божијим речима и законима.

294. – Посланица Геронтију

О страху Божијем.

Ако желиш да надвладаш непријатеље, управљај војним логором са страхом Божијем. Јер праведност постаје узрочник јунаштва, а неправда коју чинимо, постаје савезник противника.

295. – Посланица Проересију

О страху Божијем.

Творац је поставио у природи границе и Мојсијев закон помоћу страха прети онима који се баве делима зла. Дакле, они који бораве унутар граница, поштују природу, а они који преступају закон, трпе страх.

---

447 Јн 19, 34.

448 Дап 2, 13.

449 Мт 27, 34, 48.

450 Рим 3, 14.

451 Јн 15, 5.

296. – Посланица истом

О истој теми.

У природи постоји законит сексуални однос, али је блуд пронашао злонамерно беснило. Они који у безакоњу, на манијакални начин, преступају границе природе, беху научени да се обуздавају страхом од закона.

297. – Посланица Евлампију

Убици.

Зашто поносно шеташ градом, уображени? Зашто узнемираваш миран живот? Зашто ратујеш против кроткости, не бојећи се ни Бога, нити се срамећи својих дела? Јер пошто си убио једног доброг човека, многи језици те исмевају што се поносиш убиством као да си убио неког злог човека, а у ствари те многи сажаљевају. Размисли, дакле, неразумни, ако си убио из разлога због кога је Мојсије убио,[452] или ако си показао ревност Финесеву,[453] или ако си заштитио Бога као Самуил,[454] или си се осветио као Илија,[455] тек онда можеш да будеш поносан на оно што си се дрзнуо да урадиш. Ако ти ни закон није дао власт, нити ти је војска дала оружје, нити ти је нека Божија заповест дозволила да проливаш крв свог суграђанина – јер она жели да покажемо љубав још и према непријатељима – боље би било сада да сперeш крв са својих руку и да пролијеш своју крв, него да задржиш грех

[452] Изл 2, 12.

[453] Бр 25, 7-8.

[454] 1 Сам 15, 33.

[455] 1 Цар 18, 40.

у својој души, чувајући је за оне суднице које воде ка вечном паклу.

298. – Посланица архимандриту Луки

О монасима који не раде.

„Закрешта јаребица и скупи децу која нису њена, такав је и онај који сабира благо неправдом",[456] рекао је пророк Јеремија, који је највише страдао од свих пророка, описујући не само неправедног војводу, који ће у последње време да се наоружа против истине, већ и све оне који управљају војском у неправди, а не на општу корист. Дакле, ако је ово овако, зашто онда организујеш мноштво и фаланге, не монахâ, већ шта више ратникâ? Јер би могао да будеш праведан ако спознаш да нерад многих људи, сабраних на једном месту, проузрокује неред у помислима. Или их научи да раде, или смањи њихов број, да се не нађеш у непријатном положају, да ће бити потребно да тражиш и оружје, када их неумерно пиће заједно са досадом подстакне на побуне.

299. – Посланица Епарху Исидору

О томе да треба да опростимо кривцима.

Ако зависимо од Бога и тражимо опроштај од Њега,[457] онда да опростимо дугове онима који су нам дужници, да бисмо постигли брисање наших дугова

[456] Јер 17, 11.

[457] Мт 6, 12.

према Њему. Капетан Вон је признао да постоји мањак у државном житу, јер су га ветрови, буре и невремена просуле у море. Дакле, или казните морске олује, ако желите праведно да владате, или опростите наше преступе све док настављамо да грешимо.

300. – Посланица Созомену управитељу Епарха

Саветодавна.

Вон, онај који ти је дао ова писма, искусио је тешкоће на мору, наиме, јаке ветрове и дивље таласе, и изгубио је одређену количину од државног жита. Пошто није капетан по својој вољи, нити морнар по начину говора, већ је по вери православац и драг ти је у свему, ослободи га од ове нелагодности, да би и тебе Христос овенчао венцима непропадљивости у онај велики дан.

301. – Посланица Теогносту

О стиху: „Штап Твој и палица Твоја..."

„Штап Твој и палица Твоја, они ме утешише",[458] мислим да ово значи следеће: Пошто сам због лењости пао у грех, уразумио си ме штапом Твојим да се освестим. А пошто сам због васпитних удараца био савладан малодушношћу, подржао си ме палицом Твојом која ми даје снагу.

[458] Пс 23, 4.

302. – Посланица монаху Кинтину

О правилу монашког живота.

Правило монашког живота нека је за тебе подвиг заједно са духовним атлетама са којима заједно живиш. Све оно што сада видиш у њима да томе стремиш и да то испуњаваш, јер су ти подвизи пуни мудрости и исплели су многе венце[459] онима који су се борили до краја.

303. – Посланица Алијандру

О власти над самим собом.

Људска природа, вољени мој, нити је неприступачна злу, нити по својој природи постаје власништво зла, већ због погрешног мишљења и лењости подноси губитак добра. Управо од овога је страдао и први човек и испао је ван граница спасења, које му је повратио други човек,[460] који је произишао из њега, Онај који је примио у себи нашу истинску природу. Пошто је био истинити Бог, постао је и истинити човек, и сачињен је из две природе, али је један Син Божији, зато што није променио оно што је био, када је постао оно што смо ми.

304. – Посланица Херимону

Прљави ум не може да извуче никакву корист из светиње.

И када пишеш, много пута ме је срамота, и када не поступаш исправно осећам згражавање и двоумим се

[459] Погледај 2 Тим 2, 5.

[460] Погледај 1Кор 15, 45.

шта да ти одговорим, не зато што ми недостаје јасно објашњење, већ зато што штедим речи због твог недостојног слушања. Јер нам није дозвољено да дамо светиње псима.[461] Ако се ослободиш од свог беснила, одговорићу ти на све што тражиш, и доказаћу ти да је ван сваке сумње оно у шта не верујеш. Јер нити крмељиво око може да види сунчев диск, иако узалуд нетремице гледа у њега, нити прљави ум може да извуче неку корист из светиње.

305. – Посланица Евтонију

Како треба да се разуме стих: „Прилепи се земљи душа моја..."

Говорећи псалмопојац: „Прилепи сѐ земљи душа моја",[462] прво указује њену сродност са телом, јер произилази из праха земаљског, а затим на добровољно унижење самога себе, које је показао за грехове које је учинио. Кроз унижење се надао да ће живети у складу са речју Божијом, Који узвисује оног који унизује самог себе.[463]

306. – Посланица схоластику Теодосију

О неком робу.

Када понашање сведочи искреност код роба, не треба да се осуди као роб. Зато, иако га је нека насилна

[461] Мт 7, 6.

[462] Пс 119, 25.

[463] Лк 14, 11. 18, 14.

околност одвела у ропство, међутим, господски начин размишљања га је ослободио. И да не би помислио да је ово софизам, послушај Павла, слушаоца неизрецивих тајни,[464] који обећава будућу награду као значајнију од господареве благонаклоности у овом животу, и не прави разлику између господара и роба,[465] када је беспрекоран њихов начин размишљања.

307. – Посланица Епископу Леонтију

Свештеницима који воде вернике са успехом.

Бог који је васкрсао из мртвих великог Пастира оваца,[466] и тебе је као Његовог опонашаоца – који је пастир Његових оваца, и који због њих полаже свој живот – подигао од самих врата пакла, да би ти, чуван на много лета и зима, био и сигурност своме стаду, и радост за Архипастира, а нама учвршћење наде, и светило свету, и Давид за зверове непобожности, ударајући и лавове и медведе штапом крста, кроз којег и са којим водиш стадо са успехом.

308. – Посланица Авраамију

О бдењу.

Прими наш поздрав, Авраамије, и остани са сваком пажњом будан за рат. И сматрај и веруј да је аскетски живот рат, јер си окружен мисаоним стрелама, које су

---

[464] 2Кор 12, 4.

[465] Гал 3, 28. Кол 3, 11.

[466] Јевр 13, 20.

горе од правих мачева, и које назива огњеним онај који их је кроз своје искуство тачно спознао.[467]

309. – Посланица монаху Касијану

О уздржању језика.

Чујем да си напустио пролазан живот и отишао си на вежбалиште монаха, али да имаш дрзак језик и да говориш непромишљено, што није ништа друго до да градиш утврђене зидине које су неприступачне непријатељима, а да остављаш врата отворена да уђу унутра. Дакле, ако желиш да држиш зидине даље од опасности и да изгледаш снажан пред непријатељем, да својом снагом уздржаваш језик, због кога се дешавају страшни и велики грехови.

310. – Посланица Кирилу Александријском

О томе да не треба да доносимо исхитрене одлуке.

Наклоност не види чисто, одбојност не види уопште. Ако желиш да имаш поглед чист од оба застрањења, немој да доносиш исхитрене одлуке, већ да истражујеш узроке са праведним судом. Јер и Бог, Који познаје све и пре него што се деси, желео је са човекољубљем да сиђе и да чује јадиковање Содомљана,[468] учећи нас овим, да треба да истражујемо сваки случај са прецизношћу. Јер многи од оних који су се сабрали у Ефесу те осуђују као да се бориш против својих личних непријатеља, и да не тежиш на пра-

[467] Еф 6, 16.

[468] Пост 18, 20-21.

вославан начин ономе што има везе са Исусом Христом. Кажу сестрић је Теофила и да имитира његово понашање. Јер, као што је Теофил раширио очиту манију против Богоносног и угодног Богу Јована, тако жели и он да се хвали, иако постоји велика разлика између њих у свакој ствари.

311. – Посланица цару Теодосију

О заштити синода.

Ако будеш имао прилику да се нађеш поред оних којима се суди у Ефесу, знам веома добро да ћеш им дати невиност. Међутим, ако донесеш одлуку због антипатије коју је створила маса, ко ће онда да ослободи синод од исмевања? Заиста ћеш учинити услугу онима који сачињавају синод, ако зауставиш своје слуге да се позивају на догмате, јер су доспели пред велики понор, да служе цару, а да се супростављају Богу, зато што постоји опасност да изазову неред у држави, спотачињући се својим непоузданим сплеткама о камен Цркве. Јер је она јако утврђена и не може се надвладати ни вратима пакла, као што је обећао Бог који ју је утемељио.[469]

312. – Посланица Евлогију

О стиху: „Један човек имаше смокву у своме винограду."

Смоква која се наводи у Јеванђељу[470] је човечанство, домаћин је Бог Отац, а виноградар је Син Божији, који

[469] Мт 16, 8.

[470] Лк 13, 6.

је дошао да обради и очисти нашу лозу, и коме је наређено од стране домаћина да посече смокву, јер не доноси плода. „Остави је", каже, „још ову годину".[471] Ако нису постали бољи са законом и пророцима, нити су донели плодове покајања, дозволи да буду заливени и мојим учењима и страдањима, и можда ће дати плод послушања. Међутим, ако ни тада не дају плода, „посећи ћеш је у будућности", наиме у другом веку коме нема краја, одсецајући их од Твог наследства праведника.

313. – Посланица Зосими.

Саветодавна са прекором.

Немој вређати Божанствену литургију, немој бешчастити благослов који је дат у плодовима, немој да пијеш са прождрљивошћу док се не наситиш, немој да преступаш меру неуздржањем, немој да мутиш разум вином. Напротив, сети се да Божански Свети Дух преображава прве плодове винове лозе у крв Христову, тако да то користиш као да си болестан и да ти је то потребно као лек,[472] а не да га конзумираш као непријатељ, користећи вино као оружје према свима, а посебно према самом себи, трулећи од њега.

314. – Посланица монаху Пелагију

Монасима који се премештају са места на место.

Јефрему је израсла седа коса, али се није опаметио, јер је био пун младалачких страсти.[473] Иако си достигао велики број година, твој начин размишљања је још увек

[471] Лк 13, 8-9.

[472] 1Тим 5, 23.

[473] Ос 7, 9.

непромењен, јер се и даље премешташ из манастира у манастир и истражујеш њихове трпезе. Дакле, ако те занима мирис печеног меса и зачини у јелима, боље да се додвораваш племићима и да истражујеш димњаке града. Зато што пустињаци не могу да те угосте и да ти на такав начин угоде.

315. – Посланица Епископу Леонтију

Да не постоји удео или наследство за оног који је купио новцем оно што се не може купити, тј. благо свештенства.

Ако си унапређен у чин заштитника Цркве без своје воље, јер су те на ово приморали и гласање и народ и општи консензус, имаћеш Бога за помоћника, који ће да благослови пред тобом све оно што помаже подвиг ка небесима. Међутим, ако си стекао са новцем, као што се шири глас, благо које се не може купити и пожелео си да стекнеш свештенички чин као Симон, за тебе не постоји ни удео ни наследство у том благу. Јер ћу занемарити све остале ствари и на само једно ћу да обратим пажњу, да је Кајафа купио своје свештенство када га је употребио против Христа. Онај који је купио свештенство, постаје као Христоубица Кајафа, јер ствари које нису могуће да му се повере због његових дела, он ће их стећи уз помоћ безбожног мита.

316. – Посланица племићу Калимаху

О добром васпитању деце.

Као што се брачни пар спашава рађањем,[474] ако се старају за живот своје деце, тако ће искусити супро-

[474] 1 Тим 2, 15.

тне ствари ако занемаре њихову заштиту. Јер би било смешно да ждребцима укажемо одмах, чим се роде, многе бриге, и за ходање, и за храну, и за воду и све што је неопходно – иако је њихова вредност мала и лако се купују, и употреба им је одговарајућа тој цени, и живот им је кратак – а децу коју је Бог створио и почаствовао Својим Сопственим ликом, и поново их је у Себи обновио, да оставимо пуним уображености и препустимо случају да следе своје жеље ка ономе што младост не разуме, коју је лако завести. Ако ти се ово чини корисним, чувај на сваки начин своју децу помоћу скромности.

317. – Посланица господару Ерминију

О томе да треба да поштујемо Господа приносом од наших плодова.

На добар начин поштујеш Господа, одвајајући прве плодове за нас и десетак од приноса земље за Оног Који земљи даје плодност. Са овим чином ћеш себи стећи много година, јер ти у овом животу одређује умереност у односу на твоје потребе, а у будућем животу ће ти даривати вечну радост.

318. – Посланица архимандриту Луки

Молба ради праштања монаху.

Неки монах је дошао у наше удаљене крајеве, носећи знак твоје часне деснице, којом ти знаш да обележаваш своје ученике. Када смо га питали зашто је дошао, одговорио је да тражи да замолимо твоју љубав да

му опростиш мали преступ који је учинио из незнања. Дакле, ако није навикнут да чини преступе, презирући често кајање, и није научио да бежи из манастира да би олакшао своју незаситост или жељу, опрости му због мене. Али ако је такав да због опроштаја уопште неће да се поправи, нити ће имати корист од наших посланица, нека остане изван мира манастирског братства, да не би изазвао надимање таласа и вртлоге у мирним водама манастирског начина живота. Јер нам ово управо наговештава и закон на један алегорички начин, када заповеда да губавци буду избачени ван заједнице.[475]

319. – Посланица презвитеру Доротеју

О смеху.

Ако је свештеник назван и јесте узор пастви[476] и светлост Цркве,[477] неизбежно је да паства осликава његово понашање, као што се лик печата осликава на свећи. Дакле, ако желиш да будеш светлост својој пастви, мрзи шаљивост и да избегаваш понашање које изазива смех, да не би научио многе да буду недисциплиновани. „Јер је свештеник анђео Господа сведржитеља",[478] а анђео не познаје смех, јер са стахом служи Богу.

[475] Лев 13, 1-14, 20.

[476] 1 Пт 5, 3.

[477] Мт 5, 14. Фил 2, 15.

[478] Мал 2, 7.

320. – Посланица монаху Таласију

О стиху: „Да не буде ко курвар или опогањен, као Исав."

Знајући са прецизношћу да засићеност рађа страсти и да преједање води блуду, мислим да је било сувишно твоје питање о значењу стиха: „Да не буде ко курвар или опогањен, као Исав",[479] јер га Свето Писмо прекорева као онога који је уступио првородство ради ситости стомака. Јер показавши га као прождрљивца, Писмо је то сматрало довољним доказом и да је био и курвар и безбожан.

321. – Посланица Епископу Паладију

О стиху: „Сваког јутра убијах све грешнике на земљи"[480]

Говорећи псалмопојац: „Сваког јутра убијах све грешнике на земљи", Он онда представља прецизност, непогрешивост и трезвеност казне, јер ни гнев ни пијанство не стоје у позадини погубљења, јер гнев, иако је био распаљен протекли дан, ипак је спласнуо до краја ноћи, док пијанство, иако је увече изгледало велико, се стишало довољним сном. Дакле, чистом и руком и мишљу сам се наоружавао против оних који сагрешују Богу.

[479] Јевр 12, 16.

[480] Пс 101, 8.

322. – Посланица чтецу Тимотеју

Да не треба да се препиремо са неукима.

Као што није безбедно ићи у неко ненасељено место са наоружаним човеком, исто тако није лако упутити поучне савете неуком. Јер ће први да користи сво своје оружје у пустом месту, ако се каже или деси нешто што му се не свиђа, а незналица, ако се не каже све у скалду са његовим необразовањем, одбацује све што постоји на земљи, и мудре речи и честите људе. Јер често се глупости свиђа да се покаже као важан фактор, и нађи ћеш је да се сада свугде ставља на чело. Јер без ње нећеш видети да се управља ни Црквом, ни градом, ни самим царством, и због тога се зло умножава и снисходљивост је опасала државу са једног краја на други. Да подносиш непромишљеног са храброшћу, јер са задовољством подносиш неразумне, као што си пристојан, са благодаћу Господњом.

323. – Посланица архиепископу Кирилу

О оваплоћењу Бога Логоса.

Многа писана сведочанства и многи практични увиди непогрешиво разглашавају истинито учење о оваплоћењу Господњем, иако је ово тајна која превазилази наш разум и наш језик. Да је истинити Бог, који влада свим стварима, постао истинити човек, а да није променио оно што је био и да је преузео оно што није био, Син, Који је један и састоји се из две природе, без почетка и без краја, недавни и вечни, што ни ти сам не можеш да порекнеш, јер о овоме имаш веома пуно сведочанстава Светог Оца нашег, великог Атанасија,

човека који је проникнуо у Божије тајне, на начин који превазилази људски ум.

324. – Посланица истом

О томе да треба да опонашамо борбе великих светих подвижника.

Треба, дивни мој, да останеш увек непроменљив, а не из страха да напушташ небеске ствари, нити да изгледаш да се супростављаш самом себи. Јер ако би све што ти сада пишем упоредио са претходним писмима, или ћеш постати кривац због ласкања, или слуга лакомислености, јер си побеђен од уобразености а да ниси следио великим и светим подвижницима у борбама, који су целог живота више волели да подносе патње у изгнанству, него да дозволе јеретичком учењу да дође до њихових ушију.

325. – Посланица Киру, новом монаху

О уздржању језика.

Као закон непогрешивог монашког живота и правило за савршеност моралне чистоте одредио је Богоносни Павле умртвљење свих земаљских удова у нама.[481] Дакле, ако желиш да следиш његове одредбе, што свакако хоћеш, и ако желиш да се подвизаваш, подхитно зауздај свој језик, јер је језик најјачи од свих земаљских удова, пошто се тешко контролише.

[481] Кол 3, 5.

326. – Посланица војнику Јовану

Подстицање на ослобађање од зла.

Престани дакле, Јоване, са својом невероватном дрскошћу. Управи поглед ка великом и тешко излечивом злу твојих дела. Или се построј у биткама против варвара као пешадинац редов и регуларан војник, или остани у граду живећи као лојалан грађанин и са примерним понашањем.

327. – Посланица истом

О истој теми.

Чиниш упаде, као што сам сазнао, по монашким кућицама и отимаш земљорадницима снопове жита, са намером да их опљачкаш, разглашавајући тако зло понашање као животно правило које чврсто подржаваш. Пази, дакле, да не искусиш неку несрећу, и поднесеш праведан губитак, јер овде си кажњен слепилом, а тамо ћеш бити сачуван за огањ.

328. – Посланица Анатолију

О богохуљењу, љутњи и гневу.

Толико се много роптање, бес и гнев разликују од богохуљења, да је велики и високоумни Павле навео њих пре богохуљења.[482] То да се за онога који псује Бога и каже и сматра да је богохулник, не постоји нико ко то не зна. Међутим, ако си стекао гнев који је гори од

[482] Еф 4, 31.

богхуљења, а кроз гнев сво остало зло улази у нечији живот, или га напусти, или немој да се узнемираваш када те зову богохулник.

329. – Посланица истом

О неуздржању језика и увреда.

Неки те оптужују да не можеш да уздржиш језик, и да си река састављена од бројних извора увреда, која изобилно и прихвата воду из потока и избацује своје бујице, које увиру у мору казне. Ако желиш да је избегнеш, боље тражи да нађеш бунар живих извора,[483] који дарује вечно уклањање жеђи, и чува језик да не склизне у лукаве речи.[484]

330. – Посланица Дидиму

О стиху: „Не би сакривена кост моја од тебе"

Појући у псалтиру разлог греха праоца Адама, велики Давид, преклињући Владику да му га опрости, указао је на свезнање Божије, коме ништа не може да промакне, и објављује захвалност Адамову после сагрешења, говорећи: „Не би сакривена кост моја од тебе, коју су кришом од мене створио".[485] Није промакао, каже, твојој пажњи преступ моје жене, коју си створио од моје кости без мога знања, када си ме бацио у дубок сан,[486] већ познајеш све наше скривене тајне, Ти који си жену тајно створио.

[483] Погледај Јн 4, 14.

[484] Пс 141, 4.

[485] Пс 139, 15.

[486] Пост 2, 21-22.

331. - Посланица истом

Шта значи стих: „Оно што још нисам учинио, виделе су очи Твоје"

Пошто си дубокоуман и све мудро истражујеш, није могуће да било шта не знаш. Зато што си све добро сакупио у младости, одмараш се сад у старости својој. „Оно што још нисам учинио, то познају очи Твоје".[487] Оно што још нисам учинио, каже Адам, ти то видиш као да се већ десило, и оне који се још нису родили, њих познајеш као да су се већ родили. Међутим, може да се разуме и на други начин. Незлобиво и добро дело које још нисам учинио, зато што пажљива мисао воли да се назива дело, њега познају очи твоје и у твоју књигу ће сви бити уписани. И не постоји нешто, каже, што не знаш или Ти промиче, већ и будуће ствари познајеш, и безазленост моју познајеш, и да сам преварен због мог незнања, и све моје мисли су урезане у Твоје сећање, које никад ништа не заборавља.

332. - Посланица Евстатију

О Епископу Евсевију.

„Доста је сваком дану зла свог", рече Владика Христос,[488] јер и зло које се доживи само у једном дану може да буде разлог да се заборави много радости. Био је довољан сам добри Епископ Евсевије да испуни целу Цркву пометњом, пошто је проузроковао не само твоју злобу, већ може да помути добар поредак у целој васељени. Наиме, молитва свих свештеника и лаика, и

[487] Пс 139, 16.

[488] Мт 6, 34.

оних који служе Богу, подвизавајући се у манастирима је или да се раздвоји твоја злоба од његовог лукавства, или да се обоје преобразе у доброту и друштвено прихватљиво понашање, или да Бог престане да буде дуготрпељив и постане строги судија и да вам узврати казнама достојним за све што сте учинили, и за све што мислите, и за свако безбожништво у коме сарађујете један са другим.

333. – Посланица презвитеру Зосими

О будућем суду.

Људи уобичавају да процењују тежину грехова и казни сразмерно броју оних који знају за та сагрешења. Јер исте грехове који нису учињени пред многим људима, као и њима одговарајуће казне, не сматрају тако тешким као када се учине ти грехови пред мноштвом људи. Ако је то тако, размисли у каквом положају ћемо се наћи, када ће требати да одговарамо за своје поступке пред целим човечанстом и пред сабором анђела, када неће бити места ни за какву бестидност, а наши греси ће да нас прате као сенке.

334. – Посланица господару Ермину

О стиху: „Плачи за мртвим, зато што је изгубио светлост"[489]

Стих: „Плачи за мртвим, зато што је изгубио светлост", не каже нам да оплакујемо све мртве, већ оног

[489] Муд. Сир 22. 11.

који је умро у погледу добрих дела и није ходао путем повратка ка животу, зато што је изгубио светлост будућег живота.

335. – Посланица ђакону Евтонију

Да ради намере треба да поштујемо оног који је желео да чини добра дела, али није могао.

Оног који је желео да учини добро дело, али ипак није могао да помогне, немој да осуђујеш на основу исхода, већ га поштуј на основу његове намере. Зато што је по природи био вољан да учини оно што је требало, иако није имао довољно снаге, не могавши то да оствари.

336. – Посланица Кинигију

О преједанју.

И Павле, који је непогрешив познавалац небеских тајни, те узалуд подучава, када одређује да треба да ограничимо потребе желуца и његове зле прохтеве,[490] јер си пун незаситости према храни, и једино што те задовољава јесте да гуташ храну, сматрајући богом свој стомак.[491] Ако мислиш да се све завршава са садашњим животом, онда добро чиниш што пуниш свој стомак са храном, међутим, ако верујеш да постоји и нешто после њега, тада припреми своја дела за смртни час.

[490] 1 Кор 6, 13.

[491] Фил 3, 19.

337. – Посланица ђакону Исидору

Шта значи израз: „До Апијевог трга и три крчме"

Израз „До Апијевог трга и три крчме",[492] који се налази код Луке у делима апостолским, означава нека места изван Рима. Прво место је имало статуу неког Апија, као што је очигледно, и трг је назван по њему, као што се и до дана данашњег она места, на којима се налазе статуе царева, називају тргови по њима. А назив три крчме указује на постојање неких крчми или винара, који се тако називају на латинском језику.

338. – Посланица новатијану Агелиду

Против новатијана.

Постројио си такав низ брбљања у својој одбрани, састављајући га од несувислости које при читању изазивају бол, тврдећи да не важи Божанска одлука, која је дала свештеницима могућност да опраштају грехове људима. Међутим, ако она не важи, онда су зацело све одредбе Божије несигурне, и узалуд се надамо, као што си и сам подучавао.[493]

[492] Дап 28, 15.

[493] Новатијани или катари не прихватају враћање посрнулих или оних који су се одрекли Христа (lapsi на латинском) током трајања гоњења, још и после показивања искреног покајања. Овде Свети Отац сматра да ово мишљење значи, да свештеници немају власт да опраштају грешке људи. Међутим ово вређа самога Бога, Који им је њу препустио сагласно са Јн 20, 22-23

339. – Посланица истом

О истој теми.

Ако имаш такву способност предсказања, да знаш све оне ствари које се чувају за Судњи Дан, онда је логично што пресуђујеш пре Судњега Дана, јер си постао, по свом убеђењу, неки тобожњи срцезналац. Међутим, ако и ти као човек учествујеш у природи која воли грех и у сваком случају ишчекујеш да одеш на последње испитивање да би чуо крајњу пресуду, не отимај унапред суд Божији, већ боље да се призовеш на покајање, а не да бацаш у очајање оне који греше.

340. – Посланица Акилу

О онима који воле богатство а не чине добра дела.

Начин живота оних који не дају потребитима и казне које се прописују су записане са циљем нашег уразумљивања, да би смо избегли да се понашамо као они, и да не искусимо њихове казне. Наиме, ако волимо богатство и превиђамо доброчинство, сазнали смо из Божанског Писма, да ће онај који се тако понаша да се пече на великој ватри.[494]

341. – Посланица Епископу Евсевију

О стиху: „Нека буду ваша бедра опасана."

Да прихватиш без сумње Јеванђељске истине, које заповедају, „Нека буду ваша бедра опасана и свеће

[494] Погледај Лк 12, 33.

запаљене",[495] желећи ове речи да нам кажу да вежемо прохтеве жеља, и да су нам умови усресређени на будност. А ти супротно желиш, понашаш се манијакално, пун си зависти, жудиш за неприкладним стварима, и шта више чиниш све да би твоје понашање било супротно закону Божијем. Међутим пази, најдрскији човече, можда искусиш високоподигнуту руку Божију, пре пакла у будућем животу, кажњен и овде и тамо због претераног зла.

342. – Посланица Селевку

О смиреноумљу.

Боље да имаш смиреноумље, него да говориш скромне речи, да не би имао тренутну осуду својих речи од ствари, и боље је да речима показујеш ствари, имајући дела за речи, а не да речима оповргаваш дела.

343. – Посланица Силуану

О Божијој доброти.

Изгледа да желиш да ти умакне сила Божанске истине, јер сигурно ниси неко ко не познаје истину. Јер да је Бог Творац, то Богословствује пророк који говори за Њега: „Чије су руке створиле сву небеску војску".[496] Да је Творац и вода и облака, то узвикује Давид у химнама: „И вода које је изнад небеса, нека хвали име Гос-

[495] Лк 12, 35.

[496] Ос 13, 4.

подње, јер Он рече и постадоше".[497] И сам је Бог рекао Јову кроз олују: „Ја поставих облак мору за одежду".[498] То да је Творац и добар, Господ каже: „Он чини да Сунце излази и злима и добрима, и даје кишу и праведнима и неправеднима",[499] што је показатељ највеће могуће доброте.

344. – Посланица истом

О истој теми.

Исправку грехова, коју чини Господ због нашег побољшања, не треба звати ни гневом, нити љутњом, већ више опоменом. Међутим, ако је неки сматрају гневом, и са овим мишљењем објављују човекољубље Божије, јер верују да се Бог спустио чак до нивоа људских страсти ради људи, због којих је и постао човек.

345. – Посланица Евстатију

О преједанју.

За мене, пријатељу, ласкање је веома лако, могао бих да те хвалим, са неискреним речима, и да ти олакшам пут којим идеш, што значи да те пуштам да се испружиш и да лежиш ради ленствовања, у часу када треба да стојиш сабирајући све своје силе и да молиш Бога за милосрђе и самилост. Али ми то не дозвољава Бог, који је говорио кроз Давида и који заповеда да

[497] Пс 148, 4.

[498] Јов 38, 9.

[499] Мт 5, 45.

се прекорева као грешник: „Онај који има свој удео са прељубником".[500] Међутим, ако волиш лажна удворишта, треба да подносиш оне који те обмањују. Међутим, ако очекујеш да се приближиш Богу када одеш из овога живота, онда послушај моје савете и угаси манију преједанња, да би тако смањио пламен наслада које ће те, због претеривања у њима, послати у пламен у будућем животу.

346. – Посланица Келсу

О Павловом слепилу и зашто му Бог говори са неба.

Као што вунене тканине, да би прихватиле пурпурну боју, подлежу строгој припреми због велике вредности одеће која треба тако да се добије, тако је и високоумни Павле, пошто се одвојио од Јудејске бесмислице, подлегао тродневној обради са слепилом[501] и постао је Божија пурпурна одећа, постичући све људе да и они постану таква.

347. – Посланица Мартинијану и Зосими

О равнодушности.

Ако не схватате поуку која вам је дата кроз опомену, нити прихватате моје савете за покајањем, ви сте као нека Харибда која личи на ад и на пропаст, која гута и уништава све што јој се да, међутим, којој ће

[500] Пс 50, 18.

[501] Дап 9, 8-9.

владар свега Христос да затвори уста, да би сте чували Божије заповести и да би сте касније променили начин живота и да би сте Га прославили.

348. – Посланица Силуану

Да су окружили злом свога Епископа.

Ово су чинили и Јудејци раније, наиме, чинили су обилне жртве, али су каменовали учитеље закона и оне који су га испуњавали. Исто сте и ви учинили јер сте им завидели, јер украшавате свети храм са прилозима Цркви, а окружујете злим делима пастира тог храма. Дакле, принос ваших дарова Богу није настао из љубави, већ из таштине, награда која се отплаћује и у овом и у будућем животу.

349. – Посланица истом

О презвитеру.

Ако заиста желиш да принесеш дарове Богу, немој да вређаш посредника дарова, чије је руке Бог човекољубиво удостојио да буду коришћене као Његове слуге. Јер свештеник, иако је упрљан вођењем немарног живота, као што говорите, претрпеће казну за такав живот, али је слуга Сведржитеља Господа[502] и за вршење свете тајне Божанствене литургије, и за службу и спасење свих људи.

[502] Мал 2, 7.

350. – Посланица Лампетију

Оно што не желимо да нам се догоди, то се учимо да не чинимо.

И да ниси прочитао да се жито одваја од сламе и да се слама баца у огањ, а да се жито чува у житници, не би ни тада имао оправдање за незнање, зато што природа познаје сама по себи најбоље ствари. Јер све оно што не желимо да нам се догоди, то се учимо и да не чинимо. Дакле, ако и у нама самима имамо свест о добру, и Божијим законом смо јасно научени о томе, из ког разлога допушташ да те ветрови насладе ковитлају као сламу? Дакле, пази, огањ има неизвестан резултат, или прочишћава или до краја сажиже.

351. – Посланица Амону

О Кападокијцима.

Каква веза постоји између тебе и народа чије понашање приличи зверовима? Каква веза постоји између тебе и иноплеменика? Из ког разлога се мешаш са људима неугледног порекла? Зашто се исцрпљујеш дружећи се са Кападокијцима? Зашто наоружаваш против себе твоје циновске саборце? Зашто изазиваш оне који су савладани вином? Зашто разгневљујеш побеснеле псе, чији су угризи смртоносни? Зашто подстичеш погрдне језике? Зашто срозаваш свој углед, упоређујући себе самог са њима, које нико разуман не би желео да има ни као робове.

352. - Посланица истом

О славним и безначајним Кападокијцима.

Обичаји садашњих Кападокијаца, који су опште познати, су недостојни, као што си и сам рекао, старих светих отаца Кападокијаца, и зато сматраш да ови садашњи не потичу од њих. Међутим, ја кажем да су они светитељи били прави Кападокијци по пореклу. Штавише, и ово представља знак погрешног размишљања Кападокијаца. Јер да свети оци нису засијали из Кападокијског рода, имао би тај беспослен народ као оправдање зло карактеристично за целу нацију, као неко урођено зло, па би могли за ту злобу да окриве самог Творца. Наиме, у оним Богоносним мужевима је засијала њихова права природа, а у овима данас се јасно показује расположење према злу.

353. - Посланица Симфору

О стиху: „Син не може ништа чинити сам од себе"

Стих: „Син не може ништа чинити сам од себе, него шта види да Отац чини",[503] није знак немоћи Сина, већ искључује могућност да се помисли да је једна воља Очева, а друга Синовљева. Ако Син види све што чини Отац и Отац све чини вољно, дакле, Син види вољу Очеву, јер се стваралачка енергија Оца поистовећује са Његовом вољом. Ако види Оца који има вољу, и учествује у Његовој вољи, јасно је да учествује у Његовој природи. Дакле, једна је суштина Оца и Сина, као и воља.

[503] Јн 5, 19.

354. – Посланица Серину

О магу кога је Павле ослепео својом одлуком.

Није противно, мој најмудрији пријатељу, Божијем закону који нам заповеда да волимо непријатеље, оно што се десило магу од апостола Павла.[504] Пошто је изопачио проповед и удаљио од вере намесника, помоћу кога је било лако да цео народ крене ка спасењу, у оквирима домостроја који је он сам искусио, Павле уразумљује богохулника, проузрокујући му слепило као опомену, која је и апостола одвела да постане ученик Господњи. Јер би научен да оним истим леком исцељује неверје, којим је и сам био исцељен од бесмислености која извире из закона. А за „неко време" значи да је поставио временско ограничење одлуци да маг претрпи лишавање светлости, и која ће ствари да промени на боље.

355. – Посланица Лисимаху

Шта подразумева стих: „Освештај их данас и сутра, и нека оперу хаљине своје, и нека буду спремни за трећи дан."

„Нека оперу хаљине своје данас и сутра, и нека буду спремни за трећи дан",[505] каже Писмо, мислећи на следеће: Они који су у Старом и Новом Завету стекли у уму и чистоћу начина живота и који су пронашли чистоту вере, воде се у тродневно Васкрсење Господње,

[504] Дап 13, 6-12.

[505] Изл 19, 10-11.

које се назива и Царство Небеско. Јер то „данас" говори о периоду Мојсијевог закона, а са „сутра" означава Јеванђељску истину, која је предобјављена од закона и појавила се после њега.

356. – Посланица Селевку

О Петровом одрицању.

Одрекавши се три пута Господа, онај који је био на челу апостола[506] је показао на овај начин грех целог човечанства, које се три пута одрекло свог Творца: Када им је први пут дао заповест, када им је установио писани закон, и када се оваплотио Логос и Бог наш. Ово одрицање је исцелио опет са тростручким покајањем, дајући лек сразмеран ранама, и показујући тако да је долазак Господњи постао исцељење од сваког зла.

357. – Посланица истом

О истој теми.

Израз „док петао не запева",[507] значи пре него што се појави дан Васкрсења. Јер кукурикања ових птица се дешавају када се приближава зора, али је још увек мрак. Дакле, када се приближио излазак Сунца који дарује живот, глас птице је постао тужилац одрицања, указујући престанак ноћи проклетства и појаву светлости живота.

---

[506] Мт 26, 69-75.

[507] Мт 26, 75.

358. – Посланица истом

О истој теми.

Да је одрицање људи било три пута, то објављује и Сам Господ, говорећи да је три пута долазио смокви а да није нашао род на њој,[508] којој је сваку злобу излечио Он сам, наређујући да никада поново неће донети род преступа.

359. – Посланица истом

О истој теми.

Прво одрицање је било преступање заповести у рају, која је заповедала да се не једе са дрвета које се налазило у средини раја.[509] Друго је одрицање било приликом давања Мојсијевог закона, када су се Јевреји поклонили телету.[510] Треће безбожништво је одрицање багодати: „Ми немамо цара", рекли су, „осим ћесара"[511] и одрекли су се Господа славе.

360. – Посланица Теону

О стиху: „Ја сам хлеб живота"

Господ се назива хлебом,[512] називајући самог Себе овим именом. Сагласно са једним јединственим обја-

[508] Лк 13, 17.

[509] Пост 2, 16-17.

[510] Изл 32, 1-6.

[511] Јн 19, 15.

[512] Јн 6, 35.

шњењем, тако се назива јер је свима постао храна спасења, а према тајном значењу, сјединио је и очистио квасац теста који је човек, јер га је на неки начин испекао сопственим огњем Божије природе, и заједно са њим је постао једно лице и једна ипостас којој се клања.

361. – Посланица Евстатију

О преједанју.

Да презиреш скупоцена јела, зато што после мало времена не постоје, јер њихова скупоценост траје само до тренутка гутања. Зато што претерано коришћење хране у овом животу изазива болести, а у будућем нас чини одговорним за грехове.

362. – Посланица Леониди

О благослову Јосифове деце од стране патријарха Јакова.

Патријархов Благослов, који је дао деци Јосифовој након молитве, није се испунио само над њима, већ је постао слика већих ствари.[513] Јер је укрштање руку предображавало спасоносни крст, а довођење млађег сина је указивало на нов народ, које само што није викало кроз тај облик. Када се буде појавио крст за благослов ради благослова, тада ће млађи народ бити узвеличан, а онај који унизи себе ће се узвисити.[514]

---

513 Пост 48, 12-15.

514 Лк 14, 11. 18, 14.

363. – Посланица Серину

О речи Јелисаветиној: „И откуд мени ово"

Немој да те узнемирава Јелисаветино пророчанство, које каже: „И откуд мени ово да дође мати Господа мога к мени?"[515] Јер Онај који је поставио у њену утробу развијање Крститеља и пре него што је изашао из материце осветио је Претечу као пророка, и унутар мајчине утробе му је објавио тајну. Међутим, пошто превремени узраст не дозвољаваше заметку да говори, а Крститељ је журио да проповеда Искупитеља, искористио је уста мајке као орган за пророковање.

364. – Посланица Помасију

Како треба да се разуме ово: „Хвалите Га са звуком труба". О музици коју помиње Писмо.

„Хвалите Га уз бубањ и уз плес, хвалите Га уз жице и органе",[516] каже псалмопојац, а не дозвољава да се Божанске мелодије изговарају са звуковима од бакра, или других привлачних музичких инструмента, већ нам наређује да учинимо наше тело на неки начин као бубањ, које неће подстицати ниједну страст, него ће бити умртвљено за све земаљске звукове.[517] Са „складним плесом", жели хармонију Цркве, са „жицама" показује осећања која су у нама, и које додирује трзалица нашег језика, и „органом се назива" сваки човек који је угодан Богу, и складно живи са људима.

---

[515] Лк 1, 43.

[516] Пс 154, 4.

[517] Кол 3, 5.

365. – Посланица Леониди

Зашто је Јаков пророковао будућност у тренутку када је умирао и благословио своју децу.

Обећавши Јаков да ће пророковати будућност и објашњавајући својим синовима оно што се већ догодило,[518] није то учинио после заповести, већ је прстом Божијим било дотакнуто његово осећање и би наређено ћутање које је више користило. Јер намеравајући да им каже о оваплоћењу по Божијем домостројy које ће се збити од њиховог потомства, заборавио је оно што је мислио заменивши догађаје из прошлости са оним што се још није десило. Јер пак ти, каже, стекавши мисао достојну тако велике тајне, логично ти би поверено и знање о њој, међутим они неће показати побожност сразмерну побожности њиховог оца.

366. – Посланица истом

О истој теми.

Ако пак тражиш Светописамско сведочанство за све оно што сам ти написао, Исаија, који је најјаснији од свих пророка, који, објашњавајући Јаковљеву сумњу и из ког разлога је био спречен да учини оно што је желео, јер једно је мислио, а друго му беше заповеђено, каже: „Не говори Јакове, и шта си то рекао Израиљу: Скривен је мој пут од Господа, и Бог ми одузе праведан суд и одступи од мене”.[519] Јер Бог који је волео Јакова,

[518] Погледај Пост 49, 1-27.

[519] Ис 40, 27.

није одузео ништа од њега, изузев обећања према његовим потомцима, као што сам рекао, јер је предвидео да неће одржати побожност.

367. – Посланица Монахињама које често дангубе по градовима.

Ако се не старате ни за поштовање природе, нити за само подвизавање, нити се бојите млитавости коју изазивају градови са оним што видимо и са оним што чујемо, нити осећате страх од претњи будућих казни за овакво понашање, онда добро чините што често идете у град. Међутим, ако сте привржене подвигу и не желите да будете искушаване од града, тада да избегвате рат бучних градских звукова, који гађа подвиг отровним стрелама.

368. – Посланица Севиру

О гордости.

Као што природа није дала лавици могућност да може да једе заједно са овцом, тако ни гордости није могуће да станује заједно са монашким животом. Јер гордост личи на звер и неуздржива је, а монашки живот прихвата са послушношћу добре ствари и са већим трпљењем подноси тужне. Дакле, ако си одлучио да се вежбаш на стадиону монашког живота, удаљи се од сујете, да ти помоћу ње не изазове нешто страшно онај који је подигао главу пред Господом и жели да има све људе за ревнитеље своје уображености и пада.

369. – Посланица Киру

Да не треба више да волимо да читамо ниједну од непризнатих и неканонских књига.

Свака књига која има за циљ побожност је веома добра и достојна похвале и величања. Међутим, свете књиге признатих Божијих Писама су лествице које нас подижу ка Богу. Све књиге које се читају у Цркви да прихватиш као суво злато, јер су прекаљење огњем Божијег Духа истине. Међутим, све књиге које круже ван Цркве, ако и имају неке наговештаје скромности, остави да их траже и да буду чуване код оних који се налазе ван твојих борби, који се старају више за лепе реченице или за преображавање митова.

370. – Посланица Кирилу Александријском

О свађи.

Застрашују ме примери из Божанског Писма, и зато се приморавам да ти напишем све оно што имам као обавезу. Јер, ако сам отац као што си сам рекао, уплашио сам се осуде Илијеве, који није уразумио своје синове када су грешили.[520] Ако сам твој син, штавише сатрам да је то случај, имајући у мислима слику оног великог Марка, стрепим да не доживим Јонатанову казну, зато што није спречио свога оца када је тражио трбухозборца,[521] и погинуо је у рату пре него што је био у стању да спречи оца да сагреши.[522] Да и ја не будем осуђен, а и ти да

[520] 1 Сам 2, 27-36. Погл. 1 Сам 1, 1-3, 21

[521] 1 Сам 28, 7-9. Погл. 1 Дн 10, 13. Трбухозборци су били једна врста лажних пророка, који су говорили са затвореним устима, чврсто уверени да говоре са духовима који се налазе у њима.

[522] 1 Сам 28, 7-9. 31, 2.

не потпаднеш под суд Божији, престани са свађама. Наиме, немој одговор на личну увреду, коју ти дугују смртни људи, да пренесеш на живу Цркву и да јој изазовеш вечну неслогу под плаштом своје побожности.

371. – Посланица Пансофију

О Маркиону и његовом Јеванђељу.

Ако ти бранилац Маркионовог светогрђа покаже оно што они називају Јеванђељем, узевши то и читајући то, одмах ћеш наћи лаж на самом почетку. Јер су исекли родослов који досеже до Христа, почињући од Авраама и Давида. Ако наставиш мало даље наћи ћеш и друго безумље. Јер су променили речи Господа који каже: „Нисам дошао да укинем закон и пророке",[523] а то су преправили: „Мислите да сам дошао да испуним законе или пророке? Дошао сам да укинем, а не да испуним". Из овога ћеш разумети на који начин изграђују противречности између два завета, конструишући како је Христос стран закону.

372. – Посланица Јосифу

О покорности оног који има жељу да се преда монашкој борби.

Исправно си почео јуначку борбу, али је сада не настављаш како смо сазнали. Личиш на семење које је пало на камен и одмах је никло, али није донело род када је требало.[524] Онај који жели монашку борбу

[523] Мт 5, 17.

[524] Мт 13, 5-6.

треба да приђе и да јој се покори као да улази у кулу, да се не би догодило да је амбициозно био почео, али не настављајући истим успехом, постао је демонима предмет исмевања, анђелима разлог за тугу, а људима разлог за проливање суза.

373. – Посланица ипођакону Паладију

О томе да треба да поднесемо свако искушење са храброшћу.

Ако врата пакла неће надвладати неукаљну и праву веру,[525] а ватра пакла су све упаљене стреле лукавога,[526] и ако ни опасност, ни немаштина, ни смрт не могу да нас одвоје од Христа,[527] из ког разлога, о вољени, ти је тешко да поднесеш мале увреде које ти се дешавају због Христа? Дакле, стој непомичан,[528] и искушења која су дошла ће се угасити, и све што су намеравали ће проћи и пре него што их искусиш. Јер ће постојаност начина размишљања показати неделотворне све ђаволске трикове.

374. – Посланица Ориону

О таштини.

Хвалисање, које се повезује са ласкањем, са сувом и бездушном надменошћу, празна и земаљска слава, све то нека остане иза вас. Јер дародавац и чувар врлина, остављајући нам пример, каже: „Ја не тражим славе од

[525] Мт 16, 18.

[526] Еф 6, 16.

[527] Рим 8, 35.

[528] 1Кор 7, 37.

људи".[529] Јер је слава дар Божији, иако су јој они који су јој дали име, наметнули значење овдашњег живота у сенци.

375. – Посланица Киру

О сиромаштву.

Ако сиромаштво изазива тугу, поништава се Божије законодавство које говори: „Благо сиромашнима духом, јер је њихово Царство Небеско".[530] Ако не подносимо сиромаштво, очигледно је да ни Царство Небеско не желимо. Међутим, ако сиромаштво прихватамо са радошћу, онда да се покоравамо и заповестима Царства Небеског.

376. – Посланица истом

О сиромаштву.

Недостатак хлеба не значи глад, нити сиромаштво у погледу одеће значи голотињу. Јер Крститељ који је носио одећу од длаке[531] и онај који је стојао код врата богаташа и који се истопио од глади и голотиње,[532] живе сада и греју се у бескрајном и безграничном Царству.[533] А богаташ, који је живео у радости изобиља хране и са одећом од скерлета, налази се у паклу и има његов огањ као одећу.[534]

---

529 Погледај Јн 5, 41.

530 Мт 5, 3.

531 Мт 3, 4.

532 Лк 16, 20.

533 Лк 16, 22.

534 Лк 16, 19-28.

377. – Посланица властелину Олимпију

У рођењу Христовом.

Натприродном и неизрецивом рођењу су следили сви исто тако натприродни догађаји, као што је служење анђела,[535] пророчанство Јованово пре Његовог рођења,[536] бесемено зачеће[537] и трудноћа без болова. Слично овоме је било и служење звезде ради показивања пута маговима,[538] која није следила уобичајену путању, већ је користила нови и неочекивани пут, којим је изненадила мудре магове и познаваоце астрономије и убедила да започну далеко путовање.

378. – Посланица истом

О звезди која је водила магове.

Ово што каже Свето Писмо за Божију звезду да, „дође и стаде одозго где беше дете",[539] јасније ће да ти покаже, да ова звезда, која је донела добру вест о рођењу Божијег детета, није следила уобичајено кретање звезда, нити је висина њеног растојања олакшала налажење Оног кога су тражили, већ је ишла неком другом путањом, као са прстом цртајући измењену орбиту, свету пећину и у њој узвишене јасле које су у себи носиле Господа.

---

535 Лк 1, 26-27.

536 Лк 1, 41.

537 Лк 1, 35.

538 Мт 2, 1-2.

539 Мт 2, 9.

379. – Посланица Марону

Да не остају без суда све ствари које се дешавају овде, већ се чувају за испитивање за страшни суд.

Ако припадаш Божанској пастви, нека те учи Свето писмо, да све што чинимо овде не остаје без суда, већ се чува за испитивање у дан Страшног суда.[540] Ако пак припадаш вери Јудејаца, нека те подучава највисокоумнији Исаија, да „Господ ће доћи као огањ, и кола ће му бити као вихор, да излије своју освету у јарости и претњу у пламену огњеном".[541] И на крају ако си љубитељ неке грчке филозофске школе или религије и због страсне привржености њој презиреш истинито учење, нека те уразуме Платон, Кокити, Пирифлегетони његови, и бучна ударања таласа огњених река.

380. – Посланица господару Клеовулу

О стиху: „Гле, оставља вам се ваша кућа пуста".

Умножавање грехова, мој најумнији, као да приморава Бога, који је бестрасан по својој природи, да се помера од Његове природне доброте ка гневу који је супротан Његовој природи. Бог наравно, не жели гнев, међутим, користи нам и тако. Управо ово говори Господ Јудејцима: „Колико пута хтех да вас скупим, и не хтедосте! Гле, оставља вам се ваша кућа пуста".[542] Јер пошто, каже, не прихватате човекољубље, спознаћете власт кроз казну.

---

[540] Погледај Јевр 9, 27.

[541] Ис 66, 15.

[542] Мт 23, 38.

381. – Посланица Мартинијану

Најбоље је да не грешимо, али када грешимо да се покајемо.

Најбоља ствар је да не грешимо, и да будемо близу Богу, међутим добро је и када погрешимо да се покајамо, и да се одмах подигнемо од пада. Пошто у сваком случају ниси могао да избегнеш да не сагрешиш, побрини се за покајање као нешто што је могуће и лако, и постарај се да те случајно некад не зароби тиранско очајање.

382. – Посланица истом и Зосими

Подстицање на промену.

Наравно, ако вас подстичем на грехове, ја који спречавам много грехова, о непослушни и безосећајни, логично је да се гнушате мојих савета, имајући шта више урођену жељу за добрим, што је Бог свакоме од нас појединачно удахнуо. Међутим, ако су моји савети прекор ваших злих дела, тада личим на огледало пред ружним човеком, и на лекара болеснику. Јер први избегава огледало пошто га подсећа на његов ружан изглед, а други није наклоњен лекару, зато што му одсеца и спаљује болестан део. Дакле, или промените своју ружноћу и повратите здравље, или у супротном ћу вам увек бити огледало и лекар.

383. – Посланица Филагрију

О преједанју.

Сувишно узимање хране није једење, већ јесте и назива се засићеност. Засићеност је отац увреда, а увреда

поража страсти, као што је речено да се десило раније у пустињи. Зато каже: „Те једоше и пише, а после усташе да играју".[543] Дакле, да не бисмо играли поводом неуздрживости, са којом смо у опасности да заборавимо Бога, зауздајмо засићеност која је њен повод, који је напуњеност, пазећи да нам једење буде у складу са нашим потребама и мером, стварима са којима ова реч (јело) добија њено значење, и на тај начин опијеност угађањем стомаку ће изгубити снагу за ратовање.

384. – Посланица истом

О истој теми.

Преједање се назива, вољени мој, сувишно узимање хране. Преједање је посебна манија у односу на желудац, јер маргос[544] значи манијакалан. Из ког се разлога, дакле, напуштајући једење са мером и захвалношћу за оно што нам је дао Бог,[545] бринемо са манијом о посластицама, и бескорисним кулинарским умећем, који не доприносе исхрани већ распомамљивању наших страсти.

385. – Посланица Лисимаху

О избегавању пијења вина.

Мудри Павле је учио да дамо мало вина болесном стомаку,[546] да не би због претеране употребе вина била

[543] Из 32, 6.

[544] На грчком се преједање каже Гастримаргија (η γαστριμαργια) и састоји се из две речи гастера (η γαστερα) која значи желудац и маргос (μαργος) што значи луд, бесан, манијакалан.

[545] Погледај 1 Тим 4, 3-4.

[546] 1 Тим 5, 23.

потребна неумерност у пијењу воде. Међутим, за оног који је здрав, млад у узрасту, и наравно монах, мислим да није добро да пије вино, које је најжешће од свих пића, које као да баца ватру на огањ, од чега се разбуктавају дивље пожуде, и успаљене жеље, и кључа дрскост, што све чини подвижнике у кротости да постану неукротиви.

386. – Посланица схоластику

О молитви.

Молитва се не упућује простим речима, већ више добрим делима. Погледај, дакле, најбожанственијег Давида, који тражи да му се суди по његовој незлобивости,[547] и најпобожнијег Језекију, који приводи своју побожност као браниоца,[548] и удовице из Јопе, које призивају као заступнике преминуле Тавите њена добра дела.[549] Ако тако чиниш своју молитву, тада ће она одмах наћи пут ка Богу, и Он ће одмах изнети на видело твоју праведност, и суд твој као подневно сунце.[550]

387. – Посланица истом

О томе да треба да чинимо људима оно што желимо да нама чини Бог.

Ако си рекао да је потребна већа јасноћа од онога што сам ти написао, одмах ћу ти објаснити још боље. Желиш да Бог буде твој помоћник? Испитај да ли си

[547] Пс 7, 8.

[548] 2 Цар 20, 3.

[549] Дап 9, 39.

[550] Пс 36 (37), 6.

потребитом помогао када си био у могућности. Тражиш да ти дода богатство на ово што већ поседујеш? Испитај да ли исправно управљаш оним богатством које већ имаш. Желиш да судија буде благонаклон према теби? Не буди злопамтило својим непријатељима. Желиш да Бог на теби покаже своје човекољубље? Опрости онима који су ти сагрешили. Зато што је боље да нам спасење буде дато као награда и као дуг, него сваки пут као дар, што је карактерна црта незахвалника.

388. – Посланица Капитолину

Да је свештеник дужан да има беспрекорну једнакост опхођења према свима.

Време које као река носи са собом све ствари, може да избаци на обалу још једног новог Доика,[551] али ти желим да не будеш као Саул који је убио свештенике.[552] Јер је свештеник дужан да има беспрекорну једнакост опхођења према свима, јер је служитељ Божији, Који је добар према свима. Престани да распирујеш гнев на старца који је постигао две важне ствари: И тебе је спречио да учиниш безакоње, и спасао је човека, који се налазио у опасности.

389. – Посланица Тирасију

О свештеницима.

Са великим задовољством бих питао тебе, који волиш иронију и огорчен си нам судија, следеће: Ако би

---

551 1 Сам 21, 7.

552 1 Сам 22, 18.

те цар поставио на горњи део бедема, и учинио чуварем утврђења града, а неко би га поткопао и срушио утврђење са намером да град учини проходним за непријатеље, зар не би користио свако одбранбено средство које имаш на располагању и све што можеш да смислиш, спречавајући и онемогућујући да падне непријатељу у руке, да би уклонио сваку опасност и за град и за себе, и да задржиш лепо царево мишљење о теби? Наиме, бесниш на нас, које је Бог поставио као учитеље Цркве,[553] јер ратујемо против Арија, који не само да ратује против побожног стада, него је већ погубио многе. Дакле, због тога ја презирем сваку опасност, могао бих све да престанем да чиним, осим да га ударам свом својом снагом.

390. – Посланица Кинтинијану

Савет за избегавање одлуке без расуђивања.

Тешко ме узнемиравају вести, које говоре о стварима за које нико не жели да се десе. Неки људи говоре да си толико полудео и да си скренуо умом, да желиш оног младића, који је постао пријемчив за свако Божанско учење, да упутиш на коришћење оружја, у слабо плаћену и одвратну војничку службу која је игра са смрћу. Дакле, ако ниси претрпео потпуни губитак разума, одступи од неразборите одлуке. Не гаси светиљку која се својски труди да остане упаљена, већ учини да се речи усагласе са здравим расуђивањем. Али онај позив, још боље, казну, понуди неким другим преварантима, којима приличи простачка безумност.

[553] Погледај 1 Кор 12, 28.

391. – Посланица лекару Доместију

О томе да неко покушава да излечи друге, а превиђа да је сам болестан.

Бавиш се мудром вештином, али имаш погрешан начин размишљања, јер лечиш огреботине, а болујеш од великих гнојних рана. Дакле, ако желиш да будеш истински лекар, излечи своје понашање. Јер је јадно и смешно и ружно да покушаваш да излечиш друге, а превиђаш своју болест.

392. – Посланица архимандриту Доситеју

О монасима који послужују госте у гостопримницама.

Послуживање хране је многима био разлог за преједање, зато што не прилазе борби са чистим умом. Брата Амвросија ослободи од служења у гостопримници, да га због тога не отуђиш од себе.

393. – Посланица Кирилу

О води на свадби у Кани.

Остварење првог чуда Господњег[554] није било једноставно. Јер ако је и послужио потреби свадбе, испунио је недостатак закона. Јер пошто је Јован крстио само водом,[555] Господ је завршио крштење са Самом

[554] Јн 2, 1-10.

[555] Погледај Мк 1, 8.

Његовом крвљу, мешајући обоје у Самом Себи[556] и сједињујући закон са благодаћу.

394. – Посланица Екдикију

Да непосушност ученика према учитељу их чини лењим да подучавају.

Када се не поставља брњица на волове, онда раде са већом спремношћу у вршидби, међутим, када су спречени да учествују у напорима у пољу, тада су лењи и избегавају рад. Тако и учитељи када се не ниподаштавају са непослушношћу, са много радости подносе трудове, али када не виде плодове свога труда, тада немају воље да подучавају без користи. Ако желиш да научиш оне ствари које си нас сада поново упитао, покажи својим делима оно што си научио раније. Међутим, ако изгледаш да не разумеш ни оне претходне ствари, каква је корист да ти разјаснимо и ове сада?

395. – Посланица кориктору Лисонију

Да су добра непорочног живота непропадљива.

Цар те је наградио бакарном иконом, наградом коју је је углачао златом да би блештала. Јер није знао ни за једну сјајнију награду да би били награђени твоји трудови. Међутим, све оно што превазилази трулежност овога света, Христос ти чува за онај свет, непорочан живот, бескрајно уживање и вечну славу, који не подлежу пропадљивости.

[556] Погледај Јн 19, 34.

396. – Посланица схоластику Теодору

Препорука.

Аврамија, који има карактер Авраама, ти препоручујем иако је достојан и већих препорука од мојих. Он страда јер подноси увреде због љубави. Да га поштујеш зато што му је Богом дата способност да угаси младалачки огањ страсти и да замени мртво са живим образовањем.

397. – Посланица Закхеју

О људским стварима које брзо ишчезавају.

Ако су ове ствари о којима се говори била чуда и постигнута су са надом у Бога, тада ће остати заувек непромењена. Међутим, ако су се десиле помоћу оптичких илузија магије, тада нити важе нити могу да остану заувек. Јер све новотарије помоћу људских средстава брзо нестају, када нису чуване Божијом благодаћу.

398. – Посланица истом

О Аполонију из Тијане.

Неки су преварили људе речима без преседана, навевши Аполонија из Тијане,[557] као тобоже да је учинио

[557] Аполоније тијански филозоф неопитагорејац, који је живео у првом веку и основао је школу у Ефесу. Причало се да је био веома врлински човеки приказан је као идолопоклоничка подударност са Господом. Приписују му се доброчинства, пророчанства и чуда. Прича се да је осуђен и мучен због његових добрих дела и да је узет на небо.

много на многим местима, због сигурности, кажу, места боравка. Али немају ништа да покажу од ствари које је он учинио. Јер они који су записали и најнебитније речи овог човека, и тачно утврдили све што је везано за њега, не би изоставили сва ова легендарна дела. Имаш Филострата, који је са прецизношћу изложио цео његов живот, и знај да су приче о магији чиста клеветања, која су измислили, као што је и логично, његови непријатељи.

399. – Посланица Кандиду

Да је поседовање многих књига корисно за оне који их читају, а за оне који мисле да постају богати само са тиме што их поседују, постају разлог велике казне.

Неко је жњео пшеницу и закључао је у житнице, и не давши је грађанима којима је била потребна, изгубио је свој живот јер су га каменовали и спалили огњем. Ако је онај који је био затворио своју летину у амбаре изгубио свој живот јер је ускраћивао заједничка добра, ти који немаш исти разум као он, па си купио пуно мудро књига и немајући користи од њих, али не пружајући ни добробит од њих другима који их желе, шта те неће убедити, ти који си и у овом животу осуђен и од Бога кажњен, да си стекао бескорисно и неупотребљиво благо?

400. – Посланица ђакону Паладију

О стиху: „Запленио си плен"

Стих: „Запленио си плен"[558] мислим да значи следеће: Оне које је непријатељ заробио преваром, њих Христос ослобађа од оне тиранске власти, и поробљава себи.

401. – Посланица Јеврејину Венијамину

О Божанственој евхаристији.

Тврдиш да је Црква створила неко ново и чудно приношење, пошто је одређено освећење за хлеб у супротности са Мојсијевим законом, који одређује да жртве буду са крвљу. Наиме, ти који се хвалиш законом, а не познајеш га, како не разумеш да је закон заповедио да се крвне жртве и печено месо приносе у двориште Храма, и пред шатором од освећења? Међутим, хлебови су принесени на трпезу која се налазила унутар храма, који није могао да види стари народ,[559] од кога си један и ти, који не познајеш истину која је сакривена у закону, а која је сада откривена.

402. – Посланица Тавмасију

Да је човеку немогуће да постигне врлину унутар метежа.

Мој одлазак да живим сам је учврстио мој до тада умерен став, да онај који живи у метежима и жели да спозна небеске ствари, заборавља да оно што се сеје у

---

[558] Пс 68, 18.

[559] Погледај Изл 40, 23.

трњу, бива угушено од трња,[560] и да онај који не прекине везу са метежима не може да спозна Бога.

403. – Посланица ђакону Исидору

Напредовање по Богу не сачињава само једна врста врлине.

Сликари и ткачи, који израђују свилене тканине, украшавају своја уметничка дела са много боја и кончића, да би испунили одећу са савршеним сликама. Тако се и напредак према Богу не састоји из само једне врсте врлине. Јер су за савршенство потребне све врлине. Тако, дакле, нема никакве користи уздржавање од хране код оних који не зауздавају своја чула. Јер онај који се бори се уздржава од свега.

404. – Посланица Теодосију

О Васкрсењу Господњем.

Као што је Христос рођен од девствене природе и поступак оваплоћења није изазвао умањење моралне чистоте, тако се и васкрсење десило и поред запечаћеног гроба. Јер су оба ова догађаја била дела Бога који је постао човек.

405. – Посланица истом

О истој теми.

Није могуће да тражимо природне доказе за натприродне ствари. Јер ако је Логос Божији и постао

[560] Мт 13, 7.

истинити човек, ипак Христос није био обичан човек, него је Бог који је постао човек, и један је Син Божији са две природе.

406. – Посланица истом

О истој теми.

Анђео је откотрљао камен са гроба после Васкрсења Господњег,[561] али немој да мислиш да је Васкрсење настало после његовог котрљања. Наиме, ако питаш, која је била потреба за присуством анђела? Ја бих ти одговорио, његов циљ је био да убеди оне који су тражили Господа, да је био васкрсао, а не да је Његово тело било украдено, што је потврдио анђео који је ради тога и извршио ово служење. Јер анђели служе само Богу.[562]

407. – Посланица ђакону Паладију

Да се Павле није вратио Мојсијевом закону, већ је ради домостроја испунио заповести закона.

Онај који је хтео да постане анатема ради Израелаца[563] и да буде одстрањен из Царства Христовог због њих, шта то не би поднео или учинио, само да би они задобили спасење?[564] Ни обрезање Тимотеја,[565] ни

561 Мт 28, 2.

562 Пс 103, 21.

563 Рим 9, 3.

564 2 Тим 2, 10.

565 Дап 16, 3.

бријање главе за време празника бесквасних хлебова,[566] ни тврдња да је због њих био у оковима,[567] га није вратило закону, већ га је он, као савршен, напустио, јер је више пристајао деци,[568] међутим, због домостроја га је прихватао, да би и они постали савршени.

408. – Посланица Атанасију

О покајању.

Наравно, покајање је добро и достојно похвале, али је могуће само неколицини. Наиме, Бог који жели да наш живот повеже са покајањем,[569] извадиће воду из твог срца, која ће постати твоје друго крштење и добровољна крстионица, чистећи прљавштине твоје савести, да би ти коначно постао радост анђелима,[570] које си ожалостио својим греховима.

409. – Посланица ђакону Леонтију

Да је Јеванђељска проповед, која је предата Павлу од Господа, била небеска.

Када је Господ подучавао Павла надприродним и Божанским истинама, говорио је са њиме са неба,[571] показујући да је проповед, која је требала да му се преда, небеска.

---

566 Дап 18, 18.

567 Дап 28, 20.

568 1 Кор 13, 11.

569 1 Тим 2, 4.

570 Лк 15, 7.

571 Дап 9, 3-5.

410. – Посланица Епископу Леонтију

Шта значи: „Не занемари дар у себи".[572] Немој да превиђаш грешке твојих потчињених, да се не деси да, пошто су их они учинили а ти опростио, постану твоје грешке, јер, наравно, могао си, а ниси желео да их излечиш.

411. – Посланица Кирикију

О богатству.

Имаш богатство стечено на праведан начин, али га држиш неправедно. Учини га истовремено и заједничким, да би тако постало твоје, стављено као откуп за тебе и средство искупљења у времену нужде.

412. – Посланица схоластику Никанору

Да су речи вође наших поступака.

Речи (логоси) су вође поступцима, одређене да воде све ствари у нашем животу са здравим расуђивањем. Међутим, ако их корисимо за препирке и сукобе, позајмљујући их људима који немају знање, да бисмо тако само разгоропадили непријатељства, сносићемо велику одговорност пред Богом Логосом, јер нисмо поштовали ни Његово име, ни Његово учење, већ смо се препустили, као што изгледа, осудама и сукобима.

[572] 1 Тим 4, 14.

413. – Посланица трибуну Серину

О стиху: „Јер је од сада време скраћено"

Ништа од апостолских закона није без вредности, ништа од њих није без добробити, као што лажно подмећу злонамерни Манихејци, који су далеко превазишли ђавола у безакоњима. Јер је апостол написао: „Јер је од сада време скраћено, да би и они који имају жене били као они који немају",[573] не да би спречио законито сједињење мужа и жене, већ да би зауставио неконтролисану љубав према насладама, истовремено назначавајући испуњење времена. Наиме, ако живот пролази, каже, са таквом брзином, не треба да смо му страсно прилепљени као да је трајан.

414. – Посланица ђакону Паладију

О стиху: „Трудове плодова својих јешћеш" .

Стих „трудове плодова својих јешћеш"[574] је псалтирски стих користан за цео живот. И ви који се старате, каже, за честитост, јешћете од њених плодова, награђени од Бога бесмртним венцима, а развратници и неправедници ће добити заслужене казне за своја зла дела.

415. – Посланица чтецу Томотеју

О написаном: „Три су ствари које не могу да разумем, а четврту не знам."

Ово што тражиш не само да је пуно нејасноће, већ мучи и веома мудрог човека. Јер је знање Божије без-

---

573 1 Кор 7, 29.

574 Пс 128, 2.

дан који је, испунивши мудрошћу најумнијег Соломона, посејао у њему многе предзнаке Божијег очовечења, које ако није разумео, ја то не знам. Међутим, нама су веома одговарајући и њима припадају оне четири ствари, за које је Соломон сматрао, да не може да их разуме,[575] међутим, ти тражиш да их научиш, као да су лако разумљиве. Али ти их ја нећу рећу, зато што си способан да их нађеш и сам, ако не избегнеш труд.

416. – Посланица истом

О истој теми.

И ти имаш таленат, немој да судиш о стварима за које ћеш и ти бити осуђен. „Три су ствари које не могу да разумем, а четврту не знам",[576] рекао је Соломон. „Трагови орла који лети".[577] Ово означава Божанску природу Сина, коју не може да разуме ни један људски ум. „И трагови твоји се неће дознати",[578] говори Божански Дух у псалмима. Видео Га је Мојсије као орла да покрива крилима народ у пустињи. „И пут змијин на камену". Изувијани путеви змије – која нам је шапнула преступ[579] – су грехови који нису нашли „место на камену".[580] Камен је Христос, зато што је остао непроменљив када је постао човек. Зато каже: „Јер не учини неправду, нити се нађе превара у устима Његовим".[581]

575 Пр 30, 18.

576 Пр 30, 18.

577 Пр 30, 19.

578 Пс 77, 19.

579 Пост 3, 1.

580 Пр 30, 19.

581 Ис 53, 9.

„Трагови брода који путује морем". Дакле, Божији домостроj који спашава све људе, који пресецајући као брод бездан смрти, поново је позвао наш род у живот, али се не нађе у аду стаза умирања. „И путеви човека у младости његовој." Младост овде означава васкрсење из мртвих, по коме ће се десити преиначавање трулежности и подмлађивање природе ка нетрулежности. Такво стање нетрулежности да тражиш. Какви ћемо постати кад васкрснемо из мртвих? Онакви какви је желео да нам укаже Бог, рекавши: „Праведници ће отићи у живот вечни, а грешници у вечни пакао".[582]

417. – Посланица

Шта значи стих: „Такав је пут (начин) прељубнице"[583] и остало.

Оно што је остало пристаје веома много претходном реченом, које ће одмах овој речи да придода уску међузависност. „Такав је пут прељубнице" , и наставак је следећи: „Која, када учини грех, пошто се опрала, каже да није ништа незаконито учинила".[584] Неразумљиво је, каже, све што је претходно наведено, зато што прве ствари као да се нису ни десиле, а друге су видљиве само Богу. Такви ће бити грехови новог народа, очишћени бањом крштења, које се назива потпуно очишћење од бора и нестанак оних мрља, које (нестанак) Црква Христова прихвата вером, уверена је да није учинила ишта незаконито, добијајући бањом крштења ослобађање од прошлих грехова. То да Гос-

582 Мт 25, 46.

583 Пр 30, 20.

584 Пр 30, 20.

под назива прељубницом свако безбожно мишљење, као и оно супротно Његовим заповестима, наћи ћеш на многим местима Божанског писма, као што су следећа: „Јер учинише прељубу са каменом и дрветом",[585] и „род зли и прељуботворни тражи знак".[586]

418. – Посланица Синесију

О ономе што је написано код Јоила : „Нека кротак постане ратник"[587]

Кротког човека Свето Писмо приказује ратником, када се предузима нешто против Бога. На овај начин се Мојсије побунио против својих сународника, тако је и Финес пробо копљем оне који су грешили,[588] тако се Давид супроставио иноплеменику,[589] тако се Петар испунио ревношћу и потегао нож, када је Господ мира нападнут од стране Јудејаца.[590]

419. – Посланица Епископу Ермогену

О избегавању јеретичких учења која се односе на оваплоћење Бога Логоса.

Као штап од трске[591] и несигуран темељ је нестабилно мишљење, које се сматра да је штап којим се

---

585 Јер 3, 9.

586 Мат 12, 39. 16, 4.

587 Јл 3, 10.

588 Бр 25, 1-8.

589 1 Сам 17, 32.

590 Мт 26, 51. Јн 18, 10.

591 2 Цар 18, 21. Ис 36, 6. Јез 29, 6.

неко придржава, па постаје непоуздано за придржавање као стрела. Јер не може да стоји чврсто, већ се њише од сваког поветарца, а има дрскост да се такмичи са кедровима. Египат стиче поново Фараона, који додуше више не наређује синовима Јаковљевим, који живе у њему, да муком граде градове, већ захтева од свих здравих да плаћају порез јереси. Пазите случајно да вас неко не превари,[592] већ да стојите као чврст темељ.[593] Јер се Бог очовечењем није променио, нити су измешане Божанска и људска природа, нити су раздвојене, већ је један вечни и беспочетни Син, и пре оваплоћења и после Њега, и тако Му се клањамо.

420. – Посланица Кирику

О богатству на основу сведочанства Светог Писма.

Није само тебе растужило све оно што је написано са прекором у вези богатства, него и једног другог младића пре тебе, који је чуо од Самог Господа: „Продај све што имаш и раздај сиромашнима, и имаћеш благо на небу, и хајде за мном".[594] Дакле, ако желиш да следиш Њега, али чуваш своје имање далеко од људи, имаш други још очитији пример, човека који је носио одећу од порфире и скерлета, али се није бринуо за несреће сиромашних. Њега избегавај да опонашаш, да те не узме за саучесника тамо где се налази.[595]

---

592 Мт 24, 4. Мк 13, 5.

593 2 Тим 2, 19.

594 Лк 18, 22. Мт 19, 21

595 Погледај Лк 16, 23.

421. – Посланица истом

О страху и држању заповести Божијих.

Није ради осуде све оно што сам написао, него предсказује оно што ће сигурно бити. Јер нам је то Христос рекао и пре, да их не бисмо искусили. Дакле, ако нас плаше све ове ствари које су нам претиле, нека се десе оне које су нам заповеђене.

422. – Посланица схоластику Ирону

О Аријанцима и Евномијанима.

Између једносушних ствари се истражује и доноси суд шта је веће и шта је мање, као на пример човек је већи од другог човека, во од другог вола и коњ од другог коња. Једном речју, правило упоређивања одговара бићима која су истог рода. Дакле, ако неко са дрскошћу испитује ствари Божије, и каже да је Отац већи од Сина, прихвата да се упоређивање односи на једносуштна бића, и одговорићемо му укратко што се тиче „већи".[596] Јер бића различитих суштина не могу да се упоређују међусобно. Не каже се да је човек већи од вола, или коњ од камиле, или магарац од рибе.

423. – Посланица Марону

О преједању.

Пази да прождрљивошћу не проузрокујеш манијакалну разјареност, да се не нађеш одвучен од два неукротива ждребета, која ће те стровалити у провалију уништења.

---

[596] Јн 14, 28.

424. – Посланица Томи

О једнакости.

Промишљен монах треба добро да користи вагу, и да не дозволи ниједном тегу да превагне, нити да ослаби од поста, нити од неумерности у јелу да заврши у блуду.

425. – Посланица Епископу Евсевију

О злоупотреби свештеничког новца.

Поверио си бригу о сиромашнима, као што сам сазнао, једном пару сличном оном код Херкула, спојивши дивљу свињу са дрским лавом. Иако си предао власт над новцем овом чудесном двојцу, да знаш да је то исто учинио и Јуда, када је продао Господа свих бића. Ако се грех ипак не састоји од узимања новца, нека је срамота сваког ко преступа закон узалуд.[597]

426. – Посланица ђакону Исидору

О ономе што је речено змији:
„И још ћу метнути непријатељство између..."[598]

Семе женино, које је Бог заповедио да буде у непријатељству са змијом, је наш Господ Исус Христос. Јер је он сам био семе женино, произишавши од ње, а да није посредовало семе мушкараца, нити је била умањена чистота.

---

[597] Пс 25, 3.

[598] Пост 3, 15.

427. – Посланица монаху Нилу

О лицемерству.

Вунени огртачи око струка се обавијају само онима који су са храброшћу умртвили тело,[599] зато што су симболи мртвила. Ако неко живи са страстима, а истовремено носи оружје Оног који их је умртвио, личи на глумце који на сцени играју туђе улоге, које исмевају гледаоци, зато што одбијају ствари везане за своје улоге.

428. – Посланица Киру

Како се, „Божија сила у слабости показује савршена".[600]

„Божанска сила се у слабости показује савршена", рекао је сасуд изабрани,[601] јер неписмени побеђују говорнике, а цариници проповедају сиромаштво. А ни сам Господ није користио царску власт, за неописив домострој спасења, већ ропску ништавност, преиначавајући трулеж света у небески живот.

429. – Посланица трибуну Серину

На који начин је Бог показао да је мудрост овога света лудост.

Тада је Бог показао да је мудрост овога света лудост, која је трулежна и жуди за приземним стварима,

[599] Погледај Кол 3, 5.

[600] 2 Кор 12, 9.

[601] Дап 9, 15.

када је ипостасна Мудрост, која је створила свет, дошла овде и предала небеске истине неписменим и простим људима, да би их проповедали. И мудрост овога света је зашла између пукотина планина, а друга се раширила по целој земљи[602] и засијала до краја света.

430. – Посланица Илији

О Кападокијцима.

Са великом бригом се чудим вашој лакомислености, јер кратак и немаран ветрић власти тог Кападокијца вас је много све зањихао као неку трску, и помажете његова непобожна дела једино из страха да не пострадате исто са онима који су већ пострадали. Дакле, ако сте одлучили да имате исти крај са њиме и да побегнете заједно са њиме, када сиђе са власти, логично је да пљачкате отаџбину. Ако његова власт престане и он оде, и ви останете тамо где сте се родили и живите, да избегавате туђе ствари, и да се држите чврсто својих.

431. – Посланица Паладију

Да је добро усађено у нашој природи.

Да се побожност налази у нашој природи, и да је знање о исходу догађаја, који ће се десити после много година, било очигледно онима који су угодили Богу, нека те о томе подучи Енос, који је био самоук у вези Богопознања.[603] Такође и Енох, који није само угодио

[602] Пс 19, 5. Рим 10, 18.

[603] Пост 4, 26.

Богу, већ беше узнесен у вишњи свет а налазио се још у животу,[604] као и Мелхиседек, који је вршио свештеничку службу са хлебом и вином, кроз које је дао предзнак обрасца Божанских светих тајни.[605]

432. – Посланица Келсу

Да треба да се одсеку зла која замућују ум, да би савест била здрава.

Земљорадници чупају коров који расте заједно са пшеницом да би плод остао чист за време жетве. Треба и ти да одсечеш зло које замућује ум, да би здрава савест, која је далеко од сваке страсти, произвела храну која остаје за живот вечни.

433. – Посланица Соломону

О гашењу телесне жеље и врелине равнодушности.

Ако те жеља твога тела напада са манијом и разјареношћу и врелина лењости је загрева, сети се будућег огња и угасиће се. Јер се пожар блуда на овом свету завршава у великој пећи на оном свету.

434. – Посланица Криспу

О среброљубљу.

Ако си и савладан вирусом среброљубља, који је и корен сваког зла[606] и са манијаклним расположењем

---

604 Пост 5, 24.

605 Пост 14, 18.

606 1 Тим 6, 10.

те води ка идолопоклонству, сабравши сва осећања у самом себи, одговори му са речју коју смо научили од Бога: „Господу Богу свом ћу се клањати и Њему ћу једино служити".[607] И он ће отићи, а ти ћеш се отрезнити и вратићеш се скромности.

435. – Посланица Агатодемону

О томе да не треба да тражимо и захтевамо безгрешност у монасима и свештеницима.

Огрубео си са тиме да истражујеш живот монаха и свештеника, тражећи у њима безгрешност, која припада само Богу и не постоји ниједан човек који ју је достигао. Међутим, ако желиш да тражиш оно што је у складу са природом, побрини се да избегнеш намерне грехове, ствар која је карактерна црта чистих људи, и немој да падаш у многе нехотимичне грехе, ствар која је одлика оних који желе да приђу Богу. И такође оно што је ниже од претходних ствари, али достижно многима, то је не остати дуго времена у греховима које си учинио.

436. – Посланица Зосими

О Божијем доласку.

Победнички долазак оваплоћеног Сина Божијег ради људских грехова је уплашио све, и људе и демоне. Прве је убедио да пажљиво употребљавају своју природу, јер се сјединила са Богом, док је демоне приморао да одступе од лукавих жеља против ње, јер је

607 Мт 4, 10. Пнз 6, 13.

постала потпуно безгрешна. Међутим ништа од овога те није омекшало, нити ти је изазвало страх, нити те је научило да живиш разборито. Дакле, ако си човек, научи се суздржавању природе, а ако си демон, научи се ово друго, да не злоупотребљаваш најлепшу природу за страсти. Јер ћеш се појавити пред судом и поднећеш одговорност за све то, и биће ти наплаћена велика казна због велике неосетљивости.

437. – Посланица Оривасију лекару

О исцељењу телесних и душевних страсти.

Демокритова медицина лечи болести тела, а мудрост одсеца страсти душе. Пошто владаш са обе и користиш прву да другима људима излечиш страсти тела, излечи помоћу друге самога себе, стичући здравље које ти недостаје, без кога нећеш бити ни најбољи лекар, нити истински мудар.

438. – Посланица чтецу Тимотеју

О књизи Левитској. Зашто је закон одредио да се за новорођенчад приносе две грлице и два младунчета голуба.

Мојсијев закон је заповедио да Јеврејски дечаци принесу две грлице и два младунчета голуба, када се појаве пред Господом,[608] указујући обрасцем добрих и незлобивих птица на безазленост и нежност младих, и учећи да се слична очишћују сличним, које на другом

608 Лев 12, 6-8.

месту назива јагањцима. Јер оне које манијакално греше, преступајући заповести и непоштујући природу са својим нередом, њих је упоредио са јарцима.[609]

439. – Посланица Теону

Како треба да се разуме стих: „Покајао сам се што сам Саула помазао за цара."

Безумље безбожника, које се бави злим стварима и проводи сво време у злоби, ништа Божије не оставља без богохуљења. Пошто су све што су ти рекли сада плодови њихових грехова, остави их иза себе и научи истину. Реч, „Кајем се што сам Саула помазао за цара",[610] не оспорава унапред знање Божије, нити значи да Бог не зна (тешко мени!), него показује превелико милосрђе и човекољубље. Пошто су Јевреји, траживши цара а презревши Мене, били достојне казне, али не толико велике колико су пропатили због Саула за време његове владавине, Божије сажаљење се исказује за оне, који су много пропатили због њега јер се показао веома лош за њих. Разлог је био њихов избор Саула, а не човекољубље оног који је удовољио њиховом захтеву.

440. – Посланица ђакону Исидору

Како требају ученици Божијих ствари да следе своје учитеље.

Као што деца учећи прва слова, гледају са пажњом професора шта год је написао и прихватају са радошћу

---

609 Мт 25, 32-33.

610 1 Сам 15, 11.

и добром вером написана слова, тако и ученици Божијих ствари треба да следе своје учитеље са дечијом простодушношћу, и да без сумње прихватају све што им учитељи покажу. Зато Господ каже: „Јер ове ствари беху сакривене од мудрих и разумних, и беху откривене онима који су као деца".[611]

441. – Посланица истом

Ученицима.

Иако Божији закон жели да будемо савршени,[612] имењаче мој, стићи ћемо у савршенство пењући се и напредујући, пијући прво млеко као новорођена деца,[613] и растући са њим ка спасењу.

442. – Посланица истом

Шта значи: „Будите као деца умом..."

И ово што си ти рекао налазим да је у складу са свим оним што сам ти раније написао, јер је премудри Павле написао: „Не будите деца умом, него пакошћу детињите, а умом будите савршени".[614] Јер није могуће, ако се прво не очистимо од зла и не постанемо невини као деца, да постанемо савршени умом или да уздигнемо часног[615] делатника у савршеног човека.[616]

---

611 Мт 11, 25.

612 Мт 5, 48.

613 1 Кор 3,2. 1 Пт 2,2.

614 1 Кор 14, 20.

615 2 Тим 2, 15.

616 Еф 4, 13.

443. – Посланица истом

О стиху: „Кад ја бејах мало дете...”

Реч Павлова, „као дете говорах, као дете мишљах”,[617] је написана по његовом васпитању по закону, према коме, говорећи као дете, држао је закон који је дат деци, и размишљајући као дете, гонио је Јеванђеље штитећи закон. „А кад”, каже, „постадох човек, одбацих детињасто”,[618] али не укидајући закон, и истовремено проповедајући Јеванђеље.

444. – Посланица истом

Да је закон био сенка будућих добара.

Сам велики апостол, онај који се трудио више од других,[619] онај који је држао закон са сваком ревношћу,[620] нека те он научи да је знање Божијег учења постојало у закону на нивоу детета, као да је било сакривено у сенци и једва се назирало. Зато је рекао, „закон је имао сенку будућих добара”,[621] а не саму слику ствари, која беше поверена Јеванђељу и ка којој су тежиле праслике.

[617] 1 Кор 13, 11.

[618] 1 Кор. 13, 11.

[619] 1Кор 15, 10.

[620] Фил 3, 6.

[621] Јевр 10, 11.

445. – Посланица истом

Како и кога Павле напаја са млеком као децу.

Питао си, пошто је закон детињаст, како се дешава да су и основи Христове вере детињасти, јер апостол каже: „Млеком вас напојих а не јелом, јер још не могасте"?[622] Послушај дакле. Наиме, Јеванђељска реч прихвата децу, која долазе из Мојсијевог закона, али није могла да им пренесе чисто и савршено знање, нити да потврди у својој целокупности истину светих тајни које превазилазе људски ум, као ни Јеванђељском речи објављену истину, као например истину о Божијој суштини која постоји као једна а распознаје се као Тројица, и није могло да се проповеда онима који су замишљали да је једна ипостас једна као и Његова суштина. Због ових речи поново користи Мојсијев закон да им укаже и да их убеди у све оно што их је учио, призвавши од њега сведочанства за савршена учења. На овај начин Павле напаја са млеком новорођени закон Господњи, мудро га руководећи у савршенство кроз детињство закона.

446. – Посланица Паладију

О вређању.

Ако постиш од хране, зашто вређаш друге људе, што се изједначава са једењем меса? Јер је боље да напуниш свој стомак са месом, него да се оскрнавиш са увредама. Наиме, ако се удаљаваш од меса, а прљаш се са ружним речима, личиш на онога који се мало моли а онда богохули много.

---

[622] 1 Кор 3, 2.

447. – Посланица Антиоху

Да није апостол Филип, већ један од Седморице апостола, који је изабран заједно са Стефаном, онај који је крстио евнуха и поучавао Симона у вери. Такође свештеници треба да одговоре на питања и да реше недоумице.

Требају сви свештеници Господа и Бога нашег, који су увршћени у службу Цркве, да реше међусобне свађе и бесне несугласице, и да не позајмљују мишљења других ради одбране својих ставова. Јер гледају само на новац, и сматрају светијом црквом ону која им даје више, сматрајући стомак за свог Бога,[623] и због њих се богохули свето и достојно поштовања име Божије, занемарују вишње ствари и не чине ни насумичну молбу за њих. Да знаш, чудесни мој, да је истинито оно што је речено од честитог Јерона што се потврђује из Светог Писма. Јер онај који је крстио евнуха и поучавао Симона вери, није апостол Филип,[624] један од Дванесторице, већ онај Филип који припада Седморици ђакона изабраних ради бриге о удовицама, који је изабран заједно са Стефаном, најбољим и архистратигом свих победоносних мученика.[625]

448. – Посланица истом

О истој теми.

Пошто тражиш сведочанство из Светога Писма о овој теми, послушај најбољег међу свим јеванђелис-

[623] Фил 3, 19.

[624] Дап 8, 4-13.

[625] Дап 6, 1-6.

тима, Луку, који пише у Делима Апостолским: „После Стефановог убиства настаде велико гоњење на Цркву Јерусалимску, и сви се расејаше по крајевима Јудејским и Самаријским осим апостола".[626] Из овога постаје очигледно, да је апостол Филип остао у Јерусалиму заједно са другим апостолима.

449. – Посланица истом

О истој теми.

Ако тражиш у Светом Писму са љубављу према знању, наћи ћеш тамо и друга сведочанства, која ће да ти дају објашњење за твоју сумњу. Пошто су само апостоли остали у Јерусалиму, а сви други ученици су се расејали једни овде а други тамо, међу њима који су били расејани је био и овај Филип, који, пошто је у Самарији поучио Симона у вери и крстио евнуха после Божије заповести, беше узет Духом Светим и нашао се у Азоту[627] и кренуо је ка Кесарији, где се и родио.[628] Јер је осетио тугу због смрти Стефанове и уплашио се да можда и он не пострада исто, и вратио се у свој завичај.

450. – Посланица истом

О истој теми.

Пошто волиш многа сведочења, ево још једног. Филип је крстио оне који су постали ученици у Самарији,

---

626 Дел. 8, 1-3,.

627 Дап 8, 39-40.

628 Мт 16, 13. Мк 8, 27.

а Петар и Јован, апостоли, пошто су из Јерусалима сишли ка њима, дали су им благодат Духа Светога.[629] Да је он који их је крстио био један од апостола, имао би власт да даје Дух Свети. Међутим, крстио их је само као ученик, а благодат која усавршава, њу дају апостоли, којима је дата власт за то.[630]

451. – Посланица Епископу Леонтију

О храбрости.

Не треба, дивни мој, да се увек повлачимо пред ветровима, него треба понекад да се директно супроставимо олујама и да одбијемо нападе ветрова, да нас буре које јачају не би бациле далеко од кормила и поломиле брод на много комада. Супростави се оном који сада изазива овај велики метеж, и ако те лоше одглумљеном благошћу привлачи као у луку свог изопаченог учења, пази да не постане господар твог брода и товара и да те не насуче на неприступачне хридине, где су претрпели бродолом они који су савладани њиме.

452. – Посланица истом

О речима Језекије: „Нека буде мир у дане моје..."[631]

„Нека буде мир у дане моје", рекао је најбогољубивији Језекија, који, не повлачећи се пред непријатељима, није одступио од молитве, већ ју је принео као мол-

[629] Дап 8, 14-17.

[630] Јн 20, 22.

[631] 2 Цар 20, 19.

бу Богу, тражећи са њом пораз противника, показујући овим постигнућима да је стекао мир као пријатеља и тражио је да га има заувек. Због тога је руком анђела постигао победу, без да користи стреле или нападе, већ бдењем уз молитве и прозбе Богу.

453. – Посланица Теодосију

Када се Јаков рвао са Богом, зашто је рекао своје име онај који се рвао са њим?

Наравно, Божија природа нема име, међутим, Јаков је питао да сазна име Оног који се рвао са њиме, који га додиром живца бутине подучава како да победи страсти. Међутим, чуо је Божије питање: „Зашто питаш како ми је име?"[632] учећи га са овим, да не припада закону, али ни нараштајима пре закона. Међутим, после много година, када буде дошла пуноћа времена, и када се буду намножили људски греховни, постаћу човек и бићу назван Исус,[633] што значи Спаситељ. Јер ћу да остварим овај домострој, ради спасења грешника.

454. – Посланица чтецу Тимотеју

Биће удостојени благослова они који избегавају оптужбе против својих очева.

Не само лажна оптужба, о сасуде Божији, већ чак и истинита, и само ако се окрене против оца, рађа

[632] Пост 32, 29.

[633] Мт 1, 21.

пропаст за оцеубицу, као што је Хаму донела пропаст Нојева клетва,[634] од које су се очистили Сим и Јафет, покривши непристојно понашање које је изазвало опијање. Пошто си ти њихов саборац и санаследник, онда ћете заједно бити удостојени једног и истог Нојевог благослова.

455. – Посланица Симаху

О нестицању имања.

Све ствари које се ретко стичу, јер су скупоцене, не само да се тешко чувају, јер многи би их желели за себе, већ имају исту употребу као и обичне и јефтине ствари. Хришћани такве ствари не само да не треба да стичу, већ ни да их гледају, зато што оне спречавају човекољубље према сиромашнима и отежавају спасење оних који их поседују.

456. – Посланица ђакону Паладију

О стиху: „Не у раскалашности и пијанству"

Раскалашност је, вољени, фрула која омамљује, а када је праћена вином, распаљује љубав према наслађама и претвара вечеру у ружан театар, опчињавајући учеснике са музичким али и са другим органима обмане, који ће, као што је написано, оставити изван Царства оне који их користе,[635] као што и сам добро знаш.

---

634 Пост 9, 19-27.

635 Рим 13, 13. Гал 5, 21.

457. – Посланица истом

Како треба да се разуме стих: „Хвалите га уз глас трубни".[636] И за музику коју спомиње Свето Писмо.

Ако тражиш објашњење за музику у Светом Писму, треба овако да размишљаш: „Хвалите Господа уз глас трубни", у спомен дана васкрења који ће се догодити уз трубе, као што је написано у Светом Писму.[637] „Хвалите га уз псалтир и гусле", дакле са нашим језиком и нашим устима као са неком дирком удареном Духом Светим. „Хвалите Га уз бубањ и плесом кола", са нашим телом и нашом душом, из које се као бројна кола, пењу молитве ка Богу. „Хвалите Га уз жице и инструменте", са нашим срцем и сваким нашим унурашњим органом и са нервима које је назвао инструментом. „Хвалите Га милозвучним звонима", наиме, са уснама, којима се плету хармоничне песме псалмопоја.

458. – Посланица Теофилу

Да Јеванђељско учење није у супротности са старим законодавством.

Јеванђељско законодавство нам није предало ствари које нису сагласне или су стране према заповестима Мојсијевог закона. Зато што закон кажњава исход и грешно дело, док Јеванђеље спречава сам почетак зла,[638] који је жеља, јер је пад у њу лакши него пад у грех. Када је жеља угашена, онда нема места чињења греха.

---

[636] Пс 150, 3-5

[637] Мт 24, 31. 1 Кор 15, 52.

[638] Погледај Мт 5, 21-30.

459. – Посланица Тирасију

О стиху: „Блажен је човек који се језиком није спотакао, нити би скршен у жалости због грехова."

Питање твоје љубави је следеће: „Блажен је човек који се језиком није спотакао".[639] Блажен је, каже, онај који нити је испрљао свој језик срамотним речима, нити је увредом постао неком узрок саблазни. Ово „Би скршен у жалости због грехова" значи или се покајао за све што је са уживањем непристојно рекао, или да није неког растужио оштрим речима, па је требало да буде погођен због тога. Зато каже: „Јер је боље спотакнути се земљом, него језиком",[640] јер каже, да су многи који су пали поново устали, а који су непажљиво говорили доживеше пропаст.

460. – Посланица Мартинијану

О суду.

Епикур, који је вођа твог стада, је безбожно учио да се све десило само од себе, и да ће после краја све ствари бити као да нису ни постојале. Међутим, Христос, Творац свега и Отац и Бог и Спаситељ, обећао је да ће доћи са славом и да ће узвратити свакоме награду, сразмерну са оним што је учинио.[641] Наиме, иако је Он достојнији поверења од Епикура, твоме срцу, које је тешко дотаћи, припада да размисли, можда будеш нађен у дан Страшног Суда да га још презиреш, и тада

639 Сир 14, 1.

640 Сир 20, 18.

641 Отк 22, 12.

ћеш тражити да се покајеш, када неће постојати прилика за покајањем.

461. – Посланица Теани

О љубави према украшавању и кршењу обећања.

Љубав према украшавању, сијање драгуља и њихово улепшавање са златом, коврце косе, шминка око очију, средства за наглашавање женске лепоте, и друге лоше технике везане за ово, са којима ти сви кажу да се брину о теби, са једне стране занемарују скромност уопотребе, а са друге указују на беснило страсти. Дакле, ако си заборавила обећања, написао сам ти их да би их се сетила. Наиме, ако си заведена као људско биће, тада се брзо поврати. То да не обећаш дар Богу није опасно, међутим, то да обећаш и не испуниш је достојно осуде.

462. – Посланица трибуну Серину

О молитви и нади у Бога.

Наравно, ти имаш Бога, који увек остварује твоје жеље. Међутим, сада када си послат у Тракију, у акрополь ових пометњи, имаш потребу за царевом наклоности, коју му обилато тражи Андрогин. Наиме, ти који си лишен ње, спреми се као да треба да будеш бачен међу лавове, користећи молитву као помоћника. И неће задремати,[642] знам то добро, Онај који те чува,

[642] Пса. 121, 3-4.

већ ће смрвити млинско камење зла и безбедно ће те вратити на земљу коју поседујеш.[643]

463. – Посланица младићу Дионисију

О томе да треба да прижељкујемо разборитост наших очева.

Имам велику тугу, јер чујем да не желиш прижељкујеш разборитост твога оца, већ се стараш за страни облик срамоте, јер си обријао изглед природног украса мушког угледа, шта више сада изгледом, припадаш женским одајама, ствар које не значи ништа друго, него да осуђујеш Оног који те је створио. Јер ако избегаваш част која прати изглед одраслог мушкарца, и шта више покушаваш да изгледаш као дечак, не желећи да припадаш мушкарцима, већ се облачиш као неки евнух, онда јеси то и као такав изгледаш.

464. – Посланица Салустију

О разлици између прељубе и проституције.

Наравно да изгледа да се курвање разликује од проституције по намери. Лудило је веће, када неко са разјареношћу жели удату жену. Међутим, када се проституција испита сама по себи, много пута се поистовећује са прељубом, када се деси да је проститутка, са којом неко општи у јавној кући, удата. Али су се неким зависницима од проституције десиле и горе ствари. Јер су много пута дошли у телесну везу са ван-

643 Погледај ИНв 22,4.

брачном полусестром од истог оца, други са њиховим ћеркама, које су рођене од проститутке, и тако их је задесила опијеност произашла из похотљивости, бездан персијске катастрофе.[644]

465. – Посланица Зосими

О преједању.

Неки кажу да си дошао до такве тачке преједања, да остаци твоје хране могу да чине храну једне нове трпезе, исмевајући сам обед са свим овим. Због тога ми дође горко да заплачем, да крећући се ка Богу, али не на исправан начин и понашајући се супротно његовим законима, ти се не деси да ти изненада дође у гневу.

466. – Посланица трибуну Серину

О богатству.

Као што извори из којих се црпи вода још обилније је изливају, која шикља на још већу висину од претходне, и дојке које дају млеко, не пресушују докле год одојче не постане способно да једе чврсту храну, тако и богатство, када се црпи се не смањује. Исто тако, ни дојка човекољубља, која храни све који постају као деца ради Бога, нити пресушује нити се умањује, док нас не одведе у истинско савршенство.

[644] У складу са Катуловим сведочанствима, такву врсту везе учинили су законском у Персији. На пример, маг персијске религије је требао да буде рођен од мешања крви мајке и сина.

467. – Посланица ђакону Исидору

Да су примери казни, које су праведно одређене од Бога, записани ради нашег исправљања.

Божија и неупрљана природа нам је предала све писане примере казни које су праведно одређене сходно почињеним гресима, у циљу нашег исправљања, да би, уплашени том казном, побегли од учешћа у грешном делу. Међутим, ако се неко уплаши од казни, нека чува поштовање према заповестима.

468. – Посланица монаху Ориону

О монашком начину живота.

Подвизавање није довољно за врлину, већ треба да чинимо подвиг са умереношћу. Јер ако учествујемо у борби за достизање благости, а ометамо је онеспокојавајућим мислима, ово не значи ништа друго него да желимо да се спасимо, али да не желимо да чинимо све што води ка спасењу.

469. – Посланица Јераку

Која добра пророк назива добра земље.

„Земаљским добрима”[645] Свето Писмо назива добра овог живота, која имају исто име са добрима будућег живота због учешћа у њима. Тако Бог премудро васпитава нашу слабост, водећи нас ка духовном кроз чулне ствари.

---

[645] Ис 1, 19.

470. – Посланица схоластику Теодору

О раду.

Ти верујеш да је сваки рад рукама срамота, међутим, он је користан за живот и делотворан за наше преживљавање. Тако је Питак[646] са Митилине, упркос томе што је био краљ, радио рукама у млину, и тако је ефективно физички вежбао и обезбеђивао храну својим радом.

471. – Посланица Кинигију

О кућним робовима.

Према робовима треба да се понашамо као према нама самима, јер су људи као и ми. Заробљавање на превару или исход неког рата, или тиранска власт оружја, су их учинили власништвом других људи, међутим, сви смо једно, и према природи, и према вери, и према будућем суду.

472. – Посланица Теону

Да ће они који су разгневили Бога после давања Христове благодати претрпети већу казну од оних који су сагрешили у Старом Завету.

То да ни они који су живели пре закона, и одбацили су знање Бога, неће моћи да се оправдају тиме да нису били подучени од закона, то те учи мудри

[646] Један од седам мудраца античке Грчке (650-570 П. Х.).

Павле, који каже: „Јер шта се на Њему не може видети, од постања света могло се познати и видети на створењима."[647] Ако се њима неће опростити, каквом се опроштају могу надати они који сада греше пред Богом?

473. – Посланица ђакону Паладију

О стиху: „И видесмо славу Његову, славу као Јединороднога..."

Ако они који се баве злом сматрају да је потврда умањивања Сина Божијег оно што се каже за Њега код Јеванђелисте: „Славу као Јединороднога код Оца",[648] тада нека сматрају да се и Бог умањио, према Његовом човекољубљу, када каже Давид: „Као добар Бог Израиљу".[649] Дакле, ако ово: „Колико је добар" се каже да се покаже величина Његове доброте, тако и оно: „Као Јединороднога" је написано да се потврди Његова сличност са Оцем.

474. – Посланица млађим монасима

О гордости.

Ако се подвизавате сагласно са канонима, немојте да се гордите кад постите, а ако се хвалите тиме, то је много горе него да једете месо.

---

[647] Рим 1, 20.

[648] Јн 1, 14.

[649] Пс 73, 1.

475. – Посланица ђакону Павлу

О милосрђу.

Одузимање огртача од длаке, који носи вољени Симон, га оставља голог, и пошто одлази у Египат потребан му је прекривач. Дакле, ја ти га препоручујем, а закон Крститељев тражи од тебе да му даш хитон,[650] говорећи: „Који има две хаљине, нека да једну ономе који нема".[651] Међутим, ако треба због вишка да изменим ове речи, рекао бих, онај који има дванест хитона, нека да оном који нема ниједан.

476. – Посланица презвитеру Атанасију

О вери.

То „како" не може да има смисла у вези Бога, чија је сама воља дело несхватљиво.

477. – Посланица ђакону Евтонију

О стиху: „Они који су телесни не могу да угоде Богу"

Реч тело се користи са два значења у Божијем Писму, један пут се користи за означавање саме природе, а други пут за начин размишљања и пропадљивост. Доказ за прво значење је стих: „Јер дух тела ни костију нема као што видите да Ја имам",[652] а за други стих:

[650] Тога, огртач.

[651] Лк 3, 11.

[652] Лк 24, 39.

„Тело и крв не могу наследити Царство Божије".[653] Дакле, онај који жели да заузда трулеж и грешне мисли гаси пламенове његовог тела и угођује Богу док је још у телу и наслеђује Царство Божије са његовим телом као да је бестелесан.

478. – Посланица Исидору

О Господњем рођењу по телу од семена Давидовог.

Да се Господ родио по телу од семена Давидовог, то јасно објављују Божанствени Матеј и Павле и Давид. Први пише: „Књига постања Исуса Христа сина Давидова",[654] а други говори очигледно: „Као из Јуде изађе Господ наш по телу",[655] док Давид каже: „Једном се заклех светињом мојом, еда ли ћу Давиду слагати; семе његово остаће довека, и престо његов као Сунце преда Мном, и сведок је веран на небу",[656] објављујући са овим Вазнесење Господње на небо заједно са телом, које ће бити вечно, јер ће надаље бити недељиво сједињено са Логосом.

479. – Посланица Кириаку

О гневу који показује ум као резултат пијанства.

Као што вино, које се конзумира у превеликим количинама, испуњава све поре и капиларе и мождану

[653] 1 Кор 15, 50.

[654] Мт 1, 1.

[655] Јевр 7, 14.

[656] Пс 89, 35-37.

мембрану чула и гура разум ка лудилу, тако и гнев, који искаче ван свог поретка у људској души, показује ум као резултат пијанства, пуни главу лудачким идејама и са непристојним понашањем укида поредак душевних сила код трезвеног човека. Дакле, треба да се уздржавамо од обоје, и да не опкољавамо највишу тачку нашег ума ни са пићем ни са гневом.

480. – Посланица Кандидијану

О томе да не треба нико ко је увређен да узвраћа са увредама.

Из ког разлога журиш да учиниш неправду оном кога би чак требао да волиш, јер ти је показао мишљење других о себи? Јер су другачија мишљења пуно пута исправила паметне људе, пошто су припремиле терен да се излечи све што се десило на увредљив начин. Ако дакле сматраш увредљивим све то што си чуо, онда својим делима чувај себе од увреда. Јер, ако би ти дела била боља, тада би нестале и увредљиве оптужбе.

481. – Посланица Јерону

О читању књиге са коришћу од ње.

Ако ти је у нечему користило читање књиге, покажи то својим делима, међутим ако си и даље упоран у чињењу свега што она осуђује, тада изгледа као да је оптужујеш. У сваком случају ти о овоме ми ништа нећемо рећи посланицом, нити ћемо ти дати књигу ако нам је затражиш, ако не видимо плод од читања претходне књиге.

482. – Посланица Исаији

Прекорна у циљу исправљања рђавог понашања.

Неки говоре да стваращ пометњу у пустињи, да усред града носиш оружје, и да умишљаш да личиш на Давида, и баш за ово бесно оптужујеш све друге. Међутим, знај несрећниче и глупаку, да је велики Давид побегао од Сауловог гоњења заштићен Божијим домостројем, јер је са једне стране чинио добра дела, а са друге је Саул прекршио договор са њим, и упркос овоме је и изгледао и био заштитни зид својим суседима, као што су сведочили Навалови синови.[657] Ти не само да си непријатан и нечовечан према својим суседима, него тежиш да прогањаш и оне који се налазе далеко од тебе. Пази дакле, да те не исправи нека казна послата од Бога, ако не промениш своје рђаво и најгоре могуће понашање.

483. – Посланица Синесију

О Кападокијцима.

Опет се Кападокијац, као што смо сазнали, припрема да преузме мучну власт у војном логору, да би нам постао дупли Кападокијац, и према урођеној мржњи према људима и према злој власти коју је преузео. Они шта више обећавају добра, а са друге стране он жуди да има власт над својим сународницима, чему ће Бог и дати одобрење, да се тако додели одговарајућа плата дојиљи, за млеко које је пио од ње, узвраћајући јој отровом, који је можда попио заједно са млеком.

---

[657] 1 Сам 25, 16.

484. – Посланица Селевку

О истима.

Кападокијац, кваритељ наших грађана, опет претендује на власт у војничком логору. Дакле, твоја је дужност, имајући моћ дату од Бога, да спречиш ово и да плати за претходно учињена зла. И треба да га развејеш као сламу у ону забит одакле је и дошао, како би сународници овог криминалца научили да једни од других упијају злоћу, и да је не бљују ван граница свог завичаја, и да не кваре својим заразним понашањем здрав морал и здраве земље.

485. – Посланица Исидору

О истима.

Закон забрањује Картагињанима да буду на власти, који су незнатно зли, међутим Кападокијцима, великим зликовцима, њима закон не брани власт. Пошто и желиш да чиниш свима добро, и уз вољу имаш и моћ то да учиниш, или промени закон, спречавајући Кападокијце много више од Картагињана да се домогну власти, или обухвати у забрани и Кападокијце заједно са њима. Међутим, ако као што изгледа, новцем купују владајуће позиције, коју ако неки варварин и купи, не спречава се да је обавља, само ако да новац, али ако би се тако и десило, нека тад владају само над Кападокијцима, који заслужују да буду везани својим ланцима.

486. – Посланица Флорентију

О истој теми.

Имаш ту Гигантија, господару, који мисли да су старе ствари заборављене, и поново жели да се огрне плаштом власти. Пошто је многе од овдашњих тешкоћа установио у пракси, за које је потребна ваша чистоћа да би се исправиле, немате потребе за дугачким извештајима да би сте сазнали све што се тиче њега, јер бисте се окружили многим бригама. Он је Кападокијац и обављао је власт као Кападокијац. Довољно вам је и само то што је и Кападокијац, и није потребно да знате ништа више.

487. – Посланица Архондију

О истој теми.

Најбезбожнији Гигантије је против сиромашних сељака уложио клеветничку тужбу, која је на први поглед добро утемељена, јер се тиче краће одређених пореза и државних прихода, оптерећујући Августову оптужбу и да је то отежавало Августов попис што им је била још тежа оптужба. Убеђујући од раније властелина да је говорио истину, и пошто је постао узрок многих несрећа земљорадницима, отишао је у Тракију, тражећи да преузме власт. Сигурно знаш колико је њих натерао у бег вршећи попис и колико је њих променило предачку слободу да би држали мотику и будак. Постарај се да опет не преузме опет власт и да не претвори све у Кападокијце, којима се живот не састоји ниотчега другог осим од ропства и пољопривреде.

488. – Посланица схоластику Теодору

Ученицима.

Сваки ратар и пољопривредник подноси трудове са великом надом, јер очекивање плодова олакшава муке. Тако смо се и ми уморили да вас подучавамо основама вере. Покажи и ти да је наш труд око обраде земље донео плод.

489. – Посланица епарху преторијанаца Руфину

О Кападокијцима.

Закон забрањује Египћанима вршење власти због њихове окрутности, међутим, исто то још не одређује за Кападокијце, који су гори од Египћана. Дакле, пошто смо имали властелина Кападокијца и стекли смо велико искуство овог ђаволског народа, а ви имате цареву наклоност за све што желите, обухватите наведеним законом и њих заједно са Египћанима, да не би Кападокијац владао другом земљом, сем само својом, зато што они треба да се међусобно напајају отровом, предатим од својих предака.

490. – Посланица Катилијану

О истима.

Искусио си и ти, света главо, болест овог Кападокијца, када си боравио у граду, и нису ти непознате узалудне и страшне заклетве његових прљавих уста помешане са слаткоречивошћу и са честим поздравом:

„Клањам ти се", ни оптужбе против свих, које испаљује засебно за сваког, ни свадљива ни светогрдна пљачкања, ни измишљени попис, ни његова брига за зараду на ушртб Бога и сиромашних, ни сплетке против бракова, ни пљачкање гробница, ни ланци којима је био везан као ни заслужене затворске казне које је служио боравећи у војном логору, ни мучење ни лишавање свега што је тамо доживео, што му је било послато од Бога ради исправљања. Али пошто је заборавио све то, поново жуди за влашћу, као што смо сазнали, тако да немој да му изађеш у сусрет, спречавајући то свим силама којима располажеш. Јер ћеш учинити услугу и самом себи и граду, али и њему самом. Себи ћеш да дарујеш славу, граду мир, а њему да не чини многе грехове, и да опет не страда још више.

491. – Посланица ђакону Евтонију

О наслову који је постављен на крст Господњи.

Натпис који је написан на дасци, коју је закуцао Пилат изнад главе Господа,[658] испунио је реч Господњу, који је рекао: „И кад ја будем подигнут од земље, све ћу привући к себи".[659] Објавио је овим натписом, да спасоносно страдање није било само због Јудеје, већ због сваке грчке и варварске земље.

[658] Јн 19, 19.

[659] Јн 12, 32.

492. – Посланица Епископу Евсевију

О томе да не треба да чинимо милосрђе само од прилога других, већ и од наших.

Да знаш, дивни мој, да ће онај који није имао милости, искусити Божији суд без милости.[660] Према томе дужан си да дајеш не само од прилога других, које ускраћујеш од сиромашних, већ и од твоје саме имовине, од које треба да дајеш својом вољом.

493. – Посланица Киринију

О уображености и дрскости које произилазе од високог положаја.

„Због чега се узвисује прах и пепео"?[661] Зашто се испрсила трулеж? Зашто се дичи и понаша се уображено сенка? Зашто те надима сан о власти? Како не видиш оне који умиру на нечастан начин? Како не завидиш онима који су се истакли у доброти, већ мислиш да је кратака владавина као нека вечна власт, од које ће да те исцели кружни ток времена, гурајући ка свршетку твоју власт и постављајући ти крај у кључању у лонцу?

494. – Посланица чтецу Тимотеју

Из Дела Апостолских. О огњеним језицима.

Као што је почетак Мојсијевог закона имао потребу за страхом, да би вратио ка држању заповести његове

---

660 Јак 2, 13.

661 Муд. Сир 10, 9.

слушаоце, па је Бог говорио кроз огањ,[662] тако и после Васкрсења Господа и Спаситеља нашег Свети Дух би дат апостолима у виду огња, чему је претходио силан ветар,[663] да би људи спознали, да је један Бог у два Завета, иако је велика разлика другог од првог. Зато што је први користио заповести под видом праслике, а други је засијао истинитим заповестима и учењима.

495. – Посланица Синодију

О вину и опијању.

„Вино весели срце човека",[664] када се пије са мером и у складу са потребама тела, међутим, онај који прелази ову границу назива се распустан, простак и развратан. Јер вино води у разврат и пијанство у простаклук.[665] Зато каже Божије Писмо: „И не опијајте се вином у коме је блуд".[666] Али и сама природа, којој смета свака неумереност, нас учи мери доброг здравља.

496. – Посланица Константију

О ревности која није у складу са вољом Божијом, ни са познањем.

Није, пријатељу мој, није твоја ревност са познањем, нити браниш као што кажеш, Господа сагласно са његовим законима, удаљавајући неке људе из Цркве. Јер је

---

662 Изл 24, 17.

663 Дап 2, 2-3.

664 Пс 104, 15.

665 Пр 20, 1.

666 Еф 5, 18.

Он изгонио продавце свештених ствари, који су учинили храм местом трговине,[667] док ти манијачки гониш оне који побожно верују у Бога, пошто поучаваш неку збрку и мешање и промену у вези тела Бога Логоса, или преображавајући Божију природу у тело и кости, или одбацујући истинито тело Господње. Дакле, ти не опонашаш Господа, већ заповедника Јерусалимскаог храма, који је гонио апостоле и спрачавао их да проповедају побожност.[668]

497. – Посланица Кирилу

О стиху: „Камен који одбацише зидари"[669]

Као што се угаони камен поставља као свеза два зида и оба спаја у нераздељиво јединство, тако је и домострој спасења у телу Владике Христа спојио два народа у васељени у тело, ујединујући их у један дух,[670] где је Он постао глава од угла, чувајући Његовим посредовањем њихово непоколебљиво јединство.

498. – Посланица Теону

О монаху који улепшава самога себе.

Да стремиш ка Јелисејевој једноставности, Коме су били довољни таван куће и једна светиљка,[671] ствари које указују на виши и просветљени живот, а не да укидаш истински рад, бивајући посвећен изградњи великих зграда као Фараон, уништавајући са овим монахе.

---

667 Мт 21, 12-13. Јн 2, 13-17.

668 Дап 4, 1-3.

669 Пс 118, 22. Мт 21, 41.

670 Еф 2, 21-22. 4, 16.

671 2 Цар 4, 10-11.

499. – Посланица Архију

Против Македонијанаца, наиме духобораца.

Ако је Господ испунио обећање које је дао неколико дана после Свога Вазнесења, наоружавајући ученике небеском силом,[672] и закон (Духа) живота у Христу Исусу нас је ослободио од закона греха и смрти,[673] тада је узалудна јерес сатане Монтана, која је презрела једну такву велику истину, и створила је мит, да су сви поверовали у њега, да ће њиме стећи још веће савршенство од Богом дане истине.

500. – Посланица истом

Против Македонојанаца, наиме духобораца.

Божански и достојан поклоњења Дух је десетог дана после Вазнесења сишао на свете ученике, као што је Господ обећао да ће то учинити неколико дана после Његовог уздизања на небо. И Божански Лука је написао да се то испунило, а безбожни Монтан је после много година ово порекнуо, говорећи да се то није десило, и тако је оптужио Господа да није рекао истину и да су ученици били слагани у вези обећања, и показао је неке друге којима се испунило обећање уместо њима, међутим неправедно, јер многи су се борили у опасностима, док су неки други уживали награде. А са којим онда Духом су они чинили чуда или учили народе побожности?

---

[672] Дап 1, 4-8.

[673] Рим 8, 2.

САДРЖАЈ

1. – Посланица монаху Нилу 5
2. – Посланица монаху Доротеју 5
3. – Посланица схоластику Нилампвону 6
4. – Посланица чтецу Тимотеју 6
5. – Посланица Нилу 6
6. – Посланица Урсенуфију 7
7. – Посланица Тимотеју 7
8. – Посланица истом 8
9. – Посланица истом 8
10. – Посланица свештенику Евсевију 9
11. – Посланица учитељу Офелију 9
12. – Посланица Амонију 10
13. – Посланица монаху Ламбетију 10
14. – Посланица монаху Патримију 11
15. – Посланица Петру 11
16. – Посланица Евангелију 12
17. – Посланица Павлу 13
18. – Посланица племићу Ерминију 13
19. – Посланица Епископу Ираклиду 15
20. – Посланица најсветлијем Јераку 15
21. – Посланица схоластику Амонију 16
22. – Посланица Зосими 17

23. – Посланица Теофилу 17
24. – Посланица Криспу 18
25. – Посланица Кирилу 18
26. – Посланица Епископу Евсевију 19
27. – Посланица Фарисманију, дворском евнуху 19
28. – Посланица Епископу Евсевију 20
29. – Посланица Лукијану, архиђакону Пелусиотском 20
30. – Посланица Епископу Евсевију 21
31. – Посланица племићу Диофантију 22
32. – Посланица Доситеју 22
33. – Посланица Прунихију 23
34. – Посланица истом 23
35. – Посланица Цару Теодосију 24
36. – Посланица Антиоху, дворском евнуху 24
37. – Посланица Епископу Евсевију 25
38. – Посланица Марону 26
39. – Посланица монаху Теодосију 26
40. – Посланица војнику Туви 27
41. – Посланица монаху Филипу 27
42. – Посланица монаху Архонтију 28
43. – Посланица племићу Ермину 28
44. – Посланица Епископу Мојсију 29
45. – Посланица Епископу Мартирију 29
46. – Посланица схоластику Мини 30
47. – Посланица племићу Немесију 30
48. – Посланица свештенику Епагиту 30
49. – Посланица Архимандриту Павлу 31

50. – Посланица чтецу Стратигију (Стагиријy) 31
51. – Посланица трибуну Теопомбу 32
52. – Посланица монаху Лампетију 33
53. – Посланица Теодулу 33
54. – Посланица схоластику Теологију 34
55. – Посланица најпросвећенијем Јераку 35
56. – Посланица Нилу 36
57. – Посланица Киру 36
58. – Посланица монаху Патримију 36
59. – Посланица Горгонију 37
60. – Посланица истом 38
61. – Посланица Зосиму 39
62. – Посланица монаху Теопомбију 39
63. – Посланица монаху Талалеју 40
64. – Посланица Евлампију 40
65. – Посланица истом 41
66. – Посланица племићу Кесарију 41
67. – Посланица чтецу Тимотеју 42
68. – Посланица истом 43
69. – Посланица Марону 43
70. – Посланица истом 46
71. – Посланица монаху Илиону 46
72. – Посланица истом 47
73. – Посланица презвитеру Калиопију 47
74. – Посланица монаху Кратону 48
75. – Посланица пустињаку Јовану 49
76. – Посланица истом 49

77. – Посланица Диоскору 50
78. – Посланица војнику Исаији 50
79. – Посланица Тимотеју 51
80. – Посланица монаху Нилу 52
81. – Посланица презвитеру Ампелију 53
82. – Посланица Епископу Аравијану 53
83. – Посланица Епископу Леонтију 54
84. – Посланица истом 55
85. – Посланица Урсенуфију 55
86. – Посланица учитељу Офелију 56
87. – Посланица Александријским монахињама сандалкама 56
88. – Посланица Арсенију 57
89. – Посланица Епископу Исидору 57
90. – Посланица истом 58
91. – Посланица монаху Илији 58
92. – Посланица монаху Томи 59
93. – Посланица Тебенисијском манастиру 59
94. – Посланица ђакону Пансофију 60
95. – Посланица ђакону Евтонију 60
96. – Посланица Грку филозофу Максиму 61
97. – Посланица Имитију 61
98. – Посланица монаху Фронтину 62
99. – Посланица војводи Геласију 62
100. – Посланица чтецу Сиру 63
101. – Посланица младом монаху Теогносту 64
102. – Посланица чтецу Тимотеју 64
103. – Посланица истом 65

104. – Посланица Леонтију 65
105. – Посланица ђакону Евтонију 65
106. – Посланица чтецу Тимотеју 66
107. – Посланица истом 67
108. – Посланица схоластику Проересију 67
109. – Посланица монаху Маратонију 67
110. – Посланица монаху Кратону 68
111. – Посланица презвитеру Зосими 69
112. – Посланица Епископу Евсевију 69
113. – Посланица истом 69
114. – Посланица чтецу Тимотеју 70
115. – Посланица монаху Илији 71
116. – Посланица кориктору Лисонију 72
117. – Посланица архимандриту Атанасију 72
118. – Посланица Зосими и Марону 73
119. – Посланица Епископу Евсевију 73
120. – Посланица презвитеру Исидору 74
121. – Посланица чтецу Тимотеју 74
122. – Посланица племићу Доротеју 75
123. – Посланица истом 76
124. – Посланица истом 76
125. – Посланица Епископу Григорију 77
126. – Посланица племићу Ерминију 78
127. – Посланица Симпликију 78
128. – Посланица Зосими 79
129. – Посланица монаху Пахомију 79
130. – Посланица монаху Јовану 80

131. – Посланица чтецу Тимотеју 80
132. – Посланица истом 81
133. – Посланица Војводи Стратигију 81
134. – Посланица Зосими 82
135. – Посланица Марону 82
136. – Посланица племићу Ерминију 82
137. – Посланица Нилу 83
138. – Посланица Савелијанцу Китирију 84
139. – Посланица Теону 84
140. – Посланица Зосими 85
141. – Посланица Адамантију 86
142. – Посланица схоластику Ирону 87
143. – Посланица Талалеју 88
144. – Посланица Атанасију 89
145. – Посланица Марону 89
146. – Посланица чтецу Тимотеју 90
147. – Посланица истом 91
148. – Посланица старешини Конону 91
149. – Посланица Епископу Тривунијану 92
150. – Посланица Пилусијском манастиру 92
151. – Посланица Епископу Евсевију 93
152. – Посланица Симаху 93
153. – Посланица презвитеру Ираклиду 94
154. – Посланица Пилусиотима у општежићу 94
155. – Посланица морнаричком наредник Теофилу 95
156. – Посланица Евстатију 96
157. – Посланица архиђакону Пансофију 96

158. – Посланица Приску Кападокијцу 97
159. – Посланица Епископу Леонтију 97
160. – Посланица Тарасију Исавријанцу 98
161. – Посланица племићу Томи 98
162. – Посланица његовом величанству Јераку 98
163. – Посланица Киру 99
164. – Посланица Мартирију 99
165. – Посланица Лисонију 99
166. – Посланица Мартиану 100
167. – Посланица Исаији војнику 100
168. – Посланица презвитру Зоилу 101
169. – Посланица истом 101
170. – Посланица Херимону 102
171. – Посланица Ниловим синовима. 102
172. – Посланица Архондију 103
173. – Посланица монаху Марку 103
174. – Посланица племићу Киринију 104
175. – Посланица истом 104
176. – Посланица Пилусиотима 105
177. – Посланица Епископу Евсевију 105
178. – Посланица Руфину 106
179. – Посланица Ликени 106
180. – Посланица Теофронију 107
181. – Посланица монаху Ориону 107
182. – Посланица Епископу Ираклиду 108
183. – Посланица истом 108
184. – Посланица Зосими 109

185. – Посланица Епископу Евсевију 109
186. – Посланица трибуну Серину 110
187. – Посланица истом 110
188. – Посланица Асклипију 111
189. – Посланица Серину 111
190. – Посланица Паладију 111
191. – Посланица Калиопију 112
192. – Посланица Лампетију 112
193. – Посланица истом 113
194. – Посланица монаху Ориону 113
195. – Посланица истом 114
196. – Посланица Серину 115
197. – Посланица Киру 116
198. – Посланица истом 116
199. – Посланица Дидиму 117
200. – Посланица ђакону Ирону 117
201. – Посланица Дидиму 118
202. – Посланица Епископу Макарију 118
203. – Посланица Зинодоту 119
204. – Посланица Дидиму 119
205. – Посланица истом 120
206. – Посланица Евтонију 120
207. – Посланица Мартирију 121
208. – Посланица Донатију 121
209. – Посланица Теогносту 122
210. – Посланица Христодору 122
211. – Посланица истом 123

212. – Посланица презвитеру Зинону 123
213. – Посланица Сосандру 124
214. – Посланица Домитију 124
215. – Посланица Епископу Евсевију 125
216. – Посланица презвитеру Зинону 125
217. – Посланица истом 126
218. – Посланица чтецу Тимотеју 126
219. – Посланица Нилу 127
220. – Посланица пилусијским монасима 127
221. – Посланица презвитеру Исидору 128
222. – Посланица истом 129
223. – Посланица Зосиму, Евстатију, и Марону. 129
224. – Посланица монаху Кинтијану 130
225. – Посланица Симпликију 130
226. – Посланица сенату 130
227. – Посланица Флорентију 131
228. – Посланица племићу Сорану 131
229. – Посланица племићу Ерминију 131
230. – Посланица истом 132
231. – Посланица Керкирију 132
232. – Посланица Епископу Синесију 133
233. – Посланица Анастасију 133
234. – Посланица Амазонију 134
235. – Посланица Серину 134
236. – Посланица истом 135
237. – Посланица Ирмокијану 135
238. – Посланица Серину 135

239. – Посланица презвитеру Алфију 136
240. – Посланица Киринију 136
241. – Посланица Синесију 136
242 – Посланица племићу Ерминију 137
243. – Посланица истом 137
244. – Посланица истом 138
245. – Посланица истом 138
246. – Посланица истом 138
247. – Посланица истом 139
248. – Посланица презвитеру Драконтију 139
249. – Посланица Епиктиту 140
250. – Посланица Епископу Евсевију 140
251. – Посланица ђакону Евагрију 141
252. – Посланица презвитеру Алфију 141
253. – Посланица истом 142
254. – Посланица истом 142
255. – Посланица истом 142
256. – Посланица истом 143
257. – Посланица Евлогију 143
258. – Посланица архимандриту Петру 144
259. – Посланица Гигантију 144
260. – Посланица монаху Луки 145
261. – Посланица Евулу 145
262. – Посланица Епископу Леонтију 146
263. – Поланица ђакону Ираклију 146
264. – Посланица Ориону 147
265. – Посланица Симаху 147

266. – Посланица Кратину 147
267. – Посланица Киринију 148
268. – Посланица Павлу 148
269. – Посланица презвитеру Марону 149
270. – Посланица Агатодемону 149
271. – Посланица Леандру 149
272. – Посланица истом 150
273. – Посланица Евтонију 150
274. – Посланица Теону 150
275. – Посланица одговорним лицима у граду 151
276. – Посланица Херимону 151
277. – Посланица Пеонију 152
278. – Посланица Петру 152
279. – Посланица Клеарху 152
280. – Посланица Хрисанту 153
281. – Посланица Дидиму 153
282. – Посланица Серину 154
283. – Посланица архимандриту Петру 155
284. – Посланица Синодију 155
285. – Посланица Петру 156
286. – Посланица ђакону Евтонију 156
287. – Посланица племићу Ерминију 157
288. – Посланица истом 157
289. – Посланица Евлогију 158
290. – Посланица Петру 158
291. – Посланица Титијану 159
292. – Посланица истом 159

293. – Посланица Ориону 159
294. – Посланица Геронтију 160
295. – Посланица Проересију 160
296. – Посланица истом 161
297. – Посланица Евлампију 161
298. – Посланица архимандриту Луки 162
299. – Посланица Епарху Исидору 162
300. – Посланица Созомену управитељу Епарха 163
301. – Посланица Теогносту 163
302. – Посланица монаху Кинтину 164
303. – Посланица Алијандру 164
304. – Посланица Херимону 164
305. – Посланица Евтонију 165
306. – Посланица схоластику Теодосију 165
307. – Посланица Епископу Леонтију 166
308. – Посланица Авраамију 166
309. – Посланица монаху Касијану 167
310. – Посланица Кирилу Александријском 167
311. – Посланица цару Теодосију 168
312. – Посланица Евлогију 168
313. – Посланица Зосими. 169
314. – Посланица монаху Пелагију 169
315. – Посланица Епископу Леонтију 170
316. – Посланица племићу Калимаху 170
317. – Посланица господару Ерминију 171
318. – Посланица архимандриту Луки 171
319. – Посланица презвитеру Доротеју 172

320. – Посланица монаху Таласију 173
321. – Посланица Епископу Паладију 173
322. – Посланица чтецу Тимотеју 174
323. – Посланица архиепископу Кирилу 174
324. – Посланица истом 175
325. – Посланица Киру, новом монаху 175
326. – Посланица војнику Јовану 176
327. – Посланица истом 176
328. – Посланица Анатолију 176
329. – Посланица истом 177
330. – Посланица Дидиму 177
331. – Посланица истом 178
332. – Посланица Евстатију 178
333. – Посланица презвитеру Зосими 179
334. – Посланица господару Ермину 179
335. – Посланица ђакону Евтонију 180
336. – Посланица Кинигију 180
337. – Посланица ђакону Исидору 181
338. – Посланица новатијану Агелиду 181
339. – Посланица истом 182
340. – Посланица Акилу 182
341. – Посланица Епископу Евсевију 182
342. – Посланица Селевку 183
343. – Посланица Силуану 183
344. – Посланица истом 184
345. – Посланица Евстатију 184
346. – Посланица Келсу 185

347. – Посланица Мартинијану и Зосими 185
348. – Посланица Силуану 186
349. – Посланица истом 186
350. – Посланица Лампетију 187
351. – Посланица Амону 187
352. – Посланица истом 188
353. – Посланица Симфору 188
354. – Посланица Серину 189
355. – Посланица Лисимаху 189
356. – Посланица Селевку 190
357. – Посланица истом 190
358. – Посланица истом 191
359. – Посланица истом 191
360. – Посланица Теону 191
361. – Посланица Евстатију 192
362. – Посланица Леониди 192
363. – Посланица Серину 193
364. – Посланица Помасију 193
365. – Посланица Леониди 194
366. – Посланица истом 194
367. – Посланица Монахињама које често дангубе по градовима. 195
368. – Посланица Севиру 195
369. – Посланица Киру 196
370. – Посланица Кирилу Александријском 196
371. – Посланица Пансофију 197
372. – Посланица Јосифу 197

373. – Посланица ипођакону Паладију 198
374. – Посланица Ориону 198
375. – Посланица Киру 199
376. – Посланица истом 199
377. – Посланица властелину Олимпију 200
378. – Посланица истом 200
379. – Посланица Марону 201
380. – Посланица господару Клеовулу 201
381. – Посланица Мартинијану 202
382. – Посланица истом и Зосими 202
383. – Посланица Филагрију 202
384. – Посланица истом 203
385. – Посланица Лисимаху 203
386. – Посланица схоластику 204
387. – Посланица истом 204
388. – Посланица Капитолину 205
389. – Посланица Тирасију 205
390. – Посланица Кинтинијану 206
391. – Посланица лекару Доместију 207
392. – Посланица архимандриту Доситеју 207
393. – Посланица Кирилу 207
394. – Посланица Екдикију 208
395. – Посланица кориктору Лисонију 208
396. – Посланица схоластику Теодору 209
397. – Посланица Закхеју 209
398. – Посланица истом 209
399. – Посланица Кандиду 210

400. – Посланица ђакону Паладију 211
401. – Посланица Јеврејину Венијамину 211
402. – Посланица Тавмасију 211
403. – Посланица ђакону Исидору 212
404. – Посланица Теодосију 212
405. – Посланица истом 212
406. – Посланица истом 213
407. – Посланица ђакону Паладију 213
408. – Посланица Атанасију 214
409. – Посланица ђакону Леонтију 214
410. – Посланица Епископу Леонтију 215
411. – Посланица Кирикију 215
412. – Посланица схоластику Никанору 215
413. – Посланица трибуну Серину 216
414. – Посланица ђакону Паладију 216
415. – Посланица чтецу Томотеју 216
416. – Посланица истом 217
417. – Посланица 218
418. – Посланица Синесију 219
419. – Посланица Епископу Ермогену 219
420. – Посланица Кирику 220
421. – Посланица истом 221
422. – Посланица схоластику Ирону 221
423. – Посланица Марону 221
424. – Посланица Томи 222
425. – Посланица Епископу Евсевију 222
426. – Посланица ђакону Исидору 222

427. – Посланица монаху Нилу 223
428. – Посланица Киру 223
429. – Посланица трибуну Серину 223
430. – Посланица Илији 224
431. – Посланица Паладију 224
432. – Посланица Келсу 225
433. – Посланица Соломону 225
434. – Посланица Криспу 225
435. – Посланица Агатодемону 226
436. – Посланица Зосими 226
437. – Посланица Оривасију лекару 227
438. – Посланица чтецу Тимотеју 227
439. – Посланица Теону 228
440. – Посланица ђакону Исидору 228
441. – Посланица истом 229
442. – Посланица истом 229
443. – Посланица истом 230
444. – Посланица истом 230
445. – Посланица истом 231
446. – Посланица Паладију 231
447. – Посланица Антиоху 232
448. – Посланица истом 232
449. – Посланица истом 233
450. – Посланица истом 233
451. – Посланица Епископу Леонтију 234
452. – Посланица истом 234
453. – Посланица Теодосију 235

454. – Посланица чтецу Тимотеју 235
455. – Посланица Симаху 236
456. – Посланица ђакону Паладију 236
457. – Посланица истом 237
458. – Посланица Теофилу 237
459. – Посланица Тирасију 238
460. – Посланица Мартинијану 238
461. – Посланица Теани 239
462. – Посланица трибуну Серину 239
463. – Посланица младићу Дионисију 240
464. – Посланица Салустију 240
465. – Посланица Зосими 241
466. – Посланица трибуну Серину 241
467. – Посланица ђакону Исидору 242
468. – Посланица монаху Ориону 242
469. – Посланица Јераку 242
470. – Посланица схоластику Теодору 243
471. – Посланица Кинигију 243
472. – Посланица Теону 243
473. – Посланица ђакону Паладију 244
474. – Посланица млађим монасима 244
475. – Посланица ђакону Павлу 245
476. – Посланица презвитеру Атанасију 245
477. – Посланица ђакону Евтонију 245
478. – Посланица Исидору 246
479. – Посланица Кириаку 246
480. – Посланица Кандидијану 247

481. – Посланица Јерону 247
482. – Посланица Исаији 248
483. – Посланица Синесију 248
484. – Посланица Селевку 249
485. – Посланица Исидору 249
486. – Посланица Флорентију 250
487. – Посланица Архондију 250
488. – Посланица схоластику Теодору 251
489. – Посланица епарху преторијанаца Руфину 251
490. – Посланица Катилијану 251
491. – Посланица ђакону Евтонију 252
492. – Посланица Епископу Евсевију 253
493. – Посланица Киринију 253
494. – Посланица чтецу Тимотеју 253
495. – Посланица Синодију 254
496. – Посланица Константију 254
497. – Посланица Кирилу 255
498. – Посланица Теону 255
499. – Посланица Архију 256
500. – Посланица истом 256

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

271.2-247.7-277

ПЕЛУСИОТ, Исидор, 370-449
Пет књига Посланица и тумачење Светог писма. књига прва : (PG. 78, 177–453) / од Светог Исидора Пелусиота ; [превод са грчког језика Ђорђе Рафаиловић]. - 1. изд. - Бијељина : Издавачка кућа Епархије зворничко-тузланске Синај, 2023 (Бања Лука : Атлантик). - 275 стр. ; 21 cm. - (Едиција Свети Оци ; књ. 1)

Кор. ств. насл: Преподобни Исидор Пелусиот. - Превод дјела: Ισιδωρος Πηλουιωτης απαντα τα εργα. - Биљешка о аутору на превоју предњег кор. листа. - Тираж 500. - Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-99976-178-3-5

COBISS.RS-ID 138289409

Делима нису потребне речи, зато што се она виде сама по себи. Речи, шта више, да би се остварише треба и саме да постану дела, ако су у складу са поштењем. Ако желиш да будеш познат и по једном и по другом, и делај у складу са речима, и говори делима.

Посланица схоластику Мини
О делатном животу

Без вођства правилног догмата, хор врлина је слијеп. Али је и правилан догмат узалудан вођ, ако нема хор врлина. Ако ли пак вођ началствује, а врлине га слиједе у хору, онда ће хор свакако бити увенчан као подвиг законито вођен.

Писмо 1534, Нилу Схоластику

Издавачка кућа
Епархије Зворничко-Тузланске